

Projekt

z dnia 23 marca 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXIII/ /2026
RADY MIEJSKIEJ W ŚRODZIE WIELKOPOLSKIEJ**

z dnia 26 marca 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 1153 ze zm.) oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r., poz. 278), Rada Miejska w Środzie Wielkopolskiej uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Środa Wielkopolska.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Adam Wójkiewicz

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXIII/ /2026
Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej
z dnia 26 marca 2026 r.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Środa Wielkopolska
2025

Opracowanie

Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Autorzy opracowania

Skład zespołu:

- mgr Irma Kuznetsova – kierownik zespołu,
- mgr inż. Iwona Nowacka – recenzent,
- mgr inż. Joanna Mucha – koordynator projektu,
- mgr Tomasz Michałowicz.

Spis treści

Spis treści Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	1
Opracowanie	2
Autorzy opracowania	2
Spis treści.....	3
Wprowadzenie.....	7
1.1. Definicja rewitalizacji	7
1.2. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	7
1.3. Kluczowe pojęcia.....	8
2. Delimitacja obszaru rewitalizacji.....	10
2.1. Dane o Gminie Środa Wielkopolska	10
2.2. Podział Gminy na jednostki analityczne	10
2.3. Szczegółowe dane o demografii i powierzchni jednostek analitycznych	14
2.4. Dane dotyczące wyznaczonych jednostek analitycznych.....	17
2.5. Podział obszaru zdegradowanego na podobszary	25
2.6. Wyznaczony obszar rewitalizacji.....	28
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	30
3.1. Wprowadzenie do diagnozy szczegółowej.....	30
3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna	31
3.2.1. Podobszary rewitalizacji Ś2 i Ś8 w Środzie Wielkopolskiej.....	36
3.2.2. Podobszary rewitalizacji Koszuty	37
3.3. Przyczyny degradacji obszaru	38
3.3.1. Sfera społeczna	38
3.3.2. Sfera gospodarcza	50
3.3.3. Sfera środowiskowa	58
3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	67
3.3.5. Sfera techniczna	77
3.4. Lokalne potencjały obszaru.....	83
3.4.1. Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej.....	83

3.4.2.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	83
3.4.3.	Ośrodek Kultury im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Środzie Wielkopolskiej 84	
3.4.4.	Biblioteka Publiczna im. R.W. Berwińskiego w Środzie Wielkopolskiej	85
3.4.5.	Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”	85
3.4.6.	Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej	85
3.4.7.	Pozostałe jednostki	86
3.5.	Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	88
4.	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	91
5.	Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań	93
6.	Opis Przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	95
6.1.	Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	95
6.1.1.	Projekt zintegrowany nr 1 – Dwór żyjący historią – aktywizacja społeczna poprzez dziedzictwo kulturowe w Koszutach	95
6.1.2.	Projekt zintegrowany nr 2 – Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach	100
6.1.3.	Projekt zintegrowany nr 3 – Nowe życie Starego Rynku – gościnne centrum Środy Wielkopolskiej.....	104
6.1.4.	Projekt zintegrowany nr 4 – Planty Kultury i Historii – Nowa opowieść o Środzie Wielkopolskiej.....	109
6.1.5.	Projekt zintegrowany nr 5 – Nowy wymiar kultury – rozbudowa i aktywizacja Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej	113
6.1.6.	Projekt zintegrowany nr 6 – Na torach historii – rewitalizacja Średzkiej Kolei Powiatowej	117
6.1.7.	Projekt zintegrowany nr 7 – Ratusz bez barier – Środa Wielkopolska dla wszystkich	121
6.1.8.	Projekt zintegrowany nr 8 – Wieża ciśnień – rewitalizacja obiektów techniki 124	
6.2.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	127
6.2.1.	Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1 – Środa OdNowa – odkryj miasto na nowo	127
7.	Opis sposobu realizacji przez Gminny Program Rewitalizacji dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym	130
7.1.	Dokumenty na poziomie regionalnym	130

7.1.1.	Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku.....	130
7.1.2.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego	140
7.2.	Dokumenty na poziomie lokalnym	150
7.2.1.	Strategia Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska 2021-2030	150
7.2.2.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Środa Wielkopolska na lata 2022-2030.....	156
7.2.3.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska.....	159
8.	Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	160
8.1.	Kompleksowość programu.....	160
8.2.	Koncentracja programu	160
8.3.	Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	161
8.3.1.	Komplementarność przestrzenna	161
8.3.2.	Komplementarność problemowa	162
8.3.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	167
8.3.4.	Komplementarność międzyokresowa.....	169
8.3.5.	Komplementarność źródeł finansowania.....	172
9.	Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji.....	174
10.	Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji.....	180
10.1.	Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	180
10.2.	Koszty zarządzania	181
10.3.	Ramowy harmonogram realizacji programu.....	181
11.	Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji.....	183
11.1.	Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji	186
11.2.	Dodatkowa forma partycypacji społecznej	186
11.3.	Udział społeczności we wdrażaniu dokumentu	187
12.	System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.....	189
12.1.	Monitoring programu	189
12.2.	Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych.....	189
12.3.	System wprowadzania modyfikacji do programu	190

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego	191
14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji	192
15. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	193
16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	194
16.1. Wskazanie zakresu zmian w planie ogólnym gminy	194
16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany.....	194
17. Załączniki.....	197
17.1. Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	197
17.2. Załącznik nr 2: Tabele ewaluacyjne.....	197
17.3. Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia	198
17.4. Spis tabel.....	198
17.5. Spis rycin	200

Wprowadzenie

1.1. Definicja rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta odwołuje się do najważniejszych zasad skutecznej rewitalizacji. Przede wszystkim jest to proces wieloletni, kompleksowy, zakładający włączenie społeczne, partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie oraz adresowany jest tylko do obszarów znajdujących się w głębokim kryzysie. Kluczową płaszczyzną wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji działań w tym, i w innych obszarach: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Z tego względu nadawanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą stanowić jedynie narzędzie, a nie cel rewitalizacji.

Osią działań rewitalizacyjnych jest społeczność lokalna i jej potrzeby. Należy zapewnić włączenie wszystkich zainteresowanych (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych) na każdym etapie programowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ to ich ostatecznie będą dotyczyły rezultaty rewitalizacji. Dlatego też bez ich udziału nie uda się zapewnić trwałej poprawy obszaru. Podobnie konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w gminie nie były działaniami punktowymi, ale by ujęte były w ramy kompleksowego i zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

1.2. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r., poz. 278). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą nr IX/110/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Jedynym dotychczas sformalizowanym okresem, w którym Gmina Środa Wielkopolska prowadziła rewitalizację, były lata 2018-2023. Obowiązywał wtedy „Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska na lata 2018-2023”. Należy jednocześnie zauważyć, że działania

noszące znamiona zadań rewitalizacyjnych, realizowane były również przed 2018 rokiem. Nie były one jednak uporządkowane w ramach dokumentu tematycznego w tym zakresie. Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym obszarze, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodzie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Coraz częściej działania rewitalizacyjne oznaczają wieloaspektowy i zintegrowany charakter. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035, opracowany w oparciu o ustawę o rewitalizacji, stanowi dla gminy zaawansowane narzędzie, które w sposób ciągły, uporządkowany i spójny nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobieganie realizacji zagrożeń.

1.3. Kluczowe pojęcia

By móc niniejszy Program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się w poszczególnych częściach dokumentu:

1) Interesariusze rewitalizacji:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz.U. z 2025 r., poz. 9);
- inni mieszkańcy gminy;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy;
- organy władzy publicznej;
- inne niż wymienione wyżej podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

- 2) **Komitet rewitalizacji** – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą burmistrza, wójta albo prezydenta miasta.
- 3) **Obszar rewitalizacji** – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

2.1. Dane o Gminie Środa Wielkopolska

Gmina Środa Wielkopolska, stanowiąca jednostkę samorządu terytorialnego o charakterze miejsko-wiejskim, usytuowana jest w centralnej części województwa wielkopolskiego, w obrębie powiatu średzkiego, gdzie pełni funkcję administracyjnego ośrodka powiatowego. Terytorialnie graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami Kleszczewo i Kostrzyn (powiat poznański) oraz z gminą Dominowo (powiat średzki);
- od wschodu z gminą Miłosław (powiat wrzesiński);
- od południa z gminami Krzykosy i Zaniemyśl (powiat średzki);
- od zachodu z gminą Kórnik (powiat poznański).

Zgodnie z danymi Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej na 31 grudnia 2023 roku, liczba mieszkańców Gminy wynosiła 32 722 osoby. Przy całkowitej powierzchni administracyjnej równej 207 km², przekłada się to na średnią gęstość zaludnienia na poziomie około 158 osób na kilometr kwadratowy. W granicach miasta Środa Wielkopolska wskaźnik ten osiąga wartość około 1 293 osób/km², natomiast na terenach wiejskich Gminy spada do około 50 osób/km².

2.2. Podział Gminy na jednostki analityczne

Podstawę prawną dla wyznaczonego w Gminie Środa Wielkopolska obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowi uchwała nr IX/110/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska.

Zgodnie z metodą przyjętą w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym. Takie działanie umożliwiło zebranie i przetworzenie, a w kolejnym kroku zagregowanie danych opisujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną.

Dokonując podziału obszaru wiejskiego Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne zdecydowano się wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. Analizując dane dotyczące liczby mieszkańców Środy Wielkopolskiej stwierdzono, że zamieszkuje ją 23 258 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku wg danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej), co odpowiada 71% ogółu mieszkańców Gminy. Zgodnie z ustawą, ze względu na przekroczenie progu 30% populacji, taka jednostka nie mogłaby stanowić obszaru rewitalizacji. W związku z tym zdecydowano się podzielić miasto na dziewięć mniejszych jednostek, tym samym spełniając kryterium ustawowe. Granice nowych jednostek wydzielono wzdłuż granic działek ewidencyjnych, z wykorzystaniem przebiegu głównych arterii komunikacyjnych, wykorzystując promienisty układ struktury funkcjonalno-

przestrzennej miasta. Zastosowany podział pozwolił wyodrębnić jednostki analityczne: Ś1, Ś2, Ś3, Ś4, Ś5, Ś6, Ś7, Ś8 i Ś9. Jednostka Ś9 stanowi obszar niezamieszkały, skupiający funkcje przemysłowe Miasta. Ostatecznie na terenie Gminy wyodrębnionych zostało 45 jednostek analitycznych. Dane wyjściowe, które przyporządkowano dla ulic położonych na obszarze kilku jednostek analitycznych (np. ulice stanowiące granice pomiędzy jednostkami), zostały do nich rozdzielone proporcjonalnie do długości ulicy znajdującej się w danej jednostce analitycznej. Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami i ulicami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w Tabeli 1.

Tabela 1 – Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska

L.p.	Jednostka analityczna	Ulice/miejscowości
1	Ś1	Adama Grabiasa, Austriacka, Balonowa, Adolfa Białkowskiego, Bułgarska, Jana Chełmońskiego, Chorwacka, Deszczowa, Duńska, Dywizjonu 303, Działkowa, Fińska, Francuska, gen. Pil. Witolda Urbanowicza, gen. Pil. Stanisława Skalskiego, Gnieźnieńska, Grecka, Hiszpańska, Gwiazdzysta, Haliny Stabrowskiej, Irlandzka, Islandzka, Jasna, kpt. pil. Eugeniusza Horbaczewskiego, Księżycowa, Lotnicza, Miła, Nekielska (część), Norweska, Piaskowa, Pilotów, Polska, Portugalska, Promienista, płk. pil. Stanisława Skarżyńskiego, Rolna, Romana Dmowskiego (część), Rumuńska, Serbska, Słoneczna, Spacerowa (część), Spadochronowa, Stefana Szajdaka, Szlafroka, Szwajcarska, Szwedzka, Szybowcowa, Świetlista, Węgierska, Wietrzna, Włoska, Zacisze, Złota, Żniwna
2	Ś2	3 Maja (część), 27 Grudnia, Ryszarda Berwińskiego, Bonifacego Siekierskiego, Brodowska, Chłopska, Czartoryskich, Dezyderego Chłapowskiego, Dojazd, Działyńskich, Fromborska, Harcerska, Mikołaja Kopernika, Leszczyńskich (część), Karola Libelta, Logistyczna, Łąki Kijewskie, Karola Marcinkowskiego, Mieczysława Niedziałkowskiego (część), Nad Strugą, Ossolińskich, Podmiejska, Poznańska, Szczanieckiej, Skautowa, Szarych Szeregów, Toruńska, Zakładowa, Zamojskich (część), Zielona, Zuchowa, Osiedle Piastowskie
3	Ś3	1 Sierpnia, Aleksandra Kamińskiego, Armatnia, Bolesława Chrobrego, Danuty Inki - Siedzikówny, Franciszka Unruga, gen. Bora-Komorowskiego, gen. Nila-Fieldorfa, gen. Antoniego Chruściela, gen. Leopolda Okulickiego, gen. Stefana Grota-Roweckiego, gen. Tadeusza Kossakowskiego, gen. Tadeusza Pełczyńskiego, Jana Karskiego, Jana Olbrachta, Kazimierza Wielkiego, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, ks. Jerzego Popiełuszki, Lecha Palinkiewicza, Nekielska (część), Polna, ppłk. Stefana Ignaszaka, ppor. Edmunda Skotarczaka, Prochowa, rtm. Witolda Pileckiego, Stefana Batorego, Strzelecka (część), Wincentego Witosa (część), Władysława Jagiełły, Władysława Łokietka, Wystrzałowa, Za Strzelnicą

L.p.	Jednostka analityczna	Ulice/miejscowości
4	Ś4	Abp. Antoniego Baraniaka, Bławatkowa, Chabrowa, Daliowa, Figowa, Fiołkowa, gen. Władysława Andersa, gen. Romana Abrahama, gen. Tadeusza Kutrzeby, Hiacyntowa, ks. Jana Krajewskiego, Lawendowa, Łubinowa, Makowa, Miętowa, Modrakowa, Nagietkowa, Rumiankowa, Sasankowa, Stokrotkowa, Strzelecka (część), Sulistawa, Topolska (część), Władysława Sikorskiego, Wrzosowa, Osiedle Prymasa Wyszyńskiego
5	Ś5	1 Kampanii Średzkiej, Adolfa Bnińskiego, Alfreda Milewskiego, Antoniego Kremera, Adama Asnyka, Brzozowa, Bukowa, Czeladnicza, Doktora Kapuścińskiego, Dolna (część), Elizy Orzeszkowej, Edmunda Bembnisty, Ewarysta Estkowskiego, Franciszka Ksawerego Zaremby, Górki, Ireny Sendlerowej, Jesionowa, Jodłowa, Józefa Dowbór-Muśnickiego, Kasztanowa, Kazimierza Dzikowskiego, Jana Kilińskiego (część), Klonowa, Kosynierów (część), ks. Ludwika Jażdżewskiego (część), ks. Marcelego Weychana, ks. Mieczysława Meissnera, Ludwika Rządковского, Marii Radziejewskiej, Pewińskich, Platanowa, Rzemieślnicza, Sosnowa, Stanisława Taczaka, Stawowa, Stefana Palczewskiego, Struga, Surzyńskich, Świerkowa, Topolska (część), Wiktora Degi, Władysława Reymonta, Włodzimierza Wolniewicza
6	Ś6	Akacyjowa, Aleksandra Fredry, Azaliowa, Władysława Broniewskiego, Cechowa, Cyryla Ratajskiego, Michała Drzymały, Fryderyka Chopina, gen. Stanisława Maczka, gen. Józefa Hallera, Marka Hłaski, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Krasickiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jackowskiego, Jana Brzechwy, Jana Polskiego, Jaśminowa, K. Ildefonsa Gałczyńskiego, Kalinowa, Kasprowicza, Jana Kilińskiego (część), Jana Kochanowskiego (część), Marii Konopnickiej, Konwaliowa, Kosynierów (część), Kórnicka (część), ks. Ignacego Jana Skorupki, ks. Stanisława Janickiego, Księdza Kozierowskiego, Bolesława Leśmiana, Liliowa, Magnoliowa, Malwowa, Marszałka Piłsudskiego, Karola Miarki, Adama Mickiewicza, Mikołaja Reja, Czesława Miłosza, Opilińskiego, Poselska, Sienkiewicza, Stachury, Stanisława Chudoby (część), Stanisława Wyspiańskiego, Staszica, Szymańskiego, Tulipanowa, Tuwima, Wawrzyniaka, Zofii Nałkowskiej, Stefana Żeromskiego, Żonkilowa, Osiedle Młodych
7	Ś7	Janusza Głowackiego, Józefa Mackiewicza, Jana Kochanowskiego (część), Tadeusza Kościuszki, Kórnicka (część), Jana Kraszewskiego, C.K. Norwida, Olimpijska, Poselska (część), Przemysłowa, Rejtana, Słowackiego, Sportowa (część), Stanisława Chudoby (część), Stefana Okrzei, Towarowa, Zakole, Osiedle Jagiellońskie

L.p.	Jednostka analityczna	Ulice/miejscowości
8	Ś8	17 Września, 20 Października, 3 Maja (część), Aleja Średzkich Olimpijczyków, Bohaterów, Cicha, Czerwonego Krzyża, Ignacego Daszyńskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Dworcowa, Działkowa, Garncarska, Inwalidów Wojennych, Kolegiacka, Krótka, Krzyżowa, ks. Ludwika Jażdżewskiego (część), Księdza Kegła, Kwiatowa, Lazurkowa, Leszczyńskich (część), Limanowskiego, Lipowa, Łąkowa, Mała Klasztorna, Mieczysława Niedziałkowskiego (część), Nekielska (część), Niebieska, Ogrodowa, Partyzantów, Piotra Wysockiego, Plantaża, Plażowa Pogodna, Poselska (część), Powstańców Wielkopolskich, Przecznicza, Raczyńskich, Ratuszowa, Romana Dmowskiego (część), Romualda Traugutta, Różana, Sadowa, Sejmikowa, Senatorska, Spacerowa (część), Spichrzowa, Spokojna, Sportowa (część), Stanisława Mikołajczyka, Stanisława Rexa, Sucharskiego, Szamarzewskiego, Szarytek, Szkolna, Szpitalna, Świętego Ducha, Świętego Wawrzyńca, Trąmpczyńskiego, Turkusowa, Tylna, Wałowa, Westerplatte, Wincentego Witosa (część), Wiosny Ludów, Wojciecha Korfanteo, Wojska Polskiego, Wrzesińska, Zacisze, Zamojskich (część), Żwirki i Wigury, Plac Armii Poznań, Plac Kościelny, Stary Rynek, Plac Zamkowy
9	Ś9	Fabryczna, Zaniemyska
10	Brodowo	Akacyjowa, Brzozowa, Cegielna, Dębowa, Jesienna, Kwiatowa, Leśna, Letnia, Ogrodowa, Owocowa, Parkowa, Pogodna, Polna, Poranna, Poznańska, Promykowa, Przedszkolna, Przemysłowa, Radosna, Reymonta, Rowerowa, Słoneczna, Szkolna, Tęczowa, Upalna, św. Walentego, Wesoła, Wierzbowa, Wiosenna, Za dworkiem, Zimowa
11	Brzezie	Brzezie, Rumiejki
12	Brzeziny	Brzeziny
13	Chudzice	Chudzice
14	Chwałkowo	Chwałkowo
15	Czarne Piątkowo	Czarne Piątkowo, Grójec
16	Dębicz	Brzeziak, Dębicz
17	Dębiczek	Dębiczek
18	Janowo	Janowo
19	Januszewo	Januszewo
20	Jarosławiec	Jarosławiec
21	Kijewo	Kijewo
22	Koszuty	Koszuty, Koszuty-Huby
23	Marianowo Brodowskie	Marianowo Brodowskie
24	Mączniki	Mączniki
25	Nadziejewo	Nadziejewo
26	Nietrzeżanowo	Nietrzeżanowo
27	Olszewo	Henrykowo, Olszewo

L.p.	Jednostka analityczna	Ulice/miejscowości
28	Pętkowo	Pętkowo
29	Pierzchno	Pierzchnica, Pierzchno
30	Pławce	Pławce, Staniszewo
31	Połażejewo	Połażejewo
32	Romanowo	Babin, Podgaj, Romanowo
33	Słupia Wielka	Annopole, Słupia Wielka
34	Starkówiec Piątkowski	Starkówiec Piątkowski
35	Szlachcin	Szlachcin, Szlachcin-Huby
36	Tadeuszewo	Ruszkowo, Tadeuszewo
37	Topola	Topola
38	Trzebisławki	Trzebisławki
39	Ulejno	Ulejno
40	Winna Góra	Chocicza, Winna Góra
41	Włostowo	Włostowo
42	Zdziechowice	Zdziechowice
43	Zielniki	Zielniczki, Zielniki
44	Zmysłowo	Bieganowo, Zmysłowo
45	Żabikowo	Żabikowo

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska.

2.3. Szczegółowe dane o demografii i powierzchni jednostek analitycznych

Szczegółowe dane dotyczące demografii i powierzchni wyznaczonych jednostek analitycznych przedstawione zostały w następniej Tabeli 2. Największą jednostką pod względem liczby ludności jest jednostka analityczna Ś8 skupiająca 19,2% ludności Gminy (6 293 osoby). Biorąc pod uwagę powierzchnię największą jednostką analityczną jest Winna Góra, zajmująca 7% ogółu powierzchni Gminy (14,39 km²). Można więc zauważyć, że nawet największe jednostki analityczne pod względem udziału mieszkańców oraz powierzchni, nie przekraczają odpowiednio 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy – co potwierdza, że każda z analizowanych jednostek może potencjalnie stanowić w całości obszar rewitalizacji.

Tabela 2 – Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska – dane dot. demografii i powierzchni

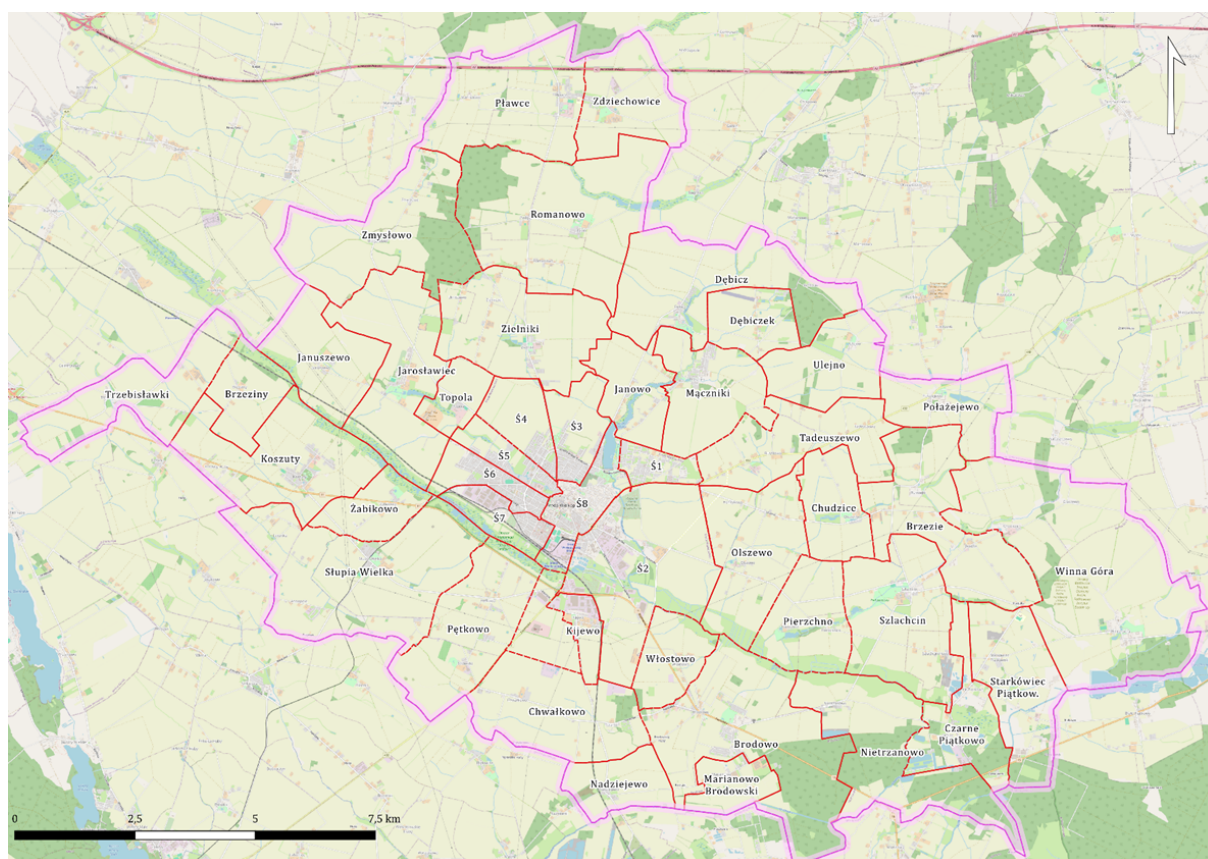
L.p.	Jednostka analityczna (nazwa)	Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy	Liczba mieszkańców (os.)	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy
1	Ś1	1,12	0,5%	887	2,7%

L.p.	Jednostka analityczna (nazwa)	Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy	Liczba mieszkańców (os.)	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy
2	Ś2	8,13	3,9%	2 180	6,7%
3	Ś3	2,04	1,0%	1 475	4,5%
4	Ś4	2	1,0%	1 930	5,9%
5	Ś5	1,3	0,6%	1 662	5,1%
6	Ś6	1,56	0,8%	4 084	12,5%
7	Ś7	1,66	0,8%	4 748	14,5%
8	Ś8	2,39	1,2%	6 293	19,2%
9	Ś9	1,75	0,8%	0	0,0%
10	Brodowo	9,82	4,7%	1 059	3,2%
11	Brzezcie	6,54	3,2%	207	0,6%
12	Brzeziny	2,49	1,2%	42	0,1%
13	Chudzice	2,81	1,4%	66	0,2%
14	Chwałkowo	5,84	2,8%	155	0,5%
15	Czarne Piątkowo	3,57	1,7%	203	0,6%
16	Dębicz	7,08	3,4%	226	0,7%
17	Dębiczek	2,34	1,1%	134	0,4%
18	Janowo	2,86	1,4%	211	0,6%
19	Januszewo	4,04	2,0%	124	0,4%
20	Jarosławiec	6,53	3,2%	806	2,5%
21	Kijewo	1,09	0,5%	285	0,9%
22	Koszuty	6,51	3,1%	520	1,6%
23	Marianowo Brodowskie	1,71	0,8%	134	0,4%
24	Mączniki	4,24	2,0%	418	1,3%
25	Nadziejewo	2,31	1,1%	167	0,5%
26	Nietrzanowo	6,87	3,3%	26	0,1%
27	Olszewo	5,54	2,7%	187	0,6%
28	Pętkowo	5,77	2,8%	314	1,0%
29	Pierzchno	3,61	1,7%	102	0,3%
30	Pławce	6,48	3,1%	424	1,3%
31	Połażejewo	3,19	1,5%	191	0,6%
32	Romanowo	10,39	5,0%	317	1,0%
33	Słupia Wielka	10,04	4,9%	640	2,0%
34	Starkówiec Piątkowski	4,98	2,4%	163	0,5%
35	Szlachcin	6,41	3,1%	399	1,2%
36	Tadeuszewo	4,99	2,4%	240	0,7%
37	Topola	1,5	0,7%	113	0,3%
38	Trzebiśławki	5,07	2,5%	188	0,6%

L.p.	Jednostka analityczna (nazwa)	Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy	Liczba mieszkańców (os.)	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy
39	Ulejno	3,57	1,7%	64	0,2%
40	Winna Góra	14,39	7,0%	455	1,4%
41	Włostowo	2,39	1,2%	51	0,2%
42	Zdziechowice	4,04	2,0%	197	0,6%
43	Zielniki	6,42	3,1%	356	1,1%
44	Zmysłowo	7,36	3,6%	180	0,6%
45	Żabikowo	2,16	1,0%	100	0,3%

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Sporządzony i przedstawiony powyżej podział Gminy na jednostki analityczne daje możliwość prowadzenia analiz porównawczych, a także obserwacji zjawisk kryzysowych w dłuższym okresie czasu. Na Rycinie 1 przedstawiono podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne w ujęciu przestrzennym.

Rycina 1 – Jednostki analityczne na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Źródło: opracowanie własne

2.4. Dane dotyczące wyznaczonych jednostek analitycznych

Kolejnym etapem prac było zebranie oraz przetworzenie danych dotyczących wyznaczonych jednostek analitycznych w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Następne Tabele 3-7 przedstawiają wskaźniki wykorzystane w tym celu, wraz z podziałem na sfery, które opisywały oraz źródłem i zakresem czasowym ich pozyskania.

Tabela 3 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera społeczna

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej• Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	<ul style="list-style-type: none">• Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej• Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Bezrobocie	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Bezrobocie	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	<ul style="list-style-type: none">• Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej• Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Bezrobocie	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Bezrobocie	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	W 2023 roku
Alkoholizm	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	W 2023 roku
Ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">• Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej• Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	W 2023 roku

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Ubóstwo	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Ubóstwo	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Ubóstwo	Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi), w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Przestępczość	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Kapitał społeczny	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Kapitał społeczny	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Kapitał społeczny	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Kapitał społeczny	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2023/2018	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Poziom uczestnictwa w życiu społecznym	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Poziom uczestnictwa w życiu społecznym	Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych (I tura)	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	W 2024 roku

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Tabela 4 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera gospodarcza

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	W 2023 roku

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Aktywność gospodarcza	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	W 2023 roku
Aktywność gospodarcza	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	W 2023 roku

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Tabela 5 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera środowiskowa

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Pokrycie azbestem	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowo-cementowymi na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Pokrycie azbestem	Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Natężenie ruchu drogowego	Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej • Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej 	Destymulanta	W 2023 roku

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Tabela 6 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
ład przestrzenny	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
ład przestrzenny	Liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Jakość terenów publicznych	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Jakość terenów publicznych	Liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Jakość terenów publicznych	Liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Tabela 7 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera techniczna

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
----------	------------------	---------------	---------------------------	----------------

Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta / Destymulanta	Zakres czasowy
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	Stan na 31 grudnia 2023 roku

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Zgodnie z przyjętą metodą, do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika syntetycznego natężenia zjawisk kryzysowych jest ujemna (mniejsza od „0”) w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wyniki analizy wskaźnikowej prezentuje kolejna Tabela 8.

Tabela 8 – Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Ś1	0,292	0,246	-0,128	-0,065	0,410
Ś2	-0,222	0,212	0,043	-0,048	-0,562
Ś3	0,553	-0,154	0,079	-0,081	-0,006
Ś4	0,580	0,470	0,150	-0,237	0,410
Ś5	0,306	0,105	0,167	-0,291	0,166
Ś6	0,093	0,232	0,152	0,005	0,196
Ś7	-0,045	-0,480	0,233	0,045	0,324
Ś8	-0,270	0,104	0,069	-0,332	0,143
Brodowo	0,379	0,319	-0,523	0,310	-0,855
Brzezie	-0,034	0,006	0,224	0,496	-0,261
Brzeziny	-0,532	0,311	0,278	0,250	-0,882
Chudzice	-0,065	-0,386	0,109	1,619	0,410
Chwałkowo	-0,764	-0,525	0,278	0,172	0,410
Czarne Piątkowo	0,260	-0,583	-0,854	0,360	-0,180
Dębicz	-0,188	0,119	-0,327	0,289	0,125
Dębiczek	0,525	0,855	-1,110	-0,224	0,410
Janowo	0,385	0,502	-1,405	0,217	0,410
Januszewo	-0,151	-0,471	-0,831	0,455	-1,314
Jarosławiec	-0,104	-0,898	0,134	0,318	-1,072
Kijewo	0,300	0,733	0,004	-0,052	-0,138
Koszuty	-0,123	0,286	-0,677	0,193	-0,099
Marianowo Brodowskie	0,308	-0,064	-0,945	0,752	0,410
Mączniki	0,142	-0,351	0,008	-0,074	0,195
Nadziejewo	-0,666	-0,463	0,278	0,435	-0,090
Nietrzanowo	0,339	0,130	-0,582	0,250	-1,924
Olszewo	0,213	0,119	-0,690	0,249	0,410
Pętkowo	0,146	0,631	-0,630	0,045	0,018
Pierzchno	-0,356	-0,507	0,059	0,485	-0,049
Pławce	-0,205	0,198	-0,082	0,372	0,410
Połajewo	0,060	-0,836	0,220	0,594	0,410
Romanowo	-0,260	0,042	-1,091	0,611	-0,792
Słupia Wielka	-0,193	0,085	0,060	0,313	0,410

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Starkówiec Piątkowski	-0,282	0,341	0,278	1,438	-0,023
Szlachcin	-0,061	0,268	0,222	0,142	-0,113
Tadeuszewo	-0,036	-0,391	0,232	0,584	0,410
Topola	-0,238	-0,442	-0,689	0,711	-0,512
Trzebiśławki	0,502	1,079	0,100	0,476	-0,996
Ulejno	-0,546	-0,202	0,278	0,632	-0,831
Winna Góra	-0,311	-0,387	-0,011	0,623	-0,282
Włostowo	0,674	0,634	-4,639	-0,806	0,410
Zdziechowice	0,027	-0,127	-0,451	0,103	0,410
Zielniki	0,247	-0,030	-0,073	0,255	-1,112
Zmysłowo	-0,090	-0,292	-1,417	0,545	-1,077
Żabikowo	-0,365	-0,525	-1,533	0,549	-1,231

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

2.5. Podział obszaru zdegradowanego na podobszary

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w następujących jednostkach analitycznych na terenie Gminy Środa Wielkopolska: Ś2, Ś7, Ś8, Brzezcie, Brzeziny, Chudzice, Chwałkowo, Dębicz, Januszewo, Jarosławiec, Koszuty, Nadziejewo, Pierchno, Pławce, Romanowo, Słupia Wielka, Starkówiec Piątkowski, Szlachcin, Tadeuszewo, Topola, Ulejno, Winna Góra, Zmysłowo oraz Żabikowo. W większości z nich (w 23 jednostkach) stwierdzono współwystępowanie problemów w minimum jednej z pozostałych analizowanych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. W tak przyjętej analizie, obszar zdegradowany w Gminie tworzą 23 jednostki analityczne, których łączna powierzchnia wynosi 129,4 km², co stanowi 62,5% powierzchni całkowitej Gminy, a zamieszkiwany jest przez 18 479 osób, które odpowiadają 56,5% ogółu mieszkańców.

W kolejnej Tabeli 9 zaprezentowane są uporządkowane wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej uwzględniające jednostki analityczne tworzące obszar zdegradowany w Gminie Środa Wielkopolska. Tabela uwzględnia również dane powierzchniowe i ludnościowe.

Tabela 9 – Przedstawienie wyników analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla Gminy Środa Wielkopolska w podziale na jednostki analityczne

Jednostka analityczna	Sfera społeczna (sortowanie od najniższej wartości)	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy
Chwałkowo	-0,764	1	155	0,5%	5,8	2,8%
Nadziejewo	-0,666	2	167	0,5%	2,3	1,1%
Ulejno	-0,546	2	64	0,2%	3,6	1,7%
Brzeziny	-0,532	1	42	0,1%	2,5	1,2%
Żabikowo	-0,365	3	100	0,3%	2,2	1,0%
Pierzchno	-0,356	2	102	0,3%	3,6	1,7%
Winna Góra	-0,311	3	455	1,4%	14,4	7,0%
Starkówiec Piątkowski	-0,282	1	163	0,5%	5,0	2,4%
Ś8	-0,270	1	6 293	19,2%	2,4	1,2%
Romanowo	-0,260	2	317	1,0%	10,4	5,0%
Topola	-0,238	3	113	0,3%	1,5	0,7%
Ś2	-0,222	2	2 180	6,7%	8,1	3,9%
Pławce	-0,205	1	424	1,3%	6,5	3,1%
Dębicz	-0,188	1	226	0,7%	7,1	3,4%
Januszewo	-0,151	3	124	0,4%	4,0	2,0%
Koszuty	-0,123	2	520	1,6%	6,5	3,1%
Jarosławiec	-0,104	2	806	2,5%	6,5	3,2%
Zmystowo	-0,090	3	180	0,6%	7,4	3,6%
Chudzice	-0,065	1	66	0,2%	2,8	1,4%
Szlachcin	-0,061	1	399	1,2%	6,4	3,1%
Ś7	-0,045	1	4 748	14,5%	1,7	0,8%
Tadeuszewo	-0,036	1	240	0,7%	5,0	2,4%
Brzezcie	-0,034	1	207	0,6%	6,5	3,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Środa Wielkopolska

2.6. Wyznaczony obszar rewitalizacji

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne **Ś2, Ś8 i Koszuty**. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

- jednostka jest istotna dla rozwoju lokalnego;
- zachodzi na niej koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej;
- jednostka cechuje się potencjałem do społecznym i gospodarczym do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Ś2 – jednostka Ś2 obejmuje swoim zasięgiem południowo-wschodnią część miasta, w tym osiedle Piastowskie. Zabudowę jednostki tworzy zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna, zabudowa usługowa i przemysłowa, a także liczne tereny zieleni wokół rzek: Moskawy i Strugi Średzkiej, w tym Park Żrenica. Ponadto w jej granicach zlokalizowane są Powiatowe Komendy Policji i Straży Pożarnej.

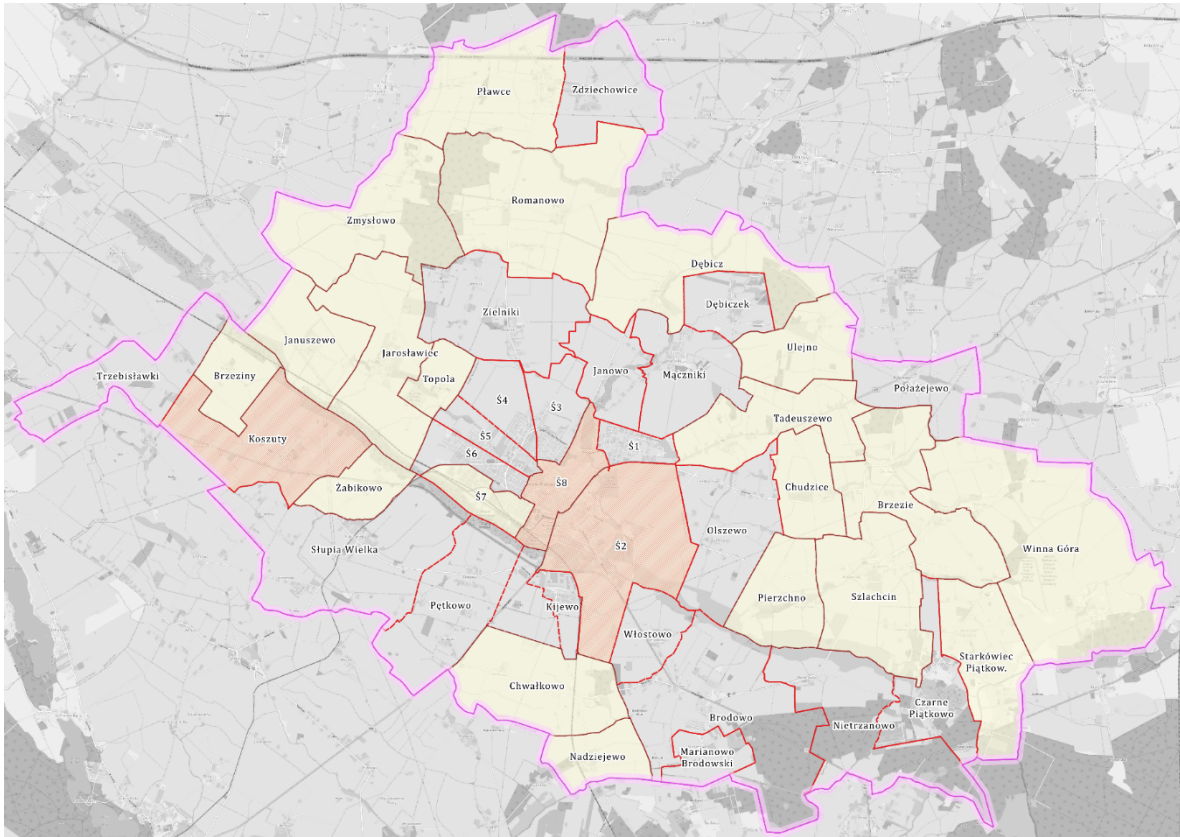
Ś8 – jednostka Ś8 obejmuje swoim zasięgiem ściśle centrum miasta Środa Wielkopolska wraz z historycznym układem urbanistycznym. W granicach tej jednostki zlokalizowane są również najważniejsze instytucje, tj.: Rynek Miejski, Urząd Miejski, Ratusz, Ośrodek Kultury, Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi, Szkoła Podstawowa nr 3, Liceum Ogólnokształcące, Planty, Park Łazienki, a także Jezioro Średzkie, czy zabytkowa infrastruktura związana ze Średzką Koleją Powiatową (kolejka wąskotorowa).

W ramach jednostki Ś8 zostały skupione zatem najważniejsze funkcje i przestrzenie społeczne, rekreacyjne, sportowe i kulturalne. Objęcie ścisłego centrum miasta działaniami rewitalizacyjnymi pozwoli również na dyfuzję wypracowanych rozwiązań i pozytywnych wzorców do innych miejscowości Gminy. Jednocześnie, podejmowane działania będą dostępne nie tylko dla mieszkańców miasta, ale również całej Gminy, wpływając pozytywnie na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wyznaczonego obszaru rewitalizacji, ale także innych obszarów zdegradowanych.

Koszuty – jednostka Koszuty swym zasięgiem obejmuje sołectwo, w skład którego wchodzi Koszuty i Koszuty-Huby. Głównymi walorami wsi jest obecność obiektów zabytkowych w postaci późnobarokowego dworu wraz z parkiem, w którym mieści się obecnie Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”. Kolejnym ważnym elementem są 3 wiatraki typu „Koźlak”, stojące nieopodal drogi krajowej nr 11. W Koszutach znajduje się również przystanek Średzkiej Kolei Powiatowej. Jest to zatem miejsce istotne z perspektywy historycznej dla Gminy Środa Wielkopolska, dysponujące potencjałem do skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji, w nawiązaniu do dziedzictwa lokalnego.

Wyznaczony obszar rewitalizacji wpisuje się w ustawowe ramy wyznaczania takich obszarów. Obejmuje on 27,5% mieszkańców Gminy (8 993 osób) oraz 8,2% jej powierzchni (17 km²), co umożliwi koncentrację terytorialną działań rewitalizacyjnych. Przestrzenne

przedstawienie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska znajduje się na następującej Rycinie 2.

Rycina 2 – Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie do diagnozy szczegółowej

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy wyznaczonego **obszaru rewitalizacji** przyjętego uchwałą nr IX/110/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska i wyznaczonego na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska oraz konsultacji społecznych.

Celem diagnozy szczegółowej **jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano różnorodne metody diagnostyczne (w tym ankiety, wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

Jedną z metod wykorzystanych do pogłębienia diagnozy obszaru rewitalizacji była analiza wyników badania ankietowego, które stanowiło element konsultacji społecznych w momencie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W badaniu ankietowym wzięło udział 40 osób, wśród których 17 zamieszkiwało obszar rewitalizacji, a 23 pochodziło spoza obszaru. Ponad połowę ankietowanych stanowiły kobiety (55%), 26 osób biorących udział w badaniu to osoby z wykształceniem wyższym (65%), a wśród grup wiekowych zdecydowanie przeważały osoby w wieku 35-44 oraz 45-64 lata (odpowiednio 13 i 15 osób). Należy zaznaczyć, że ankietyzacja, w której wzięło udział tylko 40 mieszkańców, nie jest miarodajna. Taki wynik wskazuje jednak na istotny problem związany z brakiem zaangażowania mieszkańców w życie społeczności lokalnej oraz w rozwój swojego miejsca zamieszkania. Niemniej, w dalszej części dokumentu zawarto omówienie poszczególnych pytań ankietowych, stanowiących pewnego rodzaju wskazanie i zwrócenie uwagi na poszczególne problemy. Dodatkowo, intencją autorów było uszanowanie czasu poświęconego przez mieszkańców, którzy zaangażowali się i wzięli udział w ankietyzacji.

Po zapoznaniu się z granicami obszaru rewitalizacji mieszkańcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytania, czy ich zdaniem wskazany obszar rewitalizacji wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej. Zdecydowana większość, bo aż 22 osoby (55%) zaznaczyła odpowiedź „raczej tak”, a 12 osób (30%) odpowiedziało „zdecydowanie tak”. Odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie” zaznaczyło tylko 4 respondentów (łącznie 10%). Odpowiedzi na pierwsze pytanie potwierdziły zatem, że ankietowani widzą potrzebę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w Koszutach oraz centralnej i wschodniej części Środy Wielkopolskiej (jednostki Ś8 i Ś2), wyznaczonych jako obszar rewitalizacji.

Rycina 3 – Ocena obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Ponadto ankietowanym zadano szereg pytań dotyczących oceny stopnia istotności poszczególnych problemów występujących w granicach obszaru rewitalizacji w podziale na analizowane sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Wyniki przedstawiono w dalszej części dokumentu.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Gmina Środa Wielkopolska ma bogate dziedzictwo historyczne sięgające średniowiecza. Jej centrum stanowi miasto Środa Wielkopolska, które odegrało istotną rolę w historii regionu i kraju. Środa Wielkopolska otrzymała prawa miejskie prawdopodobnie już w XIII wieku (ok. 1261 roku). Była ważnym ośrodkiem handlowym i administracyjnym, a także miejscem zjazdów szlachty wielkopolskiej – tzw. sądów środowych. Z tego okresu pochodzi również "prawo średzkie", odmiana prawa magdeburskiego, które stało się wzorem dla innych miast w regionie. W czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów miasto było częścią starostwa niegrodowego. W okresie zaborów znalazło się w granicach Prus, a następnie Niemiec, zachowując jednak silną polską tożsamość narodową. W XIX wieku i na początku XX wieku rozwijało się jako lokalne centrum przemysłu i handlu. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, Środa Wielkopolska aktywnie uczestniczyła w Powstaniu Wielkopolskim. Podczas II wojny światowej miasto zostało zajęte przez Niemców, a ludność polska poddana represjom. Po wojnie Środa rozwijała się jako ośrodek usługowo-przemysłowy, z zachowaniem wielu cennych zabytków, w tym średniowiecznego układu urbanistycznego i gotyckiego kościoła farnego. Jednym z charakterystycznych symboli miasta jest Średzka Kolej Powiatowa – wąskotorowa linia kolejowa, która powstała pod koniec XIX wieku (uruchomiona w 1902 roku) i przez wiele dekad służyła do transportu osób i towarów między Środą a Zaniemyślem. Obecnie funkcjonuje jako atrakcja turystyczna, choć jej potencjał nie jest w pełni wykorzystywany ze względu na stan techniczny i zagospodarowanie terenu. Centralnym punktem Środy Wielkopolskiej jest rynek, który zachował średniowieczny układ urbanistyczny i do dziś pełni funkcję reprezentacyjną miasta. Otaczające go kamienice z przełomu XIX i XX wieku, wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Stanowią cenny przykład lokalnej architektury mieszczańskiej i tworzą unikalny klimat historycznego centrum. Historyczny układ miasta wraz z wieloma innymi zabytkami nieruchomymi w granicach obu podobszarów rewitalizacji wyznaczonych w Środzie Wielkopolskiej, ujęte są w rejestrze zabytków.

Koszuty to wieś o równie długiej historii, znana przede wszystkim z klasycystycznego dworu barokowego z XVIII wieku, otoczonego malowniczym parkiem. Dwór ten dziś pełni funkcję muzeum – funkcjonuje jako Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”. Miejscowość przez wieki była siedzibą szlachecką, a jej rozwój związany był z działalnością rolniczą prowadzoną w zabudowie folwarcznej. Zachowany zespół dworsko-parkowy stanowi cenny

przykład architektury wiejskiej i pozwala przybliżyć kulturę wsi wielkopolskiej z przełomu XVIII i XIX wieku. W Koszutach znajduje się również zespół wiatraków typu koźlak, które są rzadkim i cennym przykładem tradycyjnego młynarstwa w regionie. Wiatraki, choć nieczynne, zostały zachowane jako element dziedzictwa kulturowego i stanowią atrakcję turystyczną oraz obiekt edukacyjny. Ich obecność przypomina o znaczeniu rolnictwa i przemysłu zbożowego w życiu dawnych mieszkańców Wielkopolski. Zarówno dwór z okolicznym parkiem jak i wiatraki wraz z otoczeniem wpisane są do rejestru zabytków, przy czym zespół dworsko-parkowy w Koszutach stanowi również pomnik historii.

Tabela 10 – Zabytki ujęte w rejestrze zabytków występujące w granicach podobszarów rewitalizacji – Środa Wielkopolska

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Ulica / adres
zespół kościoła parafialnego i kolegiackiego pw. Wniebowzięcia NMP	data nieznana	zespół – kościół	<ul style="list-style-type: none">• 2444/A z 22 grudnia 1932 roku• 933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	Plac Kościelny
organistówka	1869 r.	organistówka	933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	Plac Kościelny 1
kościół rzymskokatolicki parafialny i kolegiacki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny	1423 r.	kościół	<ul style="list-style-type: none">• 2444/A z 22 grudnia 1932 roku• 933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	Plac Kościelny 2
ogrodzenie z bramą główną	XIX w.	mur / ogrodzenie	933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	Kościelna
dzwonnica z bramkami bocznymi	data nieznana	dzwonnica	933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	brak danych
cmentarz przykościelny	data nieznana	cmentarz rzymskokatolicki	933/Wlkp/A z 19 września 2014 roku	brak danych
historyczny układ miasta	XIV w.	miasto	247/Wlkp/A z 6 września 2005 roku	brak danych
kościół ewangelicki, ob. rzymskokatolicki pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	1883-1888	kościół	2594/A z 10 czerwca 1996 roku	17 Września 8
dom	początek XIX w.	budynek mieszkalny	807/A z 12 grudnia 1967 roku	Dąbrowskiego 12
dom	1800 r.	budynek mieszkalny	806/A z 12 grudnia 1969 roku	Dąbrowskiego 2
dom	1. połowa XIX w.	budynek mieszkalny	<ul style="list-style-type: none">• 811/A z 26 stycznia 1970 roku• 891/Wlkp/A z 27 maja 2013 roku	Dąbrowskiego 20
budynek tzw. Klasztorówka	połowa XIX w.	budynek klasztorny	<ul style="list-style-type: none">• 2098A z 10 września 1986 roku• brak numeru z 23 czerwca 2009 roku• brak numeru z 28 maja 2014 roku• brak numeru z 5 lipca 2018 roku• brak numeru z 12 września 2018 roku• brak numeru z 26 września 2018 roku	Harcerska 45

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Ulica / adres
dom	połowa XIX w.	budynek mieszkalny	817/A z 3 lutego 1970 roku	Kilińskiego 13
dom	1833 r.	budynek mieszkalny	816/A z 26 stycznia 1970 roku	Kilińskiego 7
dom	połowa XIX w.	budynek mieszkalny	823/A z 3 lutego 1970 roku	Kolegiacka 4
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	818/A z 3 lutego 1970 roku	Krótką 5
plebania	początek XIX w.	plebania	820/A z 3 lutego 1970 roku 934/Wlkp/A z 25 września 2014 roku	Ks. Ludwika Jażdżewskiego 3
pozostałości kościoła dominikanów	XV w.	kościół	815/A z 26 stycznia 1970 roku	Mała Klasztorna 3
willa	1870-1880	willa	2300/A z 6 kwietnia 1994 roku	Mieczysława Niedziałkowskiego 32
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	814/A z 26 stycznia 1970 roku	Plac Stary Rynek 13
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	813/A z 26 stycznia 1970 roku	Plac Stary Rynek 14
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	812/A z 26 stycznia 1970 roku	Plac Stary Rynek 15
dom	1. połowa XIX w.	budynek mieszkalny	821/A z 3 lutego 1970 roku	Plac Stary Rynek 9
ratusz	połowa XIX w.	ratusz	1017/A z 11 marca 1970 roku	Plac Zamkowy 1
dom	1. połowa XIX w.	budynek mieszkalny	1085/A z 27 kwietnia 1970 roku	Szamarzewskiego 20
kaplica	1913-1915	kaplica	<ul style="list-style-type: none"> • 2652/A z 1 września 1998 roku • 935/Wlkp/A z 25 września 2014 roku 	Brak danych
stajnia	koniec XIX w.	stajnia	<ul style="list-style-type: none"> • 2098A z 10 września 1986 roku • brak numeru z 28 maja 2014 roku • brak numeru z 24 listopada 2014 roku • brak numeru z 3 marca 2015 roku • brak numeru z 5 lipca 2018 roku • brak numeru z 12 września 2018 roku 	Brak danych
cmentarz rzymskokatolicki	1792 r.	cmentarz rzymskokatolicki	<ul style="list-style-type: none"> • 2652/A z 1 września 1998 roku • 935/Wlkp/A z 25 września 2014 roku 	Brak danych
wodociągowa wieża ciśnień	1910-1911	wieża ciśnień	2006/A z 28 czerwca 1985 roku	Brak danych

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Ulica / adres
park	połowa XIX w.	park	<ul style="list-style-type: none"> • 1758/A z 16 maja 1977 roku • 2098A z 10 września 1986 roku 	Brak danych

Źródło: Opracowanie na podstawie [rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa Narodowego](https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/) (https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/), stan na 18 kwietnia 2025 roku

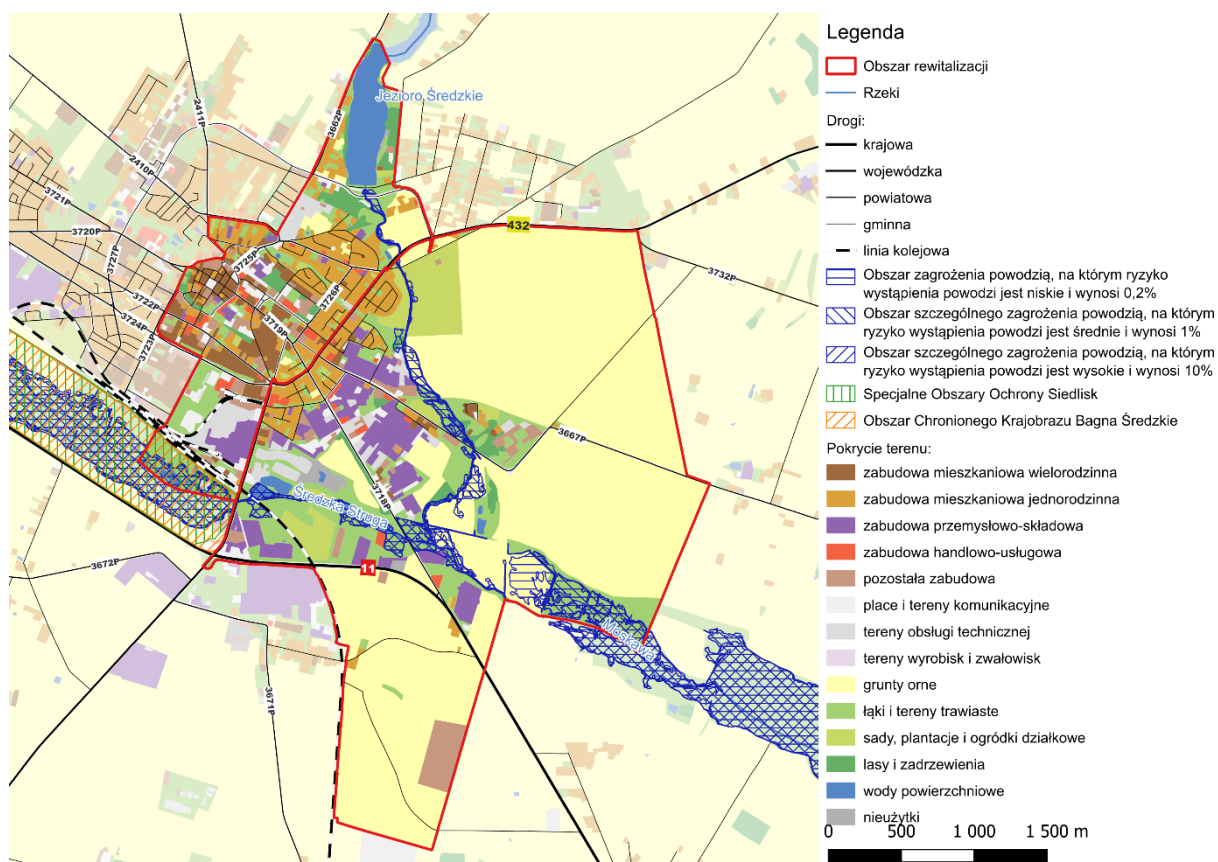
Tabela 11 – Zabytki ujęte w rejestrze zabytków występujące w granicach podobszarów rewitalizacji – Koszuty

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Ulica / adres
dwór, ob. Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”	XVIII w.	dwór	228/20/A z 3 września 1935 roku	Koszuty 27
kościół parafialny pw. św. Katarzyny i Najświętszego Serca Jezusowego	1926-1930	kościół	153/Wlkp/A z 21 stycznia 2004 roku	Brak danych
park	początek XIX w.	park	1829/A z 20 lutego 1981 roku	Koszuty 27
wiatrak koźlak z Jarosławca	1783 r.	wiatrak	805/A z 12 grudnia 1989 roku	Brak danych
otoczenie	Brak danych	Otoczenie zabytku	149/1-3/Wlkp/A z 17 grudnia 2003 roku	Brak danych
cmentarz przykościelny	Data nieznana	cmentarz rzymskokatolicki	153/Wlkp/A z 21 stycznia 2004 roku	Brak danych
wiatrak koźlak z Pałczyna	połowa XVIII w.	wiatrak	149/1-3/Wlkp/A z 17 grudnia 2003 roku	Brak danych

Źródło: Opracowanie na podstawie [rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa Narodowego](https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/) (https://nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby/), stan na 18 kwietnia 2025 roku

3.2.1. Podobszary rewitalizacji Ś2 i Ś8 w Środzie Wielkopolskiej

Dwa podobszary rewitalizacji wyznaczone w Środzie Wielkopolskiej, mimo położenia obok siebie, różnią się pod względem pokrycia terenu. Centrum (jednostka Ś8) to głównie zabudowa wielorodzinna z domieszką jednorodzinnej, a także liczne obszary zabudowy handlowo-usługowej. Z kolei podobszar Ś2 to głównie grunty orne (w części wschodniej) oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, ale również przemysłowo-składowa. W obu podobszarach występują również tereny zieleni, jednak nie są one równomiernie rozłożone co skutkuje zróżnicowanym dostępem do zieleni w różnych częściach omawianych jednostek. Istotnymi elementami przestrzeni są droga krajowa nr 11 oraz linia kolejowa, przebiegające w południowej części obu podobszarów. Ponadto, przez oba podobszary rewitalizacji przebiegają ciek wodny, przede wszystkim Średzka Struga i Moskawa, na której powstał sztuczny zbiornik wodny, potocznie nazywany Jeziorem Średzkim (północna część podobszaru Ś8). W związku z występowaniem cieków wodnych, w granicach obu podobszarów występują obszary zagrożenia powodzią (w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz wysokie i wynosi 10%). Południowy fragment jednostki Ś8 leży również w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Bagna Średzkie oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk Dolina Średzkiej Strugi.

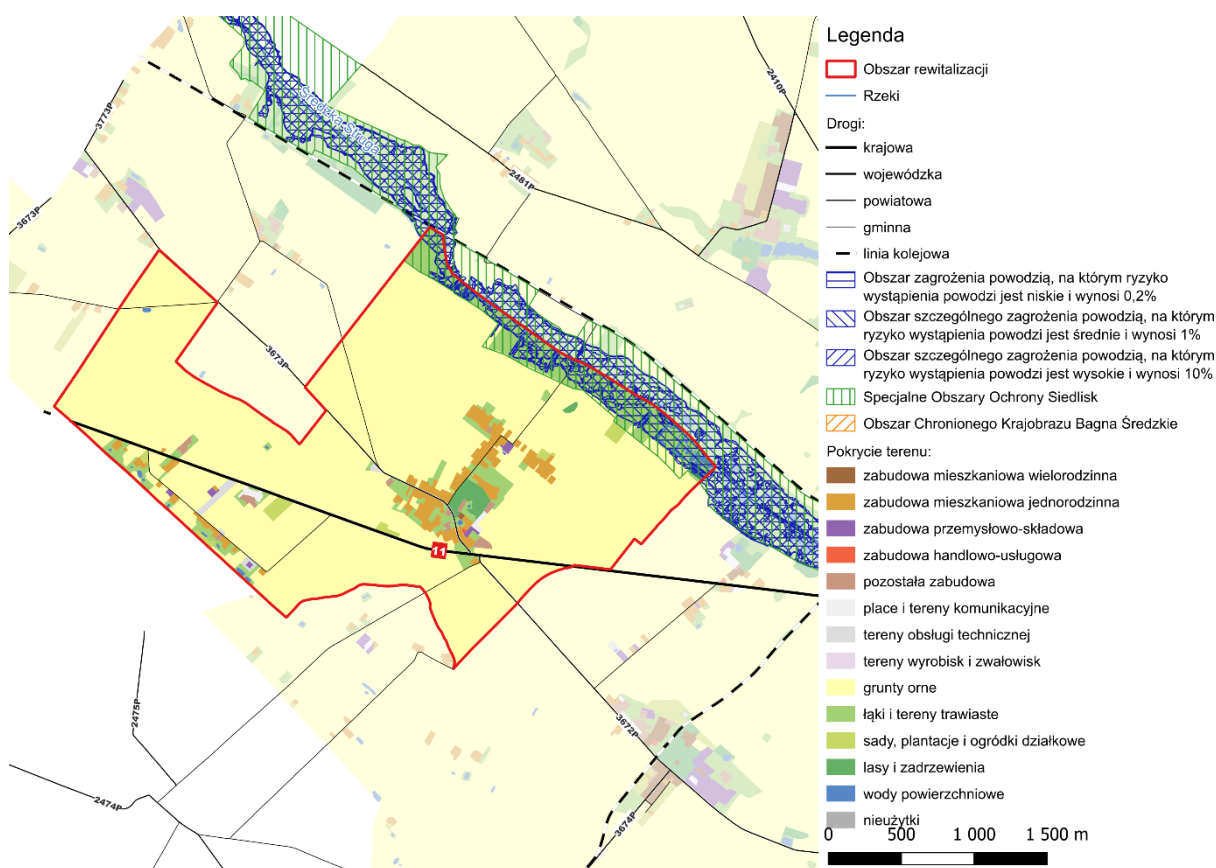

Rycina 4 – Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszarów rewitalizacji Ś2 i Ś8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k, danych PGW Wody Polskie oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

3.2.2. Podobszar rewitalizacji Koszuty

Podobszar rewitalizacji Koszuty stanowi wieś Koszuty wraz z terenem obrębu ewidencyjnego o tej samej nazwie, a także miejscowość Koszuty-Huby. Powierzchniowo w jednostce przeważają grunty orne, a w części zamieszkałej występuje głównie zabudowa jednorodzinna, z nielicznymi przykładami zabudowy produkcyjno-składowej. Jednostkę przecina droga krajowa nr 11, stanowiąc również swego rodzaju barierę komunikacyjną – wyjazd z miejscowości Koszuty na drogę krajową jest często utrudniony z uwagi na duży ruch samochodowy. W Koszutach występują również tereny zieleni ze wspomnianym już parkiem przy zabytkowym dworze, a w północno-wschodniej części jednostki znajduje się dolina Średzkiej Strugi, gdzie występują związane z nią obszary zagrożenia powodzią (w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz wysokie i wynosi 10%), a także obszar Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Średzkiej Strugi.

Rycina 5 – Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Koszuty

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k, danych PGW Wody Polskie oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

W każdym z wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, a więc w jednostkach Ś2 i Ś8 w Środzie Wielkopolskiej oraz w Koszutach, podczas analizy wskaźnikowej zidentyfikowano występowanie problemów w sferze społecznej. We wszystkich podobszarach rewitalizacji, negatywne zjawiska zidentyfikowano w zakresie bezrobocia, ubóstwa oraz niskiego kapitału społecznego. Dodatkowo, w podobszarach rewitalizacji w Środzie Wielkopolskiej występują problemy takie jak alkoholizm, przestępczość oraz nagromadzenie osób ze szczególnymi potrzebami (w tym przypadku problem powiązany jest z brakiem dostępności przestrzeni publicznych dostosowanych do tych osób). Co więcej, w jednostce Ś2 zidentyfikowano również problem niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.

Kolejna Tabela 12 przedstawia szczegółowe porównanie analizowanych wskaźników w ujęciu poszczególnych podobszarów rewitalizacji, średniej dla obszaru rewitalizacji oraz średniej dla Gminy.

Tabela 12 – Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	2,80	2,78	2,88	2,79	2,44
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	4,69	4,60	6,12	4,69	4,01
Bezrobocie	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	46,7%	48,2%	40,0%	47,4%	46,5%
Bezrobocie	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	2,2%	2,2%	2,4%	2,2%	1,9%
Bezrobocie	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	29,5%	35,5%	20,0%	33,1%	30,9%
Bezrobocie	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	39,0%	30,4%	80,0%	32,8%	27,2%
Alkoholizm	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	8,1%	5,6%	0,0%	6,0%	5,2%
Ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	2,8%	4,2%	1,0%	3,7%	2,6%
Ubóstwo	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	0,6%	0,8%	1,5%	0,8%	0,6%
Ubóstwo	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	4 558,01	7 348,89	551,63	6 279,35	4 217,26
Ubóstwo	Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	5,10	2,63	0,00	2,93	2,43

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	26,38	21,05	0,00	21,13	12,04
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	171,33	190,40	0,00	174,77	121,51
Przestępczość	Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,39	0,31	0,00	0,31	0,53
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	0,9%	1,2%	0,2%	1,1%	0,7%
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	1,6%	2,5%	0,4%	2,2%	1,2%
Kapitał społeczny	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	18,6%	17,7%	19,8%	18,0%	21,2%
Kapitał społeczny	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	36,38	35,92	70,20	37,60	29,57
Kapitał społeczny	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	21,7%	21,7%	33,1%	22,4%	18,0%
Kapitał społeczny	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2023/2018	108,6%	90,3%	97,7%	94,6%	104,1%
Poziom uczestnictwa w życiu publicznym	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,23	0,55	0,58	0,47	0,29
Poziom uczestnictwa w życiu publicznym	Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych (I tura)	56,09	57,48	57,36	56,98	54,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Zjawiska społeczne charakteryzują się powstawaniem istotnych powiązań przyczynowo-skutkowych, które wpływają na kształtowanie się konkretnych postaw życiowych — niekiedy uznawanych wręcz za dziedziczne. Wzajemne zależności między zjawiskami należącymi do sfery społecznej mają kluczowe znaczenie dla natężenia i natury istniejących problemów.

Bezrobocie

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, które może przerodzić się w poważny problem, zwłaszcza kiedy jego poziom i natężenie pozostają wysokie w długim okresie. Najbardziej problematyczną sytuacją na rynku pracy jest natomiast nie tyle poziom bezrobocia, co utrzymywanie się tego zjawiska w dłuższej perspektywie czasowej. Niekorzystne tło, które utrwali bezrobocie w gospodarce jest główną przyczyną pojawienia się bezrobocia długookresowego (które trwa ponad rok). Wydłużający się okres poszukiwań pracy wywołuje szereg strat, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Stanowi też zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zjawisko bezrobocia jest widoczne w granicach wszystkich podobszarów rewitalizacji. Podstawowy wskaźnik mówiący o tym zjawisku to liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, który w jednostce Ś2 wynosi 2,80, w jednostce Ś8 2,78 i w jednostce Koszuty 2,88 jest każdorazowo wyższy niż średni wskaźnik dla Gminy Środa Wielkopolska (2,44). Analogicznie przedstawia się wskaźnik obrazujący liczbę osób bezrobotnych wśród 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – odpowiednio jest to 4,69, 4,60 oraz 6,12 przy średniej gminnej 4,01. Wśród mieszkańców będących osobami bezrobotnymi, na obszarze rewitalizacji zaobserwowano również wyższy udział osób długotrwale bezrobotnych. Często bezrobocie jest jednym z powodów korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej – odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi dla podobszaru rewitalizacji Ś2 39,0%, dla Ś8 30,4% oraz dla Koszut 80,0%, co każdorazowo przewyższa średnią gminną (27,2%).

Długotrwale bezrobocie może wpływać negatywnie na sytuację danej osoby na rynku pracy. Przeciętny profil osoby długotrwale bezrobotnej i posiadającej tylko wykształcenie podstawowe (ten problem również występuje na obszarze rewitalizacji), nie jest atrakcyjny dla potencjalnego pracodawcy. Nieposiadanie odpowiednich kwalifikacji jest niewątpliwie przeszkodą do podjęcia zatrudnienia, jednak dużym problemem jest również brak chęci do podjęcia jakiegokolwiek pracy bądź pozyskiwanie dochodów z nieopodatkowanych źródeł. Problem bezrobocia ma negatywne konsekwencje zarówno dla osoby bezrobotnej, jak i tkanki społecznej, w tym przede wszystkim rodziny i najbliższego otoczenia osoby dotkniętej tym problemem. Brak pracy skutkujący brakiem dochodów, przekłada się na zagrożenie ubóstwem, wykluczeniem społecznym, problemami zdrowotnymi (w tym psychicznymi) oraz ogólną niezaradnością życiową. Długotrwale pozostawanie bez pracy może w skrajnych przypadkach prowadzić do zaniżania samooceny, depresji, popadania w nałogi i podejmowania zachowań niezgodnych z prawem. Często bezrobocie spowodowane jest również brakiem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, należy więc podejmować

działania zmierzające do budowania postaw przedsiębiorczych w celu aktywizacji osób bezrobotnych.

Podczas badania ankietowego zapytano mieszkańców o główne przyczyny bezrobocia. Zdecydowanie najczęściej ankietowani wskazywali brak chęci do podjęcia pracy, ale również słabe warunki zatrudnienia i brak miejsc pracy. Szczegółowe odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Rycina 6 – Główne przyczyny bezrobocia zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Ubóstwo

Występującemu i pogłębiającemu się zjawisku bezrobocia bardzo często współtowarzyszy zjawisko ubóstwa, które opiera się na odniesieniu poziomu zaspokojenia potrzeb osób, rodzin, gospodarstw domowych (badanych najczęściej przez pryzmat dochodów) do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Odnosi się ono do zjawisk takich jak niedostatek i bieda, czego skutkiem jest m.in. bezradność, brak motywacji, wykluczenie społeczne i obniżenie poziomu życia. Oznacza to, że ubóstwo charakteryzują nadmierne rozpiętości w poziomie zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie. Przyczyną ubóstwa może być brak dostępu do edukacji, niskie zarobki, bezrobocie, choroby lub niepełnosprawność czy też niesprzyjające uwarunkowania ekonomiczne i społeczne. Niesie ono za sobą wiele negatywnych skutków dla jednostki żyjącej w takich warunkach, a także dla społeczeństwa jako całości.

Wśród mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska 2,6% mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. W Koszutach udział ten jest mniejszy (1%), jednak w jednostkach Ś2 i Ś8 wskaźnik przewyższa średnią gminną (jest to odpowiednio 2,8% i 4,2%). Analizując odsetek korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, wskaźnik dla całej Gminy kształtuje się na poziomie 0,6%, natomiast dla jednostki Ś2 jest to również 0,6%, dla jednostki Ś8 to 0,8%, a najwyższy wskaźnik dotyczy jednostki Koszuty (1,5%).

Natężenie problemu ubóstwa, szczególnie widoczne w jednostkach Ś2 i Ś8, przeanalizowano również biorąc pod uwagę kwotę wypłacanych zasiłków na 100 mieszkańców (dla jednostki Ś2 to ponad 4,5 tys. zł, dla jednostki Ś8 to aż 7,3 tys. zł, a w Koszutach tylko nieco ponad 0,5 tys. zł). Średnia dla Gminy to 4,2 tys. zł. Poziom ubóstwa obrazuje również liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów, która dla jednostek Ś2 i Ś8 (odpowiednio 5,1 i 2,63) jest wyższa od średniej dla Gminy (2,43).

Alkoholizm

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących obszar rewitalizacji, znalazły się również osoby dotknięte problemem alkoholizmu, co szczególnie widoczne jest w podobszarach rewitalizacji w Środzie Wielkopolskiej. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających

z pomocy społecznej wynosi w Gminie 5,2%. Dla podobszaru Ś2 jest to 8,1%, a dla podobszaru Ś8 – 5,6%. W podobszarze rewitalizacji Koszuty nie zaobserwowano tego zjawiska.

Dodatkowo, na natężenie problemu alkoholizmu w granicach obszaru rewitalizacji wskazują informacje pozyskane od mieszkańców podczas warsztatu rewitalizacyjnego. Interesariusze, którzy brali udział zarówno w warsztacie jak i wizji lokalnej na obszarze rewitalizacji, zwrócili uwagę na problem spożywania alkoholu w miejscach publicznych. Szczególne natężenie problemu interesariusze dostrzegają w okolicach Jeziora Średzkiego, gdzie wyznaczono fragment przestrzeni z możliwością spożywania alkoholu, co zdaniem mieszkańców przyniosło wiele negatywnych skutków, w tym zaśmiecanie terenu, a także spadek poczucia bezpieczeństwa dla osób korzystających z przestrzeni publicznej.

Przestępczość

Przestępczość rozumie się jako wszelkiego rodzaju czyny określone przez prawo jako zachowania niezgodne z normą prawną, popełnione na danym terenie w określonym czasie. Do ograniczania przestępczości służą m.in. takie działania jak: prowadzenie profilaktyki kryminalistycznej, racjonalna polityka karna, kontrola społeczna, współpraca społeczności lokalnych z odpowiednimi służbami i wpływ wychowawczy.

Analiza danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Środzie Wielkopolskiej wykazała, że w 2023 roku na terenie całej Gminy stwierdzono 394 przestępstwa, z czego aż 190 miało miejsce w granicach podobszarów rewitalizacji wyznaczonych w Środzie Wielkopolskiej. Przestępczość została przeanalizowana za pomocą wskaźników liczby stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (26,38 w jednostce Ś2, 21,05 w jednostce Ś8, przy 12,04 dla Gminy) oraz liczb stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców (171,33 dla podobszaru Ś2, 190,4 dla podobszaru Ś8, przy 121,51 dla Gminy). W żadnym z podobszarów nie zaobserwowano natężenia problemu związanego z przemocą, obrazowanego dużym udziałem osób objętych procedurą „niebieskiej karty”. W Koszutach nie zanotowano przestępstw.

Co istotne, 43 spośród przestępstw odnotowanych na podobszarach rewitalizacji Ś2 i Ś8 zostało popełnionych przez nieletnich, co pokazuje, że problem przestępczości jest również znaczący wśród młodzieży.

Pogłębiając analizę w zakresie przestępczości w oparciu o [dane z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa](https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html) (https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html, dostęp 9 maja 2025 roku), w granicach obszaru rewitalizacji przeważają wykroczenia związane z nieprawidłowym parkowaniem, złą organizacją ruchu drogowego oraz przekroczeniami prędkości. W Środzie Wielkopolskiej zanotowano również wykroczenia związane ze spożywaniem alkoholu w miejscach publicznych. Jednym z przejawów łamania prawa w przestrzeni publicznej są akty wandalizmu, które w trakcie wizji lokalnej zaobserwowano

zarówno w Koszutach, jak i w Środzie Wielkopolskiej, czego dowodem są kolejne zdjęcia w Rycinie 7.

Rycina 7 – Akty wandalizmu na obszarze rewitalizacji – pierwsze zdjęcie wykonano w miejscowości Koszuty, pozostałe w jednostkach Ś2 i Ś8

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Osoby ze szczególnymi potrzebami

Ustawa o rewitalizacji wskazuje również na konieczność analizy obszaru rewitalizacji pod kątem wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z przywołaną ustawą, za osobę ze szczególnymi

potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Nateżenie mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami zanotowano w podobszarach rewitalizacji Ś2 i Ś8. Zjawisko to analizowano na podstawie odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców (wskaźnik dla jednostki Ś2 wyniósł 0,9%, dla jednostki Ś8 1,2%, przy średniej gminnej 0,7%) oraz odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców (wskaźnik dla jednostki Ś2 to 1,6%, dla jednostki Ś8 to 2,5%, a średnia dla Gminy wyniosła 1,2%). W trakcie warsztatów rewitalizacyjnych oraz wizji lokalnej, zwrócono również uwagę na problem niedostatecznej dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność, szczególnie w wymiarze architektonicznym, jest również niezwykle istotna w odniesieniu do osób starszych, które często mają problemy z poruszaniem się.

Problemy osób ze szczególnymi potrzebami należy rozpatrywać w powiązaniu z problemami sfery technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Im większy udział osób ze szczególnymi potrzebami, tym więcej jest osób, które aby załatwić podstawowe sprawy bytowe, potrzebują dodatkowego wsparcia bądź odpowiednich rozwiązań technicznych (takich jak np. winda, podjazd, tłumacz języka migowego). Stąd też wniosek, aby rozwiązania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, wprowadzać w pierwszej kolejności w miejscach, gdzie zidentyfikowano największą koncentrację osób ze szczególnymi potrzebami.

Kapitał społeczny

Kapitał społeczny to obszerne pojęcie na pograniczu socjologii i ekonomii, które dotyczy całości stosunków społecznych w obrębie danej zbiorowości, umożliwiających w przyszłości nawiązywanie innych konstruktywnych relacji społecznych. W kontekście samorządu nie sposób mówić o kapitale społecznym w oderwaniu od kwestii tendencji demograficznych, zmian w poszczególnych grupach ekonomicznych oraz zastępowalności pokoleń na rynku pracy.

W granicach obszaru rewitalizacji szczególnie widoczny jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi w jednostkach Ś2 i Ś8 po 21,6%, w jednostce Koszuty 33,1%, co znacznie przewyższa średnią dla Gminy (29,57%). Z drugiej strony obszar rewitalizacji odznacza się również stosunkowo niskim udziałem dzieci i młodzieży. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w podobszarze Ś2 wynosi 18,6%, w podobszarze Ś8 17,7%, a w podobszarze Koszuty 19,8%, co w każdym przypadku stanowi niższą wartość niż średnia dla Gminy

(21,2%). Z analizy wynika zatem, że w granicach podobszarów rewitalizacji zauważa się zarówno niedostatek osób młodych, jak i znaczną nadwyżkę osób starszych.

Proces starzenia się społeczeństwa jest negatywnym zjawiskiem z punktu widzenia gospodarczego i aktywności osób na rynku pracy, jednak należy zaznaczyć, że osoby starsze mają również bardzo istotny i pozytywny wpływ na społeczność lokalną. Seniorzy często angażują się w wydarzenia kulturalne czy integracyjne, mając przy tym duży wkład w rozwój społeczny ze względu na swoje życiowe doświadczenie.

Zmieniająca się struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji implikuje konieczność podejmowania odpowiednich kroków zarówno w zakresie usług społecznych, jak i dostosowania infrastruktury i przestrzeni do zwiększających się potrzeb starszych mieszkańców.

Warto mieć jednak na uwadze, że nie tylko seniorzy potrzebują zagospodarowania czasu wolnego. W trakcie warsztatów i wizji lokalnej stwierdzono również niewystarczającą liczbę i dostępność miejsc spotkań dla młodzieży. Często grupy młodych osób przesiadują w miejscach publicznych, parkach, nierzadko spożywając przy tym substancje psychoaktywne, co w skrajnych przypadkach prowadzi do popadania w nałogi, aktów wandalizmu, a nawet przemocy.

Częściowym rozwiązaniem powyższych problemów może być zwiększenie oferty Ośrodka Kultury i dostosowanie jej do zróżnicowanych potrzeb wszystkich grup społecznych. Niestety interesariusze obecni na warsztacie rewitalizacyjnym zwrócili uwagę na brak dostępnego miejsca w obecnej siedzibie Ośrodka, co uniemożliwia rozwój oferty zajęć i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych. Również w Koszutach zauważa się niedostateczne wykorzystanie infrastruktury i przestrzeni o wysokich walorach kulturalno-historycznych, ze szczególnym uwzględnieniem zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego oraz pobliskich wiatraków i ich otoczenia. Powyższe wpływa z kolei na obserwowany zanik zainteresowania lokalną historią i tradycją wśród mieszkańców, szczególnie wśród osób młodych.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym zmieniający się kapitał społeczny jest dynamika zmian liczby mieszkańców, która na potrzeby niniejszego opracowania analizowana była na przestrzeni lat 2018-2023. Średnia dynamika dla całej Gminy wynosiła w tych latach 104,1%, co oznacza, że liczba mieszkańców zwiększyła się na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Natomiast biorąc pod uwagę podobszar rewitalizacji, odpływ ludności zauważa się w jednostce Ś8 (dynamika 90,3%) oraz w Koszutach (dynamika 97,7%).

Interesariuszy rewitalizacji biorących udział w ankietyzacji poproszono o wskazanie grupy społecznej, która ich zdaniem jest najbardziej zagrożona wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji. Interesariusze biorący udział w badaniu ankietowym wskazali głównie na osoby starsze i emerytów, osoby z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzież z rodzin ubogich. Szczegółowe wyniki przedstawiono na kolejnym wykresie Rycina 8.

Rycina 8 – Zagrożenie wykluczeniem poszczególnych grup społecznych zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Ankietowani wskazywali również które z problemów w poszczególnych sferach są dla nich najistotniejsze. W sferze społecznej wśród najistotniejszych negatywnych zjawisk interesariusze wskazali niski poziom bezpieczeństwa, trudną sytuację osób starszych i niepełnosprawnych, niski poziom integracji wśród mieszkańców oraz alkoholizm. Jako istotne problemy mieszkańcy wskazali również przestępczość oraz niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Szczegółowe odpowiedzi przedstawiono na następnym wykresie Rycina 9.

Rycina 9 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery społecznej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Tabela 13 – Dane z wykresu Rycina 9 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery społecznej zdaniem ankietowanych

Problem w sferze społecznej	Waga problemu 5 (bardzo istotny) (l. głosujących)	Waga problemu 4 (l. głosujących)	Waga problemu 3 (l. głosujących)	Waga problemu 2 (l. głosujących)	Waga problemu 1 (mało istotny) (l. głosujących)
Niski poziom edukacji w szkołach	8	6	11	11	4
Odpływ młodych mieszkańców	12	6	9	9	4
Patologie w rodzinie	7	9	14	8	2
Ograniczony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3	8	3	16	10	3
Przestępczość	11	8	13	7	1
Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym	11	7	16	4	2
Niski poziom integracji wśród mieszkańców	10	12	12	5	1
Trudna sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych	9	16	14	1	0
Niski poziom bezpieczeństwa	16	12	7	5	0
Niepełnosprawność	11	8	15	4	2
Narkomania	5	7	16	8	4
Alkoholizm	8	15	12	3	2
Ubóstwo	8	6	14	9	3
Bezrobocie	8	3	14	9	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

3.3.2. Sfera gospodarcza

W granicach wszystkich analizowanych podobszarów rewitalizacji, wskaźnik syntetyczny dla sfery gospodarczej kształtował się powyżej zera. Oznacza to, że jednostki nie odznaczały się szczególnym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej w stosunku do całej Gminy. Należy jednak zauważyć, że poszczególne zjawiska badane w zakresie tej sfery, szczególnie związane z ruchem gospodarczym (rejestrowaniem i wyrejestrowywaniem podmiotów gospodarczych) w 2023 roku, odznaczały się negatywnie.

Sfera gospodarcza została przeanalizowana za pomocą wskaźników obrazujących aktywność gospodarczą, takich jak: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców, liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku. Szczegółowe wartości wskaźników prezentuje kolejna Tabela 14.

Tabela 14 – Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz średniej dla Gminy Środa Wielkopolska

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	10,64	11,04	11,54	10,97	8,79
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym	17,83	18,23	24,49	18,42	14,46
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	0,77	0,98	2,45	1,00	0,88
Aktywność gospodarcza	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	0,54	0,89	2,04	0,85	0,61
Aktywność gospodarcza	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku	0,70	0,90	0,83	0,86	0,69

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Dwa pierwsze wskaźniki prezentują się pozytywnie na tle średniej gminnej, co świadczy o ogólnie dobrej sytuacji gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Analizując jednak rok 2023 (a więc rok, w którym na moment opracowania diagnozy delimitacyjnej dysponowano najaktualniejszymi danymi), zauważono negatywne trendy w zakresie odpływu kapitału w postaci nowych podmiotów gospodarczych. O ile w jednostkach Ś8 i Koszuty liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym była pozytywna (odpowiednio 0,98 i 2,45 przy średniej gminnej 0,88), to w jednostce Ś2 wskaźnik wyniósł 0,77, co oznacza, że w centrum Środy Wielkopolskiej w 2023 roku zarejestrowało się stosunkowo mniej nowych firm niż w całej Gminie. Z kolei w jednostkach Ś8 oraz Koszuty zaobserwowano odpływ przedsiębiorców – liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniosła w jednostce Ś8 0,89, a w Koszutach aż 2,04, przy średniej dla całej Gminy 0,61. Wskaźnik podsumowujący powyższe zależności, a więc liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku był zatem negatywny dla wszystkich analizowanych jednostek – 0,70 dla jednostki Ś2, 0,90 dla jednostki Ś8 i 0,83 dla jednostki Koszuty, przy średniej gminnej 0,69. Konkludując, można zauważyć stopniowy przyrost nowych podmiotów gospodarczych, ale bardzo duża liczba przedsiębiorstw się zamyka, co może świadczyć o niesprzyjających warunkach mikro lub makroekonomicznych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Zjawisko wyrejestrowywania działalności gospodarczych, czyli ich formalnego zamykania, w obrębie obszaru rewitalizacji może mieć wiele przyczyn – zarówno lokalnych, jak i bardziej uniwersalnych. Jednym z głównych czynników mogą być niekorzystne warunki do prowadzenia biznesu. Przedsiębiorcy biorący udział w warsztatach rewitalizacyjnych wskazywali między innymi na trudności ze znalezieniem pracowników, co z kolei wynika z niedostosowania zakresu kształcenia młodzieży do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wskazano również na potrzebę silniejszej współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a samorządem, w tym w zakresie rozszerzenia doradztwa zawodowego, umożliwienia praktyk zawodowych w lokalnych firmach czy ogólnej wymiany doświadczeń i spostrzeżeń.

Podczas wizji lokalnej zaobserwowano również wiele nieczynnych lokali usługowych – niektóre wystawiono na sprzedaż lub wynajem, co widoczne jest na zdjęciach na Rycinie 10.

Rycina 10 – Opuszczone lokale usługowe na średzkim rynku

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Szczególnie duże ich nagromadzenie widoczne jest w rejonie średzkiego rynku. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być sposób zorganizowania przestrzeni publicznej. Częściowa przejezdność rynku, brak wydzielonych miejsc na ogródki letnie dla gastronomii, a także niedostosowane lub nieprzestrzegane godziny dostaw – wszystko to utrudnia codzienne funkcjonowanie lokalnych firm, jak również wpływa na obniżenie atrakcyjności rynku dla mieszkańców i gości. W centralnym placu Środy Wielkopolskiej brakuje zieleni, miejsc do odpoczynku, małej architektury – elementów, które zachęcają mieszkańców do spędzania czasu na zewnątrz, a przy okazji – do korzystania z lokalnych usług.

Warto jednak zaznaczyć, że przyczyny zamykania działalności gospodarczych mogą być również bardziej złożone. Czasem wynikają one z procesów demograficznych – starzejącej się populacji, migracji młodych ludzi do większych miast, czy też ogólnego spadku liczby mieszkańców. Innym razem wpływ mają zmiany w strukturze handlu, zwłaszcza rosnąca popularność zakupów internetowych, które skutecznie konkurują z lokalnymi sklepami. Problemy mogą wynikać również z braku wsparcia instytucjonalnego – np. doradztwa biznesowego, lokalnych programów wspierających przedsiębiorczość czy zachęt podatkowych.

Również w Koszutach obserwuje się zanik lokalnej przedsiębiorczości, co częściowo wiąże się z zamknięciem popularnego niegdyś zajazdu „Tośtoki” przy drodze krajowej nr 11. Miejsce to było chętnie odwiedzane przez przejeżdżających, dzięki czemu więcej osób zwiedzało również pobliskie wiatraki oraz muzeum w zespole dworsko-parkowym. Aktualnie budynek zajazdu z roku na rok ulega dalszej degradacji, wpływając negatywnie na estetykę i odbiór przestrzeni, zdecydowanie nie zachęcając do odwiedzenia miejscowości.

Rycina 11 – Budynek po zajezdzie „Tośtoki” w Koszutach

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Mimo przytoczonych problemów, na terenie Gminy Środa Wielkopolska, w tym w granicach obszaru rewitalizacji, występuje wiele przedsiębiorstw będących miejscem pracy lokalnej społeczności. Wśród największych pracodawców można wskazać m.in. firmy: Decora S.A (produkcja przemysłowa), Lena Lighting S.A. (produkcja przemysłowa), Pfeifer & Langen Polska S.A. (produkcja cukru), IMA Schelling Polska Sp. z o.o. (przemysł drewniany, metalowy i tworzyw sztucznych), HOMAG Polska Sp. z o.o. (produkcja maszyn i urządzeń do obróbki), Polipak Sp. z o.o. (produkcja opakowań z tworzyw sztucznych).

Istotnymi podmiotami w sferze gospodarczej są również instytucje otoczenia biznesu, wśród których można wymienić m.in. Cech Rzemiosł Różnych w Środzie Wielkopolskiej oraz Wałbrzyską Specjalną Strefę Ekonomiczną, obejmująca całą Gminę Środa Wielkopolska. Powyższe podmioty zostały omówione w rozdziale 3.4. Lokalne potencjały obszaru.

O problemy dotyczące sfery gospodarczej zapytano również uczestników ankietyzacji. Wskazali oni, że największym problemem w szeroko rozumianej gospodarce w obrębie obszaru rewitalizacji są niskie zarobki, brak wsparcia pozwalającego łączyć życie rodzinne i zawodowe, niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorców oraz niedostateczna współpraca przedsiębiorców między sobą, jak również z mieszkańcami i władzami. Istotnym problemem jest również zdaniem interesariuszy słaba aktywność przedsiębiorcza mieszkańców. Szczegółowe wyniki pytania przedstawiono na kolejnym wykresie w Rycinie 12.

Rycina 12 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery gospodarczej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Tabela 15 – Dane z wykresu Rycina 12 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery gospodarczej zdaniem ankietowanych

Problem w sferze społecznej	Waga problemu 5 (bardzo istotny) (l. głosujących)	Waga problemu 4 (l. głosujących)	Waga problemu 3 (l. głosujących)	Waga problemu 2 (l. głosujących)	Waga problemu 1 (mało istotny) (l. głosujących)
Brak wsparcia pozwalającego łączyć życie rodzinne i zawodowe	15	8	10	6	1
Brak funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności	9	9	12	7	3
Niedostateczna ilość mediów niezbędnych do prowadzenia działalności	8	9	10	11	2
Niedostateczna jakość mediów niezbędnych do prowadzenia działalności	8	9	10	10	3
Niskie kwalifikacje zawodowe pracowników	6	9	11	12	2
Niedostateczna współpraca przedsiębiorców między sobą, jak również z mieszkańcami i władzami	10	11	14	3	2
Słaba aktywność przedsiębiorcza mieszkańców	12	9	11	5	3
Niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorców	15	9	7	8	1
Niskie zarobki	14	13	9	3	1
Niedostateczna liczba miejsc pracy	11	5	7	10	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

3.3.3. Sfera środowiskowa

Wskaźnik syntetyczny określający szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk środowiskowych odznaczał się negatywnie tylko dla jednostki Koszuty. Analiza wskaźnikowa poszczególnych problemów pozwala jednak na identyfikację elementów sfery środowiskowej, które negatywnie odbiegają od normy również w podobszarach Ś2 i Ś8. Analiza wskaźnikowa dotycząca sfer środowiskowej została przeprowadzona na podstawie wskaźników obrazujących pokrycie azbestem (liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców, powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców) oraz natężenie ruchu drogowego wpływające na zanieczyszczenie powietrza i hałas (liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców). Szczegółowa analiza wskaźników sfer społecznej przedstawiona jest w kolejnej Tabeli 16.

Tabela 16 – Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej podobszarów rewitalizacji oraz dla Gminy Środa Wielkopolska

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Pokrycie azbestem	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	0,05	0,04	0,38	0,06	0,13
Pokrycie azbestem	Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	9,17	3,21	125,00	11,70	25,18
Natężenie ruchu drogowego	Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	1,63	1,57	3,46	1,69	1,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Azbest

Azbest stanowi występujący w przyrodzie minerał odporny na działanie mrozu, wysokich temperatur, substancji chemicznych i jest podatny na rozciąganie. Składa się on z włókien – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Wyroby azbestowe przede wszystkim wykorzystywano w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Obecnie wiadomo, że włókna azbestowe wnikają bezpośrednio do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy, gromadzą się i zalegają w płucach. Azbest w niewielkim stopniu wchłaniany jest także przez skórę.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, azbest został zaklasyfikowany jako substancja rakotwórcza kategorii 1A. Jest to substancja szczególnie niebezpieczna, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Wskaźniki obrazujące pokrycie azbestem pozwalają na identyfikację tego problemu w granicach podobszaru Koszuty, co jest stosunkowo naturalne, ponieważ azbestowe pokrycia dachowe na terenie całego kraju są domeną głównie obszarów wiejskich, szczególnie w odniesieniu do budynków gospodarczych, jednak nadal występują również sporadycznie na budynkach mieszkalnych. Biorąc pod uwagę liczbę budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców, wskaźnik dla podobszaru Koszuty wyniósł 0,38 przy średniej gminnej 0,13. Z kolei powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców dla Koszut wynosi aż 125,00 przy średniej dla całej Gminy w granicach 25,18. W obu podobszarach rewitalizacji w Środzie Wielkopolskiej nie zanotowano znacznych problemów w tym zakresie.

W ramach wsparcia mieszkańców w usuwaniu azbestu, Gmina Środa Wielkopolska realizuje „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Środa Wielkopolska do 2032 roku”. W ramach programu, dzięki wsparciu funduszy z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu oraz Starostwa Powiatowego w Środzie Wielkopolskiej, pozyskano łącznie ponad 120 tys. zł, dzięki czemu w 2021 roku usunięto na terenie Gminy około 53 tony azbestu, w roku 2022 było to około 92 ton, a w roku 2023 około 75 ton.

Jakość powietrza i warunki gruntowo-wodne

Szczególnie istotnymi komponentami środowiska wpływającymi na dobrostan mieszkańców są m.in. jakość powietrza i warunki gruntowo-wodne. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza, Gmina Środa Wielkopolska znajduje się w strefie wielkopolskiej (kod strefy: PL3003) – dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości: ozonu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, tlenku węgla i benzenu, pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz zawartego w pyłe ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu.

W następnym Tabeli 17 przedstawiono stan powietrza atmosferycznego w strefie wielkopolskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi zgodnie z Roczna oceną jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2023, opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Tabela 17 – Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie wielkopolskiej w 2023 roku

Substancja	Symbol klasy strefy
SO ₂	A
NO ₂	A
C ₆ H ₆	A
CO	A
O ₃	A
pył PM10	A
Pb	A
As	A
Cd	A
Ni	A
B(a)P	C
pył PM2.5	A1

Legenda:

- klasa A – stężenia zanieczyszczenia nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych;
- klasa B – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- klasa C – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku, gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Tabeli 7.28. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu zawieszonego PM2,5) z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport wojewódzki za rok 2023”, opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Poznaniu

Zgodnie z przeprowadzoną Roczna oceną jakości powietrza w województwie wielkopolskim za rok 2023 w strefie wielkopolskiej stwierdzono przekroczenie stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, iż benzo(a)piren emitowany jest w szczególności przez samochody, a także wydziela się podczas spalania złej jakości węgla, drewna czy śmieci (zwłaszcza tworzyw sztucznych).

Na stan powietrza w danym obszarze oddziałuje intensywność ruchu samochodowego. Wysokie natężenie transportu drogowego prowadzi do wzrostu emisji zanieczyszczeń

komunikacyjnych, zwanych emisją liniową – są one skupione przede wszystkim wzdłuż głównych arterii i skrzyżowań, gdzie dochodzi do kumulacji spalin. Zanieczyszczenia te zawierają m.in. tlenki azotu (NOx), pyły zawieszane (PM10 i PM2,5) oraz lotne związki organiczne, które mają negatywny wpływ zarówno na zdrowie ludzi, jak i na środowisko naturalne.

Poza samymi spalinami, ruch drogowy przyczynia się także do wtórnego pylenia nawierzchni (czyli unoszenia drobnych cząstek z jezdni przez poruszające się pojazdy), hałasu komunikacyjnego oraz zwiększonego zużycia infrastruktury drogowej, co pośrednio wpływa na środowisko poprzez konieczność częstych napraw i modernizacji. Duże natężenie ruchu ogranicza też naturalną retencję wody, zmniejszając powierzchnię biologicznie czynną, co ma znaczenie dla lokalnego mikroklimatu.

W celu pośredniego oszacowania poziomu obciążenia komunikacyjnego w analizowanym obszarze, biorąc pod uwagę dostępność danych, zdecydowano się na analizę liczby odnotowanych zdarzeń drogowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Choć nie jest to bezpośredni pomiar ruchu, dane te mogą wskazywać na miejsca szczególnie przeciążone ruchem, a tym samym narażone na wyższą emisję zanieczyszczeń. Wskaźnik dla Gminy wynosił w tym przypadku 1,12, a wszystkie podobszary rewitalizacji odznaczały się wyższym wskaźnikiem wskazując na wysokie natężenie problemu (dla podobszaru Ś2 było to 1,63, dla podobszaru Ś8 – 1,57, a dla podobszaru Koszuty – 3,46, co z pewnością wiąże się z przebiegiem drogi krajowej nr 11).

Na jakość powietrza (poza czynnikami zewnętrznymi, w tym meteorologicznymi) wpływają również lokalne zanieczyszczenia składające się na niską emisję, spowodowaną głównie złej jakości opałem stosowanym w piecach przede wszystkim w zabudowie jednorodzinnej. Indywidualne źródła ciepła na paliwa stałe takie jak węgiel, miał czy ekogroszek, są jednymi z ważniejszych przyczyn niskiej emisji. Zanieczyszczenie powietrza jest również potęgowane przez występowanie budynków o niskiej efektywności energetycznej – przez straty ciepła konieczna jest większa energia cieplna niezbędna do ogrzewania danego obiektu. Interesariusze obecni na warsztacie rewitalizacyjnym zauważają problem złej jakości powietrza w okresie jesienno-zimowym, a także wskazywali na obecność budynków nieocieplonych, wymagających ich zdaniem termomodernizacji oraz zmiany sposobu ogrzewania. Mieszkańcy obecni na warsztacie zauważają również niedostateczne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, co również mogłoby przyczynić się do poprawy jakości środowiska w ujęciu zarówno lokalnym jak i ponadlokalnym.

Interesariusze rewitalizacji zwracają również uwagę na zły stan wód w sztucznym zbiorniku wodnym „Jezioro Średzkie”. Jako przyczyny takiego stanu rzeczy wskazuje się głównie stosowanie gnojowicy i nawozów na polach uprawnych w nadmiernej ilości, co w połączeniu z wodami opadowymi spływa do zbiornika wodnego. Istotnym problemem w tym zakresie są również nadużywane przez wędkarzy zanęt, co dodatkowo zwiększa ilość biogenów w wodzie. Na zanieczyszczenie wód wpływa również brak odpowiedniego zagospodarowania przy ciekach wodnych (m.in. ze względu na ograniczenia administracyjno-własnościowe) –

brak roślinności działającej jako naturalny filtr powoduje spływ nadmiaru zanieczyszczeń wraz z wodami opadowymi. Dodatkowo roślinność wpływa na magazynowanie wody i zatrzymywanie jej nadmiernego odpływu, co w dłuższej konsekwencji pogłębia występujący w Wielkopolsce problem suszy.

W temacie zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego należy także zauważyć, iż mimo rozdzielania kanalizacji sanitarnej od deszczowej, na terenie Gminy, również w granicach obszaru rewitalizacji, występują nieszczelne zbiorniki bezodpływowe (tzw. szamba). Ze względu na brak połączenia z kanalizacją, zanieczyszczenia przedostają się z nich do wód gruntowych i dalej do cieków wodnych, w tym kanałów Nekielskiego i Wrzesińskiego).

Dalsze wykorzystywanie nieszczelnych zbiorników bezodpływowych jak i zanieczyszczenie powietrza niską emisją, a także widoczne w niektórych miejscach zaśmiecanie terenów publicznych (co obrazują zdjęcia na kolejnej Rycinie 13), świadczy o niskiej świadomości środowiskowej lokalnej społeczności. Przyczyn takiego stanu rzeczy interesariusze obecni na warsztacie rewitalizacyjnym doszukują się m.in. w braku wiedzy o negatywnych konsekwencjach zdrowotnych zanieczyszczania środowiska (czy to powietrza, czy wód i gleby), braku dotkliwych kar za postępowanie niezgodnie z zasadami ochrony środowiska, czy niewystarczającej edukacji ekologicznej skierowanej do różnych grup społecznych (nie tylko dla dzieci i młodzieży szkolonej). Co więcej, mieszkańcy wskazali na niewystarczające rozmieszczenie koszy na śmieci w centrum Środy Wielkopolskiej oraz innych terenach publicznych.

Rycina 13 – Odpady widoczne w przestrzeni publicznej: zdjęcie po lewej stronie dotyczy podobszaru Ś2, zdjęcie po prawej stronie podobszaru Koszuty

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Również ankietowanych zapytano o przyczyny niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. 42% respondentów uważa, że jest to kwestia trudności w zmianie nawyków i przyzwyczajzeń. Z kolei 13% ankietowanych jako główną przyczynę wskazało brak środków na sfinansowanie wymiany pieca czy montaż alternatywnych źródeł energii, a 12% wskazało na złą organizację odbioru odpadów komunalnych (w tym brak odpowiednich pojemników i niską częstotliwość odbioru). Szczegółowe wyniki przedstawiono na następnej Rycinie 14.

Rycina 14 – Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wizja lokalna jak i warsztat rewitalizacyjny uwidocznily również problem w zakresie niewielkiej powierzchni biologicznie czynnej w obrębie Starego Rynku w Środzie Wielkopolskiej. Mimo, iż w mieście występują parki, skwery i inne tereny zieleni (niektóre z nich wymagają jednak zmiany zagospodarowania bądź uporządkowania i wprowadzenia dodatkowych funkcji), to sama płyta rynku jest w zdecydowanej większości wybrukowana, z niewielkimi enklawami zieleni niskiej na obrzeżach. Zdaniem interesariuszy rewitalizacji, brak zieleni dającej cień wpływa nie tylko na obniżenie bioróżnorodności, ale przede wszystkim wpływa negatywnie na chęć spędzania czasu w granicach głównego placu w mieście, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w zamieraniu lokalnej gospodarki w tym obszarze. Warto zauważyć, że zieleń pozytywnie wpływa nie tylko na atrakcyjność dla mieszkańców i turystów, ale również pełni funkcje retencyjne (zatrzymuje część wód opadowych) czy regulacyjne (obniża lokalnie temperaturę), co ma niezwykle istotne znaczenie w dobie postępujących zmian klimatycznych.

Rycina 15 – Płyta Rynku w Środzie Wielkopolskiej

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Jak już zaznaczono w rozdziale 3.2., podobszary rewitalizacji znajdują się w zasięgu obszarów zagrożenia powodzią (w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których ryzyko wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz wysokie i wynosi 10%) oraz w granicach obszarowych form ochrony przyrody: Obszaru Chronionego Krajobrazu Bagna Średzkie oraz obszaru Natura 2000 – Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Średzkiej Strugi.

Zarówno na obszarach zagrożenia powodzią, jak i prawnie chronionych, obowiązują odrębne przepisy, które będą respektowane podczas ewentualnych działań rewitalizacyjnych prowadzonych w ww. obszarach. W odniesieniu do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzona będzie w technologii uwzględniającej możliwość zalania wodami powodziowymi, minimalizującej straty powodziowe z zapewnieniem swobodnego przepływu wód powodziowych.

Tak jak w przypadku pozostałych analizowanych sfer, ankietowanych również poproszono o wskazanie najistotniejszych problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej. Jako najistotniejszy problem wskazano niską świadomość ekologiczną mieszkańców. Wśród istotniejszych zagadnień zdaniem mieszkańców pojawiały się również zanieczyszczenie powietrza generowane przez nieefektywne i stare systemy grzewcze oraz zanieczyszczone ciekły wodne. Szczegółowa ocena problemów w omawianej sferze została przedstawiona na kolejnej Rycinie 16.

Rycina 16 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery środowiskowej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Tabela 18 – Dane z wykresu Rycina 16 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery środowiskowej zdaniem ankietowanych

Problem w sferze społecznej	Waga problemu 5 (bardzo istotny) (l. głosujących)	Waga problemu 4 (l. głosujących)	Waga problemu 3 (l. głosujących)	Waga problemu 2 (l. głosujących)	Waga problemu 1 (mało istotny) (l. głosujących)
Zanieczyszczenie powietrza generowane przez ruch samochodowy	11	10	9	7	3
Zanieczyszczenie powietrza generowane przez zakłady przemysłowe	6	10	10	10	4
Zanieczyszczenie powietrza generowane przez nieefektywne i stare systemy grzewcze	14	9	10	5	2
Niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	11	9	12	3	5
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	15	12	4	7	2
Niedostateczna ilość kontenerów na odpady	11	8	7	9	5
Znaczna ilość „dzikich wysypisk śmieci”	9	7	13	5	6
Zanieczyszczone cieki wodne	12	11	7	8	2
Hałas przekraczający normy	8	9	11	9	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Analiza delimitacyjna dotycząca sfery przestrzenno-funkcjonalnej wykazała szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk w podobszarach rewitalizacji Ś2 i Ś8. Szeroko zakrojona analiza obejmowała zjawiska: dostępności infrastruktury publicznej (wyrażoną wskaźnikami: liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców, liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców, liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym)); ładu przestrzennego (liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców, liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców) oraz jakości terenów publicznych (liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców, liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców, liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców). Szczegółowe dane obrazuje następująca Tabela 15.

Tabela 19 – Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	0,23	0,17	0,19	0,18	0,19
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	1,23	0,79	0,97	0,91	0,89
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	0,00	0,10	0,38	0,09	0,15
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	1,11	0,63	0,00	0,71	0,48
ład przestrzenny	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	0,99	0,16	0,00	0,35	0,46
ład przestrzenny	Liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców	0,16	0,08	0,00	0,09	0,14
Jakość terenów publicznych	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	0,28	0,57	0,58	0,50	0,31
Jakość terenów publicznych	Liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	0,11	0,16	0,00	0,14	0,06

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Jakość terenów publicznych	Liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	0,05	0,10	0,00	0,08	0,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Dostępność infrastruktury publicznej

Obiekty infrastruktury sportowej w dużym natężeniu występują na obszarze Środy Wielkopolskiej. Chcąc jednak poznać realną dostępność tego typu obiektów oraz zweryfikować, czy jest ich wystarczająco względem liczby ludności, przeliczono wskaźnik na 100 mieszkańców. Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny, itp.) na 100 mieszkańców dla całej Gminy wynosiła 0,19. W jednostce Ś2 wskaźnik kształtował się na poziomie 0,23, co przewyższa średnią gminną – w tym zakresie nie notuje się zatem problemu w jednostce. W Koszutach wskaźnik był na tym samym poziomie co średnia dla całej Gminy, z kolei jednostka Ś8 odznaczała się nieco niższą dostępnością infrastruktury sportowej (0,17). Istotnym elementem infrastruktury publicznej są również place zabaw, dzięki którym dzieci nawiązują pierwsze relacje z rówieśnikami, a rodzice mogą spotkać się i zintegrować mając pod opieką swoje maluchy. Niedostatek ogólnodostępnych, otwartych placów zabaw wyrażonych przez liczbę ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, zauważalny był w podobszarze rewitalizacji Ś2, gdzie wskaźnik wyniósł 0,79 przy średniej gminnej 0,89. Kolejnym wskaźnikiem analizowanym w zakresie dostępności infrastruktury publicznej była liczba centrów aktywności mieszkańców (w tym świetlic, domów kultury, bibliotek, filii, remiz itp.) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten najniższą wartość przyjął w podobszarach na terenie Środy Wielkopolskiej (w jednostce Ś2 było to 0, a w jednostce Ś8 – 0,1). W Koszutach wskaźnik kształtował się na poziomie 0,38 i był powyżej średniej gminnej (0,15). Ostatnim wskaźnikiem obrazującym dostępność infrastruktury publicznej była liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Na terenie podobszarów rewitalizacji Ś2 i Ś8 nie zdiagnozowano problemu w tym zakresie, jednak w Koszutach nie występują żadne obiekty oświatowe, co skutkowało zerową wartością wskaźnika, przy średniej dla całej Gminy na poziomie 0,48.

Powyższa analiza, jak i informacje pozyskane od uczestników warsztatów rewitalizacyjnych wskazują na niewystarczającą dostępność infrastruktury publicznej w granicach obszaru rewitalizacji. Mieszkańcy wskazują szczególnie na niedostatek terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, niedostateczne zagospodarowanie i wykorzystanie przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni, ale również zwracają uwagę na zbyt duży udział powierzchni uszczelnionej, zabetonowanej, szczególnie w centrum Środy Wielkopolskiej, co wpływa na niską atrakcyjność tego obszaru. Interesariusze wskazują również, że centra aktywności mieszkańców powinny być bardziej dostępne oraz oferujące aktywne formy spędzania czasu wolnego skierowane do różnorodnych grup odbiorców.

Ład przestrzenny

Zgodnie z analizą wskaźnikową, problemy w zakresie ładu przestrzennego dotyczą tylko jednostki Ś2 – w jej przypadku liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców wynosi 0,99 (przy średniej dla Gminy 0,46), a liczba wydanych decyzji

o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców to 0,16 (przy średniej gminnej 0,14).

Jakość terenów publicznych

Na jakość przestrzeni oraz jej funkcjonalność, w tym poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz reprezentatywność miejsc publicznych, ma wpływ również występowanie miejsc, gdzie gromadzą się osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych. Takie miejsca najczęściej związane są z pobliskim występowaniem punktów sprzedaży alkoholu. Z kolei nagromadzenie takich punktów w danej jednostce, świadczy również o dużym popycie na tego typu produkty. Jakość terenów publicznych przeanalizowano zatem m.in. na podstawie liczby punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców. Wskaźnik przybrał negatywne wartości dla podobszarów Ś8 (0,57) oraz Koszuty (0,58), co znacznie przekraczało średnią dla Gminy wynoszącą 0,31. Interesariusze obecni na warsztatach rewitalizacyjnych zwrócili jednak uwagę, że osoby spożywające alkohol spotykane są na wszystkich podobszarach rewitalizacji, a jako szczególną koncentrację wskazano tereny zieleni publicznej, teren nad Jeziorem Średzkim oraz teren przy wiatrakach w Koszutach.

Jakość terenów publicznych przeanalizowano także pod kątem nagromadzenia podmiotów działających w podsekcjach 64.92.Z PKD 2007 (pozostałe formy udzielania kredytów, czyli między innymi tzw. „chwilówki” czy lombardy) oraz 92.00.Z PKD 2007 (podmioty prowadzące działalność związaną z grammi losowymi i zakładami wzajemnymi). Im wyższe nagromadzenie tego typu działalności, tym większy na nie popyt świadczący o skłonnościach lokalnej społeczności do hazardu, ale również mówiący o niezbyt korzystnej sytuacji finansowej, skutkującej koniecznością zaciągania pożyczek. Z uwagi na nagromadzenie punktów usługowych w mieście, problemy w powyższym zakresie stwierdzono tylko w granicach podobszarów rewitalizacji wyznaczonych w Środzie Wielkopolskiej. W Koszutach nie występują tego typu podmioty. Jeśli chodzi o pozostałe formy udzielania kredytów, w tym tzw. „chwilówki” i lombardy, ich nagromadzenie zaobserwowano zarówno w podobszarze Ś2 jak i Ś8. Liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców wyniosła w jednostce Ś2 0,11, a w jednostce Ś8 0,16, co w obu przypadkach przewyższało średnią dla Gminy (0,06). Z kolei analogiczny wskaźnik dla podsekcji 92.00.Z PKD 2007 dla całej Gminy Środa Wielkopolska również wynosił 0,06, przy czym w jednostce Ś2 był niższy (0,05), ale w jednostce Ś8 wyższy (0,1).

Interesariusze rewitalizacji obecni na warsztatach rewitalizacyjnych oraz wizji lokalnej wskazali na problemy przestrzenno-funkcjonalne występujące w zespole dworsko-parkowym w Koszutach. Mimo, iż budynek muzeum (dwór) jest w części dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością i spełnia on swoje funkcje, to jego otoczenie, w tym ścieżki, zieleni parkowa i mała architektura, wymagają poprawy i ponownego zagospodarowania, przy zapewnieniu możliwości korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Cały zespół stanowi niewykorzystany w pełni potencjał do realizacji, nie tylko statutowej działalności muzeum, ale również innej o charakterze kulturalnym, w tym integracyjnej i aktywizacyjnej dla lokalnej społeczności.

Podobne odczucia towarzyszyły interesariuszom w odniesieniu do terenu przy wiatrakach koźlakach (okolice drogi krajowej nr 11) oraz budynku po zajeździe „Tośtoki”. Same w sobie wiatraki stanowią istotny element historii i dziedzictwa kulturowego regionu, jednak ich stan i otoczenie wymagają poprawy. Położony obok budynek, w którym niegdyś mieścił się zajazd, dominuje w krajobrazie, jednak jego wygląd jak i otoczenie pozostawiają wiele do życzenia – budynek jest aktualnie pustostanem, a w jego otoczeniu występuje zaśmiecenie i brak jakiegokolwiek zagospodarowania.

Rycina 17 – Park i teren przy wiatrakach w Koszutach

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Poruszane już w dokumencie problemy związane z niesatysfakcjonującym dla mieszkańców zagospodarowaniem średzkiego rynku, mają swoje odzwierciedlenie również w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Niewielka ilość zieleni, przejeżdżające samochody oraz brak miejsc na ogródki gastronomiczne oraz elementów małej architektury powoduje, że główny plac w mieście nie jest atrakcyjny dla lokalnej społeczności, na czym cierpią również usługodawcy. Rynek z roku na rok coraz bardziej zamiera, nie służy jako miejsce integracji społeczeństwa oraz nie stanowi platformy do prowadzenia działań kulturalno-rozrywkowych.

Przestrzenią, na którą uwagę zwracają interesariusze rewitalizacji jest również teren przy zajeździe Średzkiej Kolei Powiatowej oraz położona niedaleko wieża ciśnień. Średzka Kolej Powiatowa jest niewątpliwie elementem dziedzictwa lokalnego, stanowi istotną atrakcję turystyczną oraz środek lokalnego transportu. Mieszkańcy wskazują jednak

na niewystarczające wykorzystanie zarówno przestrzeni przy torach kolejowych, jak i historycznego taboru, który mógłby być elementem wielofunkcyjnym – nie tylko atrakcją turystyczną, ale również miejscem spotkań kulturalnych, edukacyjnych czy integracyjnych.

Rycina 18 – Teren przy Średzkiej Kolei Powiatowej

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Mieszkańcy zwrócili także uwagę na niewystarczającą ofertę wydarzeń plenerowych, która wynika z braku miejsc do ich realizacji. Zdaniem ankietowanych w mieście powinien znaleźć się zarówno otwarty obiekt do większych wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, jak i mniejsze, mobilne elementy infrastruktury pozwalające na organizację niewielkich spotkań, warsztatów, wystaw, co z kolei wpłynie na wzrost rozpoznawalności lokalnych twórców i umożliwi im szeroką promocję.

Rycina 19 – Niewykorzystywany plac przy ul. Tadeusza Kościuszki w Środzie Wielkopolskiej
Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Osoby biorące udział w ankietyzacji jako najistotniejszy problem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej wskazały brak spójnego systemu ścieżek rowerowych, co zdaniem ankietowanych jest najistotniejszym problemem spośród wszystkich sfer. Również uczestnicy warsztatu zwrócili uwagę na niezadawalającą spójność i jakość dróg rowerowych na terenie Gminy. Istotne problemy wiążą się także z brakiem bezpieczeństwa (co potwierdzili uczestnicy warsztatu), bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także niedostateczne rozwiązania związane z bezpieczeństwem drogowym (przejścia dla pieszych, skrzyżowania) – również w obrębie średzkiego rynku. Szczegółowe wyniki przedstawiono na kolejnej Rycinie 20.

Rycina 20 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Tabela 20 – Dane z wykresu Rycina 20 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej zdaniem ankietowanych

Problem w sferze społecznej	Waga problemu 5 (bardzo istotny) (l. głosujących)	Waga problemu 4 (l. głosujących)	Waga problemu 3 (l. głosujących)	Waga problemu 2 (l. głosujących)	Waga problemu 1 (mało istotny) (l. głosujących)
Niewystarczająca oferta sportowo-rekreacyjna	11	4	17	6	2
Niewystarczająca oferta kulturalna	12	8	15	5	0
Brak poczucia bezpieczeństwa	15	10	11	3	1
Niska jakość i różnorodność podstawowych usług	10	9	11	7	3
Zdewastowane, opuszczone tereny	10	8	11	8	3
Bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami	16	9	9	5	1
Niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	14	8	12	6	0
Niedostateczne oświetlenie dróg, przestrzeni publicznej	15	8	10	5	2
Niedostateczne rozwiązania związane z bezpieczeństwem drogowym (przejścia dla pieszych, skrzyżowania)	17	6	10	7	0
Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych	19	8	8	5	0
Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura drogowa	12	8	14	4	2
Niska estetyka przestrzeni publicznej	12	11	10	6	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

3.3.5. Sfera techniczna

Problemy w sferze technicznej występujące na obszarze rewitalizacji są ściśle powiązane z problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Analiza wskaźnikowa wykonana na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji wykazała, że szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk w sferze technicznej dotyczy podobszarów rewitalizacji Ś2 oraz Koszuty. Stan techniczny przestrzeni publicznej zbadano na podstawie trzech wskaźników: liczby obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców, liczby obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych oraz liczby obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców. Szczegóły prezentuje kolejna Tabela 21.

Tabela 21 – Porównanie wskaźników dla sfery technicznej podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska

Zjawisko	Wskaźnik / miernik	Podobszar rewitalizacji Ś2	Podobszar rewitalizacji Ś8	Podobszar rewitalizacji Koszuty	Średnia dla obszaru rewitalizacji	Średnia dla Gminy Środa Wielkopolska
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	0,18	0,03	0,00	0,06	0,04
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych	20,8%	5,7%	13,0%	7,9%	9,8%
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	0,34	0,25	0,58	0,29	0,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Analiza wskaźnikowa pokazała, że najwięcej obiektów przestrzeni publicznej w złym stanie technicznym w przeliczeniu na 100 mieszkańców znajduje się w granicach podobszaru rewitalizacji Ś2 (0,18). Wskaźnik dla pozostałych podobszarów kształtuje się poniżej średniej gminnej (0,04). W przestrzeni publicznej szczególne znaczenia mają obiekty zabytkowe, będące elementem tożsamości lokalnej, świadczącym o historii regionu. Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków została przeliczona na ogólną liczbę obiektów zabytkowych oraz na 100 mieszkańców. Oba wskaźniki odznaczały się negatywnie na tle Gminy w podobszarach Ś2 i Koszuty. Pierwszy ze wskaźników dla całej Gminy przybrał wartość 9,8%, przy czym dla jednostki Ś2 było to 20,8%, a dla jednostki Koszuty – 13,0%. Drugi ze wskaźników wyniósł 0,26 średniej gminnej, przy 0,34 dla Ś2 i 0,58 dla Koszut. Analiza wykazała zatem, że w podobszarach rewitalizacji Ś2 i Koszuty występuje nagromadzenie obiektów w złym stanie technicznym – zarówno wśród zabytków jak i pozostałych budynków i przestrzeni.

Wizja lokalna przeprowadzona na obszarze rewitalizacji oraz warsztaty rewitalizacyjne wskazały na wspomniane już w poprzednich częściach dokumentu problemy techniczne z zabytkowymi wiatrakami koźlakami oraz budynkiem po zajezdzie „Tośtoki” w Koszutach. O ile zabytkowe wiatraki należy zachować w niezmienionej formie i dokonać w nich tylko prac konserwatorskich, o tyle budynek po zajezdzie wymaga gruntownego remontu, przebudowy i nadania nowych funkcji.

Wizja lokalna wykazała również zły stan techniczny tkanki mieszkaniowej w Środzie Wielkopolskiej. Wiele kamienic posiada widoczne uszczerbki w elewacji, pokryciu dachowym czy stolarce. Zły stan techniczny, związany również z niską efektywnością energetyczną, dostrzegalny jest także w budynkach użyteczności publicznej, w tym w budynku Ośrodka Kultury przy ul. 20 Października, jak i budynku byłej szkoły ewangelickiej przy ul. 17 Września. Stan techniczny wybranych budynków w granicach podobszaru Ś2 obrazują fotografie w następnej Rycinie 21.

Rycina 21 – Zły stan techniczny budynków na podobszarze rewitalizacji Ś2

Źródło: Wizja lokalna 14 kwietnia 2025 roku

Interesariusze obecni na warsztacie rewitalizacyjnym zwrócili również uwagę na zły stan techniczny budynków, torów i pozostałej infrastruktury związanej ze Średzką Koleją Powiatową, a także położoną w pobliżu wieżę ciśnieniową, gdzie zarówno zewnątrz jak i wewnątrz budowli wymaga prac naprawczych w celu udostępnienia jej zwiedzającym. Zły stan techniczny powyższych obiektów skutkuje brakiem zainteresowania wśród mieszkańców i turystów, co z kolei przekłada się na niższe dochody z działalności prowadzonej w oparciu

o Średzką Kolej Powiatową. Niższe dochody to z kolei brak możliwości finansowych na ponoszenie coraz to wyższych kosztów napraw i remontów, co prowadzi do dalszej degradacji infrastruktury i historycznego taboru, zniechęcając do odwiedzania nieestetycznych często obiektów, zamykając w ten sposób negatywny ciąg przyczynowo-skutkowy.

Zdaniem ankietowanych, najistotniejszym problemem sfery technicznej jest zły stan techniczny infrastruktury drogowej. Dość istotna jest również kwestia złego stanu technicznego budynków mieszkalnych. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia następująca Rycina 22.

Rycina 22 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery technicznej zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Tabela 22 – Dane z wykresu Rycina 22 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery technicznej zdaniem ankietowanych

Problem w sferze technicznej	Waga problemu 5 (bardzo istotny) (l. głosujących)	Waga problemu 4 (l. głosujących)	Waga problemu 3 (l. głosujących)	Waga problemu 2 (l. głosujących)	Waga problemu 1 (mało istotny) (l. głosujących)
Zły stan techniczny infrastruktury drogowej	12	13	9	5	1
Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej	7	7	13	9	4
Zły stan zasobów historycznych, zabytkowych i kulturowych	6	5	15	7	7
Zły stan techniczny budynków mieszkalnych	8	11	13	3	5
Niedostateczna liczba budynków poddanych termomodernizacji	8	5	14	8	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej czy środowiskowej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występując wyłącznie na jego obszarze.

W Gminie Środa Wielkopolska działa wiele instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, które wspierają rozwój lokalnej społeczności, poszerzają dostęp do kultury, rozrywki, aktywnych form spędzania czasu, w tym sportu oraz wspierają osoby potrzebujące, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Na podobszarach rewitalizacji, ale również w ich otoczeniu, funkcjonują następujące jednostki, stanowiące duży potencjał dla możliwości rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji.

3.4.1. Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej

Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej zlokalizowany jest przy ul. Daszyńskiego 5, w granicach podobszaru rewitalizacji Ś2. Urząd Miejski stanowi istotny potencjał w zakresie rewitalizacji ze względu na swoją wielowymiarową funkcję w życiu lokalnej społeczności. Jest miejscem, w którym koncentrują się działania na rzecz mieszkańców – zarówno w zakresie administracyjnym, jak i rozwoju społeczno-gospodarczego. Pracownicy Urzędu, dzięki swojemu doświadczeniu i kompetencjom, służą pomocą i doradztwem, wspierając mieszkańców w załatwianiu spraw urzędowych. Instytucja ta odgrywa również kluczową rolę w planowaniu i realizacji inicjatyw poprawiających warunki życia w Gminie, m.in. poprzez koordynowanie programów rozwojowych oraz projektów społecznych i infrastrukturalnych. Urząd Miejski pełni także funkcję informacyjną – jego strona internetowa jest źródłem wiedzy zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających, dostarczając danych o atrakcjach turystycznych, możliwościach inwestycyjnych, przetargach czy wydarzeniach lokalnych. Należy również zaznaczyć, że część wydziałów i referatów Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej ma swoją siedzibę w zabytkowym Ratuszu, położonym na Placu Zamkowym 1. Budynek pochodzi z połowy XIX wieku, obecnie poza Urzędem Miejskim znajduje się w nim również Urząd Stanu Cywilnego.

3.4.2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej

Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej (dalej – OPS) ma swoją siedzibę przy ul. Sportowej 9c, w sąsiedztwie obszaru rewitalizacji, jednak poza jego granicami. Działalność Ośrodka ma jednak znaczący wpływ na osoby zamieszkujące wszystkie podobszary rewitalizacji, zatem z pewnością stanowi potencjał w zakresie rewitalizacji. OPS realizuje zarówno zadania własne, jak i powierzone gminie w zakresie szeroko pojętej pomocy społecznej. Jego głównym celem jest niesienie wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz pomoc w odzyskaniu samodzielności i godnych warunków

życia. Ośrodek udziela pomocy m.in. seniorom, osobom z niepełnosprawnościami, a także osobom doświadczającym przemocy domowej. W ramach swojej działalności OPS oferuje różnorodne formy wsparcia, w tym m.in. przyznawanie i wypłatę świadczeń socjalnych, pracę socjalną, a także pomoc środowiskową oraz w instytucjach opiekuńczych, takich jak domy pomocy społecznej czy placówki opiekuńczo-wychowawcze.

W ramach OPS funkcjonuje również Dzienny Dom SENIOR+ (dalej – DDS+), który zlokalizowany jest przy ul. Szpitalnej 10, w granicach podobszaru rewitalizacji Ś2. Placówka znajduje się w miejscu dostępnym dla seniorów i jest przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. DDS+ spełnia warunki minimalnego standardu lokalowego dla placówki pozbawionej barier funkcjonalnych i posiada: pomieszczenie ogólnodostępne wyposażone w stoły i krzesła oraz sprzęt audiowizualny, pełniące funkcję sali spotkań i integracji, pomieszczenie kuchenne z jadalnią, wyposażone w sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia posiłku, pomieszczenie do utrzymania lub zwiększenia aktywności ruchowej lub kinezyterapii wyposażone w podstawowy sprzęt, odpowiedni do potrzeb i sprawności seniorów, pomieszczenie pełniące funkcję szatni dla seniorów i personelu z indywidualnymi szafkami, łazienki (osobne dla kobiet i mężczyzn) wyposażone w toalety, umywalki, prysznic i szafki, pomieszczenie klubowe z biblioteką i komputerami z dostępem do internetu, do muzykoterapii, indywidualnej terapii psychologiczno-socjalnej, wyposażone w niezbędny sprzęt audiowizualny, komputerowy oraz kanapy i fotele. Placówka zatrudnia pracowników w wymiarze 2,75 etatu, a także specjalistów na umowy zlecenia. Placówka jest czynna 8 godzin dziennie, przez 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-16:00. Zakres oferty DDS+ obejmuje w szczególności usługi: socjalne i opiekuńcze, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, rekreacyjno-wypoczynkowo-turystyczne oraz terapię zajęciową. Dodatkowo, jednostka zapewnia minimum 1 posiłek dziennie oraz inne usługi wspomagające, dostosowane do potrzeb seniorów.

3.4.3. Ośrodek Kultury im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Środzie Wielkopolskiej

Ośrodek Kultury im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Środzie Wielkopolskiej zlokalizowany przy ul. 20 Października 30 (podobszar rewitalizacji Ś2), pełni istotną rolę w edukacji kulturalnej mieszkańców. Jego głównym celem jest upowszechnianie kultury i zapewnienie do niej szerokiego dostępu. Dzięki środkom budżetowym i sponsorom organizowane są bezpłatne wydarzenia: koncerty, spotkania, wystawy i zajęcia edukacyjne. Prowadzone są zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych – w tym zespoły taneczne, muzyczne i teatralne. Ośrodek współpracuje z lokalnymi szkołami, przedszkolami i organizacjami, udostępniając nieodpłatnie przestrzeń i sprzęt na potrzeby prób, przedstawień i spotkań. Uczestniczy również w konkursach i inicjatywach na różnych szczeblach – od lokalnych po międzynarodowe. W celu dalszego rozwoju oferty świadczonej przez Ośrodek, niezbędne jest zwiększenie powierzchni i liczby pomieszczeń do prowadzenia zróżnicowanych zajęć.

3.4.4. Biblioteka Publiczna im. R.W. Berwińskiego w Środzie Wielkopolskiej

Biblioteka Publiczna im. R. W. Berwińskiego w Środzie Wielkopolskiej znajduje się w granicach podobszaru rewitalizacji Ś2, przy Placu Zamkowym 7. Biblioteka wraz z jej filiami odgrywa ważną rolę w rozwijaniu czytelnictwa, edukacji i dostępie do informacji. Jej działalność obejmuje gromadzenie i udostępnianie zbiorów, także tych związanych z regionem, umożliwienie dostępu do czasopism i Internetu, a także prowadzenie działalności informacyjnej. Instytucja aktywnie promuje czytelnictwo i uczestnictwo w kulturze poprzez organizację wydarzeń, konkursów i spotkań. Sprawuje również nadzór merytoryczny nad filiami, współpracując z innymi bibliotekami i instytucjami – zarówno lokalnie, jak i na poziomie województwa i kraju. Dodatkowo Biblioteka tworzy i udostępnia komputerowe bazy danych oraz może prowadzić działania edukacyjne, wydawnicze i księgarskie, odpowiadając na potrzeby mieszkańców i kierunki krajowej polityki kulturalnej.

3.4.5. Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”

Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach” zlokalizowane na podobszarze rewitalizacji Koszuty, pełni ważną funkcję w ochronie i upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego w dziedzinach archeologii, sztuki, etnografii i historii. Zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem i konserwacją zbiorów, które przechowywane są w warunkach zapewniających ich bezpieczeństwo oraz dostępność do celów naukowych i edukacyjnych. Instytucja organizuje wystawy stałe, czasowe i objazdowe, prowadzi działalność edukacyjną i informacyjną oraz współpracuje z innymi instytucjami i organizacjami o podobnym profilu. Udostępnia także zbiory do badań naukowych i publikuje materiały informacyjne związane z prowadzoną działalnością. W ramach muzeum funkcjonuje również Galeria Miejska w Środzie Wielkopolskiej – przestrzeń promocji sztuki i kultury, prezentująca twórczość uznanych artystów, lokalnych twórców oraz młodego pokolenia. Realizowane są wystawy indywidualne i zbiorowe, spotkania autorskie, wieczory poetyckie i literackie. Galeria pełni również funkcję otwartego miejsca dialogu i współpracy dla inicjatyw społecznych i kulturalnych.

3.4.6. Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej

Starostwo Powiatowe w Środzie Wielkopolskiej jest siedzibą władz Powiatu Średzkiego, zlokalizowaną przy ul. Daszyńskiego 5 (w granicach podobszaru rewitalizacji Ś2). Poza bieżącą obsługą interesariuszy oraz realizacją zadań powiatowych, Powiat Średzki wspiera mieszkańców powiatu m.in. zapewniając nieodpłatną pomoc prawną dla osób, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej czy umożliwiając patronat Starosty Średzkiego w wydarzeniach lub współorganizując imprezy lokalne. Powiat Średzki jest również właścicielem Średzkiej Kolei Powiatowej, nad której funkcjonowaniem czuwa Towarzystwo Przyjaciół Kolejki Średzkiej „Bana”.

3.4.7. Pozostałe jednostki

Potencjałem obszaru rewitalizacji jest również aktywna społeczność lokalna, zarówno w formie zorganizowanej jak i indywidualnej. Jednym z przejawów aktywności obywatelskiej w Gminie jest funkcjonowanie Miejskiej Rady Seniorów oraz Młodzieżowej Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej. Powyższe funkcjonują jako ciała doradcze reprezentujące swoje pokolenia przed Burmistrzem i Radą Miejską, mając wpływ na politykę senioralną i młodzieżową realizowaną przez Gminę Środa Wielkopolska.

Istotnym potencjałem, który można wykorzystać do realizacji procesu rewitalizacji, jest również aktywność stowarzyszeń, organizacji pozarządowych oraz aktywnych liderów lokalnych działających na terenie Gminy, w tym w granicach obszaru rewitalizacji. Działalność NGO najczęściej koncentruje się na zagadnieniach z zakresu aktywizacji seniorów, wsparcia i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, propagowania sportu, kultury i historii, a także działalności na rzecz lokalnej społeczności. Głównymi zadaniami organizacji pozarządowych jest kształtowanie wśród mieszkańców świadomych postaw prospołecznych, promocja działań związanych z upowszechnianiem aktywności kulturalnej i integracji, działanie na rzecz lokalnej społeczności oraz dbanie i zachęcanie do poznawania zasobów dziedzictwa kulturowego. Zadania te realizowane są za pomocą akcji tematycznych, spotkań, warsztatów, wyjazdów integracyjnych oraz innych organizowanych wydarzeń. W kolejnej Tabeli 23 przedstawiono funkcjonujące w granicach obszaru rewitalizacji organizacje pozarządowe wraz z głównym zakresem ich działalności.

Tabela 23 – Wykaz organizacji pozarządowych działających w granicach obszaru rewitalizacji i okolicach

Nazwa podmiotu	Lokalizacja (nazwa ulicy, miejscowości):	Zakres działalności:
Średzkie Towarzystwo Kulturalne	Środa Wielkopolska, ul. Daszyńskiego 5	kultura, edukacja
Towarzystwo Przyjaciół Kolejki Średzkiej BANA	Środa Wielkopolska, ul. Dworcowa 3	kultura, infrastruktura związana z kolejką
Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Środzie Wielkopolskiej	Środa Wielkopolska, ul. Lipowa 9	kultura, działalność na rzecz emerytów
Średzkie Towarzystwo Fotograficzne	Środa Wielkopolska, Os. Jagiellońskie 16/33	kultura, edukacja
Stowarzyszenie Abstynentów „Nowe Życie”	Środa Wielkopolska, ul. Westerplatte 5	ochrona zdrowia
Towarzystwo Średzkich Amazonek	Środa Wielkopolska, ul. Lipowa 9	ochrona i profilaktyka zdrowotna, edukacja
PCK Oddział Rejonowy	Środa Wielkopolska, ul. Czerwonego Krzyża 2	profilaktyka i ochrona zdrowia, edukacja
Stowarzyszenie Diabetyków Średzkich	Środa Wielkopolska, ul. Daszyńskiego 5	ochrona i profilaktyka zdrowotna, edukacja

Nazwa podmiotu	Lokalizacja (nazwa ulicy, miejscowości):	Zakres działalności:
PZERII Zarząd Rejonowy w Środzie Wielkopolskiej	Środa Wielkopolska, ul. Szpitalna 10	działalność na rzecz emerytów, kultura
Stowarzyszenie Hospicjum im. Piotra Króla	Środa Wielkopolska, ul. Lotnicza 56	wolontariat, pomoc psychologiczna i opiekuńcza
Klub Sportowy Polonia	Środa Wielkopolska, ul. Sportowa 12	działalność sportowa
Stowarzyszenie Rodzin Powstańców Wielkopolskich	Środa Wielkopolska, ul. Daszyńskiego 5	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, edukacja
Cech Rzemiosł Różnych	Środa Wielkopolska, ul. Cechowa 2	edukacja, zrzeszenie rzemieślników
Ochotnicza Straż Pożarna w Środzie Wielkopolskiej	Środa Wielkopolska, ul. Libelta 2	bezpieczeństwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej

Dzięki współpracy instytucji kultury, samorządu oraz organizacji pozarządowych, na terenie Gminy Środa Wielkopolska, w tym w granicach obszaru rewitalizacji, corocznie odbywa się wiele wydarzeń, z których korzystają zarówno mieszkańcy jak i goście oraz turyści. Wśród najistotniejszych można wymienić m.in. Średzki Dzień z Przygodą, Festiwal Jeździecki, Noc Muzeów, Dzień Średzkiej Rodziny, wystawy malarskie i tematyczne, koncerty, spektakle, konkursy, warsztaty, a także Sejmiki Średzkie – jedno z najważniejszych wydarzeń historyczno-kulturalnych organizowanych w Gminie. Sejmiki mają szczególne znaczenie dla dziedzictwa lokalnego, ponieważ odwołują się do tradycji średniowiecznych i nowożytnych sejmików szlacheckich, które odbywały się tu od XIV wieku.

Istotnym potencjałem w sferze gospodarczej jest przynależność Gminy Środa Wielkopolska do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, co umożliwia przedsiębiorcom korzystanie z ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych, sprzyjając rozwojowi gospodarstwu i tworzeniu nowych miejsc pracy na terenie Gminy. Kolejnym lokalnym potencjałem w zakresie gospodarki jest Cech Rzemiosł Różnych w Środzie Wielkopolskiej, które zrzesza lokalnych rzemieślników z kilku gmin powiatu średzkiego i odgrywa istotną rolę w organizacji kształcenia zawodowego młodocianych pracowników. Sprawuje nadzór nad przebiegiem praktycznej nauki zawodu, pośredniczy w zawieraniu umów, prowadzi rejestry uczniów i wspiera pracodawców w sprawach formalnych. Cech organizuje spotkania informacyjne, udostępnia materiały edukacyjne oraz pomaga w przygotowaniu do egzaminów czeladniczych i mistrzowskich. Uzupełnieniem lokalnych potencjałów w sferze społecznej i gospodarczej jest zróżnicowana oferta szkół ponadpodstawowych, gdzie młodzież może uczyć się w liceum ogólnokształcącym bądź szkołach branżowych.

Lokalnym potencjałem, choć nie do końca wykorzystanym, jest również średzki rynek, położony w obrębie zabytkowego historycznego układu miasta. Duża płyta centralnego placu w mieście wraz z przylegającymi lokalami usługowymi, przy odpowiednim zagospodarowaniu, może wpłynąć na wzrost liczby osób odwiedzających, które przy okazji skorzystają z oferty lokalnych przedsiębiorców.

Warto również zaznaczyć, że potencjałem do dalszego rozwoju obszaru rewitalizacji oraz całej Gminy Środa Wielkopolska jest niewątpliwie jej bliskie położenie względem Poznania oraz dogodne połączenie komunikacyjne – z Poznania do Środy można dojechać pociągiem w około pół godziny.

Wśród lokalnych potencjałów związanych ze sferą środowiskową wymienić należy zieleń urządzoną na obszarze rewitalizacji, w tym m.in. zabytkowy park w zespole dworsko-parkowym w Koszutach oraz parki miejskie, w tym m.in. Planty, Park Łazienki, a także liczne skwery i zieleń przydrożną. Istotne znaczenie ma również położony w podobszarze Ś2 sztuczny zbiornik retencyjny Jezioro Średzkie, który poza funkcjami retencyjnymi i przyrodniczymi pełni również funkcje rekreacyjne. Należy jednak zaznaczyć, że wykorzystanie pełni potencjału powyższych przestrzeni wymaga prowadzenia prac porządkowych oraz wprowadzania dodatkowych funkcji, w tym funkcji społecznych.

Lokalnymi potencjałami obszaru rewitalizacji w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej są przede wszystkim obiekty i przestrzenie, które ze względu na swój zły stan bądź niewłaściwe zagospodarowanie, skrywają ogromne możliwości do wykorzystania na cele społeczne, kulturalne, edukacyjne, rekreacyjne, artystyczne czy integracyjno-aktywizacyjne. Elementy te zostały opisane w powyższych rozdziałach, a są to m.in. zabytkowy Zespół dworsko-parkowy oraz zabytkowe wiatraki koźlaki wraz z otoczeniem i pustostanem po zajezdni „Toóstoki” w Koszutach, budynek dawnej Szkoły Ewangelickiej przy ul. 17 września w Środzie Wielkopolskiej, tereny przy Średzkiej Kolei Powiatowej, wieża ciśnień i wspomniany już średzki rynek.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Prace przeprowadzone na poszczególnych etapach opracowywania dokumentu takie jak delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przeprowadzona analiza wskaźnikowa, warsztaty rewitalizacyjne, wizja lokalna, konsultacje społeczne wraz z badaniem ankietowym, a także pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziły koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w granicach obszaru rewitalizacji, które znacząco hamują rozwój wszystkich podobszarów rewitalizacji, jak i całej gminy. Zatem potwierdziła się zasadność wyznaczenia obszaru rewitalizacji w podziale na podobszary: Ś2, Ś8 i Koszuty.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zidentyfikowano w szczególności problemy w zakresie: bezrobocia, alkoholizmu, ubóstwa, przestępczości, nagromadzenia osób ze szczególnymi potrzebami (przy niedostosowaniu infrastruktury), niskiego kapitału

społecznego, niskiego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, niskiej integracji społecznej, braku poczucia bezpieczeństwa w określonych przestrzeniach publicznych, aktów wandalizmu, stosunkowo niskiej aktywności gospodarczej przejawiającej się odpływem przedsiębiorców i zamieraniem średniego rynku, wysokiego natężenia ruchu drogowego oraz zanieczyszczenia powietrza i wód, niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców, niskiej dostępności i jakości infrastruktury i terenów publicznych, a także złego stanu technicznego przestrzeni publicznej, w tym nieefektywności energetycznej części obiektów.

Warto zwrócić uwagę na to, że problemy, które zaobserwowano, nie są przypadkowe, ale stanowią ciąg powiązanych ze sobą elementów. Na przykład brak integracji mieszkańców oraz ograniczone zaangażowanie społeczności w życie publiczne często mają swoje źródło w innych istotnych problemach, takich jak brak dostępnych miejsc do spędzania czasu wolnego czy niedostateczna liczba zajęć dodatkowych. Z kolei niski poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców może być powiązany z zaśmiecaniem przestrzeni publicznych i brakiem środków na rozwiązania proekologiczne. Ponadto, niewłaściwe dostosowanie budynków i przestrzeni publicznych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami lub zaniedbania w utrzymaniu infrastruktury prowadzą do obniżenia jakości otoczenia jako całości. Rozumienie tych związków pomaga lepiej diagnozować i rozwiązywać trudności, z którymi borykają się mieszkańcy Koszut i Środy Wielkopolskiej.

Na podstawie przeprowadzonych analiz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych określono następująco:

1. **Wzmocnienie więzi społecznych i tożsamości lokalnej** – Obszary rewitalizacji wymagają tworzenia przestrzeni wspólnych, które sprzyjają integracji mieszkańców oraz budowaniu ich więzi z miejscem zamieszkania. Brakuje bezpiecznych, estetycznych i dostępnych miejsc do spotkań oraz aktywnego spędzania czasu wolnego, co przekłada się na niskie zaangażowanie społeczne. Rewitalizacja powinna przeciwdziałać temu zjawisku poprzez działania na rzecz kształtowania wspólnotowości i odpowiedzialności za otoczenie.
2. **Rozszerzenie oferty integracyjnej i aktywizującej mieszkańców** – Należy dostosować i poszerzyć ofertę kulturalno-edukacyjną do zróżnicowanych potrzeb społecznych, w tym osób ze szczególnymi potrzebami. Obecny niedobór przestrzeni oraz ograniczona liczba zajęć wpływa negatywnie na partycypację mieszkańców w życiu lokalnym. Wskazane jest rozwijanie infrastruktury instytucji kultury w celu prowadzenia działań aktywizujących i integracyjnych.
3. **Likwidacja barier w przestrzeni publicznej** – Istotne jest sukcesywne dostosowywanie infrastruktury publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. Dotyczy to zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i terenów rekreacyjnych. Działania te mają na celu zwiększenie dostępności i równości w korzystaniu z przestrzeni wspólnych.
4. **Zatrzymanie odpływu mieszkańców i wsparcie rynku pracy** – Głównie wyzwania to bezrobocie i migracja młodych osób. Konieczne są działania na rzecz tworzenia miejsc

- pracy, wspierania przedsiębiorczości, organizowania szkoleń i staży oraz inwestowania w edukację i kulturę, by budować atrakcyjne warunki życia i rozwoju w Gminie.
5. **Wykorzystanie lokalnych zasobów i potencjału społecznego** – Rewitalizacja powinna bazować na istniejących zasobach przestrzennych (zabytki, tereny zielone, obiekty użyteczności publicznej) oraz potencjale instytucjonalnym i społecznym (organizacje pozarządowe, instytucje kultury). Ich aktywne włączenie pozwoli skutecznie aktywizować społeczność i podnieść jakość przestrzeni.
 6. **Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców** – Wskazane jest prowadzenie działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska, kierowanych do wszystkich grup wiekowych. Celem tych działań jest kształtowanie proekologicznych postaw i eliminowanie szkodliwych nawyków wpływających negatywnie na jakość życia.
 7. **Wdrażanie rozwiązań proekologicznych w infrastrukturze** – Dla poprawy efektywności energetycznej i jakości powietrza rekomenduje się stosowanie odnawialnych źródeł energii, w szczególności przy termomodernizacji budynków publicznych. Należy również wspierać wymianę nieefektywnych źródeł ciepła na niskoemisyjne, ograniczające zużycie paliw kopalnych.
 8. **Uwzględnianie zagrożeń powodziowych** – Wszystkie działania rewitalizacyjne prowadzone w granicach terenów zagrożonych powodzią muszą być zgodne z obowiązującymi przepisami i wymaganiami dotyczącymi gospodarki wodnej i planowania przestrzennego.
 9. **Modernizacja zdegradowanej infrastruktury** – Obszary rewitalizacji cechuje zły stan techniczny przestrzeni i obiektów publicznych. Niezbędne są remonty i modernizacje z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych, by przywrócić tym miejscom funkcjonalność, estetykę oraz przeciwdziałać wykluczeniu.
 10. **Ochrona dziedzictwa lokalnego i promocja tożsamości kulturowej** – W ramach działań rewitalizacyjnych należy pielęgnować lokalną historię, tradycję i dziedzictwo kulturowe, integrując te wartości z działaniami społecznymi i kulturalnymi, co sprzyja budowaniu lokalnego patriotyzmu i zaangażowania mieszkańców,
 11. **Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego w granicach „stref ochrony stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych układu urbanistycznego miasta wpisanego do rejestru zabytków”** – podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem przedmiotowego terenu należy prowadzić badania archeologiczne. Wobec powyższego zastosowanie mają właściwe przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 6 ust. 1 pkt. 3 lit. a, art. 36, ust. 1, pkt. 5 ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1292).

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Opisuje ona docelowy stan obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinny utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, **wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2035 roku brzmi** – W 2035 roku podobszary rewitalizacji wyznaczone w Koszutach i Środzie Wielkopolskiej są nowoczesnymi, funkcjonalnymi i estetycznymi przestrzeniami publicznymi, w których zachowane i wyeksponowane dziedzictwo kulturowe harmonijnie współgra z potrzebami mieszkańców. Proces rewitalizacji, realizowany w sposób kompleksowy i zintegrowany, przyczynił się do podniesienia jakości życia, wzrostu atrakcyjności gospodarczej oraz wzmocnienia tożsamości lokalnej społeczności.

Dzięki przeprowadzonej rewitalizacji, w Koszutach oraz w Środzie Wielkopolskiej następuje wzrost aktywności społecznej, integracji mieszkańców i uczestnictwa w życiu kulturalnym poprzez rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i animacyjnej. Rewitalizowane przestrzenie stają się miejscami sprzyjającymi budowie więzi społecznych i aktywności obywatelskiej.

Realizacja projektów inwestycyjnych i kulturalnych wpływa na ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji poprzez wzrost atrakcyjności turystycznej, rozwój sektora usług oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Wzmacniane są lokalne potencjały przedsiębiorcze, szczególnie w zakresie usług, kultury i turystyki. Działania zrealizowane w obrębie Rynku w Środzie Wielkopolskiej spowodowały wzrost zainteresowania usługami miejscowych przedsiębiorców, co wpłynęło nie tylko na poprawę lokalnej gospodarki, ale również na powstanie nowych miejsc pracy.

Poprzez działania na rzecz rewaloryzacji terenów zielonych, tworzenia nowych przestrzeni rekreacyjnych oraz rozwoju zieleni miejskiej poprawia się stan środowiska w granicach

obszaru rewitalizacji. Wprowadzane rozwiązania sprzyjają adaptacji do zmian klimatycznych oraz wzrostowi bioróżnorodności na obszarze.

Przestrzeń publiczna w Koszutach i Środzie Wielkopolskiej została uporządkowana i wzbogacona o nowe funkcje społeczne, edukacyjne i rekreacyjne, co znacząco poprawiło jej dostępność, funkcjonalność oraz atrakcyjność. Wprowadzone zmiany odpowiadają na aktualne potrzeby mieszkańców i użytkowników rewitalizowanych obszarów.

Poprawa stanu technicznego infrastruktury budynków, obiektów zabytkowych oraz przestrzeni publicznych wpłynęła na podniesienie standardu użytkowania oraz bezpieczeństwa. Modernizacja istniejących obiektów oraz realizacja nowych inwestycji sprzyja trwałemu i efektywnemu wykorzystaniu zasobów przestrzennych dostępnych na obszarze rewitalizacji.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2035 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych i wizji lokalnej umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

W ujęciu planowania operacyjnego, jakim jest programowanie kompleksowych działań rewitalizacyjnych, ważne jest również integrowanie interwencji z celami ponadlokalnymi, w tym regionalnymi. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 wskazuje w celu operacyjnym 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju, rewitalizację obszarów zdegradowanych w przewidzianym pakiecie działań. Rewitalizacja jako instrument programowy, ale również finansowy pozwala na równomierny rozwój w skali lokalnej, ale również regionalnej, będąc odpowiedzią na degradację i stagnację społeczno-gospodarczą. Formułowane w Gminnym Programie Rewitalizacji cele i kierunki działań stanowią przedłużenie i ukierunkowanie działań ujętych w ramach Strategii Rozwoju Województwa.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągane poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 6. Na kolejnej Rycinie 23 przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Rycina 23 – Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 15 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

1. **Cel 1 – Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1 – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2 – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3 – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
 - 4) Kierunek 1.4 – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.

- 5) Kierunek 1.5 – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku.
2. **Cel 2 – Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.1 – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.
 - 2) Kierunek 2.2 – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.
 - 3) Kierunek 2.3 – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 4) Kierunek 2.4 – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 5) Kierunek 2.5 – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
3. **Cel 3 – Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.1 – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.2 – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 3) Kierunek 3.3 – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.
 - 4) Kierunek 3.4 – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
 - 5) Kierunek 3.5 – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Źródło: opracowanie własne

6. Opis Przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w Gminie Środa Wielkopolska zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, a nie wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów. Zaplanowano katalog działań, na który składa się 7 podstawowych projektów zintegrowanych oraz 1 przedsięwzięcie uzupełniające. Projekty podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze, natomiast projekt uzupełniający ma za zadanie promocję dziedzictwa kulturowego oraz lokalnej oferty usługowej, a także przybliżenie mieszkańcom i gościom efektów działań rewitalizacyjnych.

Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych, jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji (np. funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej), umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Projekty zintegrowane realizowane będą przez Gminę Środa Wielkopolska we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej projektów zintegrowanych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji projektów zintegrowanych. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, aby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

6.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

6.1.1. Projekt zintegrowany nr 1 – Dwór żyjący historią – aktywizacja społeczna poprzez dziedzictwo kulturowe w Koszutach

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy:

- Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”
- Lokalni pasjonaci historii i rekonstruktorzy

Lokalizacja przedsięwzięcia

Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach” oraz przyległy park (podobszar rewitalizacji Koszuty).

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- niski kapitał społeczny, w tym odpływ ludności i starzenie się społeczeństwa;
- wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców podobszaru Koszuty;
- postępujący stopniowy zanik tradycji lokalnych i osłabione więzi międzypokoleniowe;
- niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni muzealnych oraz parku dworskiego w Koszutach na potrzeby lokalnej społeczności;
- degradacja elementów przyrodniczych i infrastrukturalnych w otoczeniu „Dworu w Koszutach”;
- brak przestrzeni integracyjnej sprzyjającej dialogowi społecznemu – niewykorzystanie w pełni potencjału parku dworskiego w Koszutach;
- niska dostępność i funkcjonalność części ścieżek i ciągów komunikacyjnych w parku dworskim w Koszutach, w tym brak wystarczającego oświetlenia;
- zły stan techniczny budynku gospodarczego na terenie parku dworskiego w Koszutach.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest społeczna aktywizacja mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska poprzez kompleksowe wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”. Projekt wspiera integrację lokalnej społeczności, rozwój kompetencji kulturowych dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania marginalizacji społecznej w obszarze rewitalizacji. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej celem jest pełne wykorzystanie potencjału całego zabytkowego kompleksu w Koszutach poprzez odpowiednie zagospodarowanie i odnowę przestrzeni.

Zakres realizowanych zadań

Niniejszy projekt zintegrowany składa się zarówno z elementów infrastrukturalnych jak i społeczno-kulturalnych. Działania infrastrukturalne (tzw. twarde) mają za zadanie przygotować przestrzeń, która będzie służyła lokalnej społeczności oraz rozwojowi kultury i tradycji lokalnej. Przedsięwzięcie składa się z kilku przedstawionych poniżej, powiązanych modułów.

Moduł I – Adaptacja budynku gospodarczego oraz utworzenie „pokoju zimowego”

W ramach tego modułu przewiduje się przebudowę i zmianę sposobu użytkowania zaniedbanego budynku gospodarczego, znajdującego się w parku dworskim w Koszutach, niedaleko budynku – siedziby – Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach” oraz budowę repliki historycznej stodoły w miejscu historycznego posadowienia nieistniejących już budynków folwarcznych.

Wśród podstawowych działań znajdzie się, po pierwsze: przekształcenie budynku gospodarczego w przestrzeń wystawienniczo-kawiarnianą, która spełni zapotrzebowanie

na ofertę gastronomiczną, która nie funkcjonuje obecnie w muzeum, po drugie: w przystosowanej do współczesnych zadań muzealnych replice stodoły planuje się umieszczenie pomieszczenia magazynowego, wystawienniczego i sali widowiskowo-warsztatowej wraz z przestrzenią biurową. Nowy budynek w sposób istotny wpłynie na poprawę bezpieczeństwa przechowywanych zbiorów o dużych gabarytach oraz pozwoli radykalnie zwiększyć ofertę wystawienniczą i edukacyjną instytucji. Takie rozwiązanie wpłynie zarówno na wzrost zainteresowania Muzeum oraz na powstanie nowych miejsc pracy m.in. dla lokalnej społeczności.

Dodatkowo, w ramach niniejszego modułu planuje się utworzenie dodatkowej, przeszklonej przestrzeni w obrębie kotłowni, która stanowić będzie „pokój zimowy”. W ten sposób powstanie dodatkowe miejsce na organizację spotkań czy warsztatów edukacyjnych z zakresu historii botaniki, które będzie miało zarówno swój urok w okresie ciepłym, jak i zimą. W ramach tego zamysłu przewiduje się wprowadzenie egzotycznej roślinności wewnętrznej, która będzie spójnie komponowała się z zielenią parkową.

Moduł II – Rewaloryzacja zespołu dworsko-parkowego

Rewaloryzacja zespołu dworsko-parkowego zakłada kompleksowe działania mające na celu przywrócenie świetności historycznego założenia parkowego przy jednoczesnym dostosowaniu go do współczesnych potrzeb mieszkańców oraz ochrony środowiska.

Przedsięwzięcie obejmuje przede wszystkim odnowienie zieleni parkowej z uwzględnieniem zasad bioróżnorodności — oznacza to nie tylko nasadzenia nowych drzew, krzewów i roślin charakterystycznych dla lokalnego ekosystemu, ale także stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzimych gatunków owadów, ptaków i drobnych zwierząt. W planie znajduje się również montaż nowego, estetycznego oświetlenia parkowego, które poprawi bezpieczeństwo po zmroku oraz podkreśli walory przestrzeni, jednocześnie nie wpływając istotnie na zanieczyszczenie światłem. Oprócz dyskretnego światła rozmieszczonego w parku, przewidziana jest także iluminacja budynku dworu, która w sposób subtelny i dekoracyjny wyeksponuje jego architekturę po zmroku.

Integralną częścią działań będzie poprawa stanu ścieżek parkowych poprzez zastosowanie nawierzchni mineralnych ze stalowymi obrzeżami. Ten rodzaj gruntowania nie tylko estetycznie komponuje się z otoczeniem, ale również zwiększa komfort i bezpieczeństwo poruszania się po parku, w tym dla osób z ograniczoną mobilnością, rodzin z wózkami dziecięcymi czy seniorów. Rewaloryzacja parku ma na celu nie tylko podniesienie walorów krajobrazowych i użytkowych tego miejsca, ale także przywrócenie mu roli lokalnego centrum rekreacyjno-społecznego, sprzyjającego integracji mieszkańców i aktywności na świeżym powietrzu.

Przewiduje się również instalację tablic edukacyjnych opisujących historię założenia dworskiego, dawne układy parkowe, a także ciekawostki dotyczące lokalnej flory i fauny. Dzięki temu odwiedzający będą mogli nie tylko odpoczywać, ale również poznawać dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe regionu.

Ponadto w projekcie zostanie uwzględniona mała architektura – ławki, kosze, stojaki rowerowe oraz dyskretne elementy integrujące park z otaczającą infrastrukturą. Całość przedsięwzięcia ma stworzyć spójną, funkcjonalną i przyjazną przestrzeń, która połączy wartości historyczne, ekologiczne i społeczne, czyniąc park dworski nie tylko estetycznie odnowionym terenem, ale również żywym centrum lokalnej aktywności.

Moduł III – Wspólnota tradycji – edukacja i integracja lokalna

Niniejszy moduł obejmuje działania społeczne i edukacyjne, skoncentrowane na budowaniu tożsamości lokalnej, wzmacnianiu więzi społecznych oraz upowszechnianiu wiedzy historycznej w atrakcyjnej formie. Zakłada on organizację cyklicznych wydarzeń edukacyjno-integracyjnych inspirowanych tradycją sejmików średzkich, które w przeszłości stanowiły ważne forum wymiany myśli, debat i wspólnego podejmowania decyzji przez lokalną społeczność. Wydarzenia te będą miały charakter otwarty i międzypokoleniowy, łącząc elementy rekonstrukcji historycznej, warsztatów tematycznych oraz wystąpień zaproszonych gości.

Kolejnym aspektem będzie realizacja lekcji historii i zajęć muzealnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. Zajęcia te będą odbywać się w zabytkowej przestrzeni dworu, co pozwoli na bezpośrednie doświadczenie dziedzictwa kulturowego. Program edukacyjny zostanie dostosowany do różnych grup wiekowych i będzie obejmował zarówno przekaz wiedzy, jak i działania praktyczne – np. tworzenie replik dawnych przedmiotów, naukę kaligrafii czy naukę dawnych tańców.

Dodatkowo planowane są inscenizacje historyczne, które przybliżą codzienne życie dworu z XVIII wieku. W ramach tych wydarzeń prezentowane będą stroje z epoki, dawne rzemiosła, kulinaria oraz zwyczaje społeczne i obyczajowe. Scenariusze zostaną opracowane we współpracy z lokalnymi pasjonatami historii i rekonstruktorami.

Kluczowym elementem tego modułu będzie także aktywne włączenie mieszkańców w proces tworzenia i realizacji wydarzeń. Mieszkańcy będą mogli zaangażować się jako wolontariusze, pomocnicy techniczni, przewodnicy, aktorzy w inscenizacjach czy współorganizatorzy poszczególnych działań. Takie podejście nie tylko sprzyja integracji społecznej, ale również buduje poczucie współodpowiedzialności za wspólne dziedzictwo i przestrzeń publiczną.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach niniejszego przedsięwzięcia zaplanowano szereg rozwiązań mających na celu zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Przewiduje się utwardzenie ścieżek mineralnych, montaż podjazdów i dostosowanie toalet, a także zastosowanie kontrastowego oznakowania i czytelnych piktogramów. Działania edukacyjne i kulturalne zostaną zaprojektowane w sposób inkluzyjny – z możliwością udziału osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez tłumaczenie na język migowy, transmisje online i materiały w formacie ETR. Wydarzenia będą prowadzone z uwzględnieniem różnorodnych potrzeb uczestników, a lokalni wolontariusze wspierać będą osoby wymagające dodatkowej pomocy.

Wszystkie inicjatywy społeczne i kulturalne realizowane w ramach projektu będą planowane z myślą o jak najszerszym udziale mieszkańców – bez względu na wiek, płeć, sytuację ekonomiczną czy rodzaj i stopień niepełnosprawności – tak, by przeciwdziałać wszelkim formom wykluczenia społecznego i wzmacniać integrację lokalnej społeczności.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 2) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 3) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 3) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	5 000 000,00 zł	2026-2028
Moduł II	4 000 000,00 zł	2027-2029
Moduł III	1 500 000,00 zł	2028-2035

łącznie: 10 500 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni	ok. 4,7 ha
Liczba przestrzeni dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	1 szt.
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	2 szt.
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	2 szt.
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	6 szt./rok

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Koszuty	520 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	1 szt.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	300 os./rok
Wzrost liczby osób odwiedzających Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”	wzrost o 20% w stosunku do 2024 roku
Liczba osób, które znalazły zatrudnienie w związku z realizacją projektu	2 os.

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.2. Projekt zintegrowany nr 2 – Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy

Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”

Lokalizacja przedsięwzięcia

Budynek po zajędzie „Toštoki” oraz teren przy wiatrakach w Koszutach (podobszar rewitalizacji Koszuty)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- niska świadomość lokalnego dziedzictwa wśród młodzieży i dzieci, zanikanie tradycji lokalnych i osłabienie więzi międzypokoleniowych;
- niski kapitał społeczny przejawiający się odpływem mieszkańców, częściowo spowodowany brakiem oczekiwanej oferty rekreacyjno-wypoczynkowej, kulturalnej i edukacyjnej na obszarze rewitalizacji;
- wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, co przekłada się na ograniczone możliwości korzystania z oferty kulturalnej poza miejscem zamieszkania;
- wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców podobszaru Koszuty;

- postępująca degradacja obiektów dziedzictwa kulturowego i ich niewystarczające wykorzystanie w celach edukacyjnych i turystycznych;
- niewystarczające zaangażowanie mieszkańców w działania kulturowe;
- ograniczony dostęp do infrastruktury kultury w podobszarze rewitalizacji Koszuty;
- niewystarczająca promocja walorów wiejskich i historycznych regionu;
- zły stan techniczny nieużytkowanego budynku po dawnym zajezdzie „Toštoki” oraz umiejscowionych obok trzech zabytkowych wiatraków koźlaków;
- niewykorzystany potencjał niezagospodarowanego terenu wokół budynku i wiatraków, zarastanie przestrzeni i jej sporadyczne zaśmiecanie,

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest przywrócenie budynku dawnego zajazdu „Toštoki” i jego otoczenia do aktywnego życia społeczno-kulturalnego z przeznaczeniem pod Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach. Projekt służy ochronie lokalnego dziedzictwa, integracji mieszkańców oraz rozwojowi oferty edukacyjnej i turystycznej opartej na tradycjach wielkopolskiej wsi. Renowacja zabytkowych wiatraków koźlaków i ich włączenie w funkcję ekspozycyjną oraz edukacyjną będzie służyć ochronie dziedzictwa techniki i rolnictwa, a także wzmocnieniu tożsamości lokalnej. Całość inwestycji przyczyni się do zrównoważonego rozwoju społeczno-kulturowego, integrując działania rewitalizacyjne z edukacją regionalną, turystyką kulturową i rozwojem społeczeństwa obywatelskiego.

Zakres realizowanych zadań

Projekt zintegrowany łączy w sobie zarówno działania związane z modernizacją przestrzeni, przebudową i zmianą użytkowania obiektu, jak i inicjatywy społeczne oraz kulturalne. Inwestycje infrastrukturalne, określane jako działania „twarde”, mają na celu stworzenie przyjaznej, funkcjonalnej przestrzeni, która będzie wspierać życie społeczne, rozwój kultury oraz pielęgnowanie lokalnych tradycji. Zgodnie z aktualnymi informacjami obiekt jest aktualnie w rękach osoby prywatnej, zatem realizacja przedsięwzięcia będzie miała miejsce pod warunkiem przejęcia obiektu przez Gminę. Całość przedsięwzięcia została podzielona na kilka wzajemnie powiązanych modułów, które razem tworzą spójną i wielowymiarową koncepcję.

Moduł 1: Adaptacja budynku zajazdu na potrzeby badawczo-edukacyjne i wystawiennicze

W ramach pierwszego modułu przewiduje się kompleksową przebudowę i zmianę sposobu użytkowania historycznego budynku dawnego zajazdu „Toštoki”, z zachowaniem jego charakterystycznych cech architektonicznych oraz pierwotnego układu. Obiekt zostanie przystosowany do nowych funkcji o charakterze badawczo-edukacyjnym, kulturalnym i wystawienniczym. Budynek będzie efektywny energetycznie dzięki przeprowadzonej termomodernizacji oraz zapewnieniu niskoemisyjnego źródła ciepła. We wnętrzach powstaną sale warsztatowe, przestrzenie edukacyjne oraz biblioteka zawierająca lokalne źródła i archiwalia.

Centralnym elementem będzie wystawa stała poświęcona historii wsi wielkopolskiej oraz tradycyjnym rzemiosłom, która pozwoli na głębsze poznanie codziennego życia dawnych

mieszkańców regionu. Ekspozycja zostanie wzbogacona o nowoczesne multimedia, umożliwiające interaktywne poznawanie historii i kultury lokalnej przez zwiedzających w różnym wieku.

Budynek stanie się nowym centrum wiedzy o dziedzictwie włościańskim oraz przestrzenią spotkań mieszkańców, badaczy i turystów.

Moduł 2: Renowacja wiatraków koźlaków

Moduł obejmuje gruntowną konserwację i renowację trzech zabytkowych wiatraków typu koźlak, stanowiących ważny element dziedzictwa technicznego regionu.

Prace konserwatorskie będą miały na celu przywrócenie oryginalnego wyglądu i funkcjonalności konstrukcji, z uwzględnieniem historycznych technologii i materiałów.

Wiatraki staną się częścią ścieżki edukacyjnej i będą stanowiły punkty opowieści o tradycji przetwarzania zboża. Dodatkowo, planowane jest wdrożenie programu pokazów na żywo, ilustrujących techniki młynarskie, co uczyni z tego miejsca ważny punkt edukacji regionalnej i atrakcji turystycznej o unikalnym charakterze.

Działanie będzie ściśle związane z innymi elementami całościowej koncepcji zagospodarowania budynku i terenu w pobliżu wiatraków.

Moduł 3: Powołanie Ośrodka Kultury Włościańskiej

Kolejny moduł zakłada przeznaczenie nieruchomości pod Ośrodek Kultury Włościańskiej w zrewitalizowanym budynku po byłym zajezdzie „Toštoki” w Koszutach, jako miejsca zajmującego się dokumentowaniem, promowaniem i animacją kultury ludowej oraz dziedzictwa niematerialnego wsi wielkopolskiej. Ośrodek będzie pełnił funkcję organizatora wydarzeń cyklicznych takich jak dożynki historyczne, święto młynarzy czy jarmarki rzemiosła, a także instytucjonalnego zaplecza dla lokalnych organizacji – w tym kół gospodyń wiejskich, zespołów folklorystycznych, rękodzielników i pasjonatów kultury tradycyjnej.

Ważnym aspektem działalności będzie wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców, które przyczyniają się do zachowania i ożywienia dawnych zwyczajów, obrzędów i form wyrazu artystycznego. Ośrodek stanie się nowoczesnym centrum kultury wiejskiej, odpowiadającym na potrzeby zarówno lokalnej społeczności, jak i odwiedzających zainteresowanych autentyczną kulturą regionu.

Dodatkowym atutem projektu będzie zapewnienie nowych miejsc pracy, w tym dla osób z lokalnej społeczności.

Moduł 4: Animacja kultury – badania, lekcje, warsztaty

Ostatni moduł koncentruje się na działaniach aktywizujących społeczność oraz popularyzujących wiedzę o kulturze włościańskiej poprzez badania, edukację i warsztaty.

W jego ramach realizowane będą etnograficzne i społeczne badania dokumentujące przemiany obyczajowe i kulturowe zachodzące na wsi. Istotnym elementem programu będą międzypokoleniowe warsztaty praktyczne, takie jak pieczenie chleba, przędzenie wełny, haft ludowy czy nauka dawnych obrzędów i śpiewu, mające na celu przekazywanie wiedzy i umiejętności pomiędzy pokoleniami. Planowana jest również organizacja lekcji terenowych dla uczniów szkół z regionu oraz letnich zajęć dla dzieci i młodzieży.

Moduł zakłada współpracę z muzeami, uczelniami i instytucjami naukowymi w celu tworzenia wspólnych projektów badawczo-edukacyjnych, co wzmocni naukowe i merytoryczne podstawy ośrodka oraz rozszerzy jego zasięg oddziaływania.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W realizacji projektu kluczowe będzie uwzględnienie uniwersalnego projektowania i dostosowanie infrastruktury oraz programów edukacyjnych do różnorodnych potrzeb użytkowników. W adaptowanym budynku zajazdu „Tośtoki” planuje się instalację podjazdów oraz toalet przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ciągi komunikacyjne w otoczeniu obiektu zostaną utwardzone nawierzchnią mineralną, co ułatwi poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich oraz rodzicom z wózkami dziecięcymi.

W przestrzeniach edukacyjnych i wystawienniczych zostaną zastosowane rozwiązania takie jak napisy do materiałów audiowizualnych, audiodeskrypcje oraz tłumaczenia na język migowy. Tablice informacyjne będą zawierały piktogramy i teksty w łatwym do zrozumienia języku.

Warsztaty i zajęcia edukacyjne będą projektowane z myślą o różnych grupach odbiorców, w tym osobach z niepełnosprawnościami intelektualnymi i sensorycznymi. Przewiduje się również szkolenia dla kadry w zakresie pracy z osobami o szczególnych potrzebach.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.
 - 2) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.
 - 3) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 4) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 5) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.

3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
- 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
 - 3) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	2 500 000,00 zł	2027-2029
Moduł II	3 000 000,00 zł	2027-2029
Moduł III	1 000 000,00 zł	2029-2030
Moduł IV	500 000,00 zł	2029-2035

łącznie: 7 000 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	4 szt.
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1 szt.
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni	ok. 8 000 m ²
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	3 szt.
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	6 szt./rok

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Koszuty	520 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	1 szt.
Liczba osób, które znalazły zatrudnienie w związku z realizacją projektu	2 os.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	300 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.3. Projekt zintegrowany nr 3 – Nowe życie Starego Rynku – gościnne centrum Środy Wielkopolskiej

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy:

- Galeria Miejska wraz z prowadzącym ją Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”
- Piwnica pod Orłem
- Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej
- Biblioteka Publiczna w Środzie Wielkopolskiej

Lokalizacja przedsięwzięcia

Stary Rynek w Środzie Wielkopolskiej (podobszar rewitalizacji Ś8)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców podobszaru rewitalizacji;
- niski kapitał społeczny, w tym zauważalny odpływ mieszkańcu z podobszaru rewitalizacji;
- alkoholizm, stosunkowo wysoki poziom przestępczości oraz akty wandalizmu w granicach obszaru rewitalizacji;
- ubóstwo skutkujące w skrajnych przypadkach brakiem możliwości korzystania z oferty kulturalnej i usługowej w innych miejscowościach poza miejscem zamieszkania;
- nagromadzenie mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnej ograniczonej dostępności przestrzeni publicznej;
- niska jakość przestrzeni publicznej – przestrzeń Rynku nie spełnia funkcji społeczno-integracyjnej, jest zdominowana przez ruch samochodowy;
- funkcje gospodarcze Rynku (usługi, gastronomia) są ograniczone i stopniowo osłabiane, lokale usługowe się zamykają, brak oferty sezonowej, w tym ogródków gastronomicznych;
- brak atrakcyjnych przestrzeni wspólnych do spędzania czasu przez mieszkańców i turystów;
- brak zieleni i elementów małej architektury wpływających na komfort użytkowników płyty Rynku, w szczególności w okresie letnim;
- niewykorzystany potencjał kulturowy i historyczny centralnej części miasta;
- ograniczona oferta artystyczna i kulturalna, niewiele plenerowych miejsc ekspozycji twórczości lokalnych artystów.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu jest ożywienie społeczno-gospodarcze Starego Rynku w Środzie Wielkopolskiej poprzez poprawę jego funkcjonalności, zwiększenie dostępności, zazielenienie przestrzeni publicznej oraz nadanie jej funkcji usługowych, wypoczynkowych i kulturalnych, co przyczyni się do wzmacniania więzi społecznych i poprawy jakości życia mieszkańców, a także do rozwoju lokalnej gospodarki.

Zakres realizowanych zadań

Projekt zintegrowany ma na celu ożywienie Starego Rynku w Środzie Wielkopolskiej, poprzez kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni, wprowadzenie i respektowanie odpowiedniej

organizacji ruchu oraz zapewnienie warunków do rozwoju działalności gastronomicznych, usługowych, kulturalnych, artystycznych i integracyjnych. Projekt składa się z elementów infrastrukturalnych oraz społeczno-organizacyjnych.

Moduł 1: Rynek dostępny i otwarty

Niniejszy moduł zakłada kompleksową reorganizację przestrzeni komunikacyjnej wokół i na płycie Starego Rynku, której głównym celem jest zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa mieszkańców, a także stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i wypoczynku.

Kluczowym działaniem będzie ograniczenie ruchu samochodowego poprzez wprowadzenie strefy uspokojonego ruchu oraz zmniejszenie możliwości wjazdu na centralną część rynku, ale również wprowadzenie mechanizmu kontroli przestrzegania obowiązujących zasad.

Zmiana ta pozwoli na znaczne ograniczenie hałasu, poprawę jakości powietrza oraz uczyni przestrzeń bardziej przyjazną dla pieszych. Przestrzeń komunikacyjna zostanie uporządkowana poprzez wyznaczenie i kontrolowanie dopuszczalnych godzin dostaw, zakaz wjazdu pojazdów poza dostawami oraz usunięcie nadmiaru oznakowania drogowego, co pozwoli przywrócić czytelność i estetykę przestrzeni.

Wprowadzenie nawierzchni ułatwiającej ruch pieszcy oraz integrację różnych funkcji użytkowych ma dodatkowo wzmocnić otwartość i dostępność rynku jako miejsca aktywności społecznej.

W ramach modernizacji przewidziano także rozbudowę infrastruktury rowerowej – pojawią się nowe stojaki, oznaczenia tras dojazdowych oraz elementy małej architektury dedykowane użytkownikom jednośladów.

Szczególne rolę odegrają działania związane z aktywizacją gastronomii – w wyznaczonych strefach planuje się umożliwienie działalności ogródków restauracyjnych i sezonowych punktów gastronomicznych, w szczególności promujących lokalne produkty.

Część przestrzeni zostanie również przeznaczona na działania kulturalne – powstanie niewielka scena lub otwarta przestrzeń umożliwiająca organizację kameralnych wydarzeń artystycznych, koncertów czy spotkań z mieszkańcami.

Moduł 2: Rynek zielony i bezpieczny

Działanie to koncentruje się na poprawie jakości środowiska miejskiego i mikroklimatu poprzez zwiększenie udziału zieleni oraz elementów zacieniających w przestrzeni rynku. Projekt zakłada zastosowanie mobilnych wysp zieleni, które będą składać się z dużych donic, skrzyń z roślinami i kompozycji florystycznych, które nie tylko wprowadzą kolor i różnorodność, ale również pozwolą elastycznie kształtować przestrzeń w zależności od potrzeb i wydarzeń.

W celu zapewnienia odpowiedniego nawodnienia roślinności zostanie wdrożony system małej retencji, który pozwoli na gromadzenie i wykorzystanie wody opadowej.

Dla zwiększenia komfortu przebywania na rynku, szczególnie w upalne dni, planuje się montaż pergoli, żagli przeciwsłonecznych oraz tzw. zielonych wiat, które nie tylko zapewnią cień, ale również będą pełniły funkcję estetyczną i rekreacyjną.

Przestrzeń zostanie wyposażona w elementy małej architektury takie jak ławki, miejskie

leżaki, stoliki oraz stojaki na książki, co zachęci mieszkańców do częstszego spędzania czasu w otoczeniu zieleni oraz umożliwi organizację nieformalnych spotkań i odpoczynku.

Moduł 3: Rynek pełen kultury i smaków

Realizacja powyższych zadań infrastrukturalnych pozwoli na realizację ostatniego modułu, który skupia się na ożywieniu społeczno-gospodarczym średzkiego rynku poprzez działania artystyczne, edukacyjne i wspólnotowe, wzmacniające tożsamość lokalną i uczestnictwo mieszkańców w życiu miasta.

W szczególności planowane jest wykorzystanie istniejących przestrzeni artystycznych, takich jak Galeria Miejska oraz „Piwnica pod Orłem”, jako miejsc do organizacji wydarzeń o kameralnym charakterze – od wystaw czasowych, przez pokazy sztuki użytkowej, po spotkania literackie, prezentacje kulinarne i promocję produktów regionalnych. Równoległe prowadzone będą działania plenerowe w otwartej przestrzeni rynku, obejmujące m.in. teatry uliczne, koncerty, projekcje filmowe czy wspólne czytania i działania performatywne. W opracowanie i realizację szerokiej, skierowanej do różnorodnych grup odbiorców oferty kulturalno-edukacyjnej, zaangażowane zostaną również funkcjonujące instytucje takie jak Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej oraz Biblioteka Publiczna w Środzie Wielkopolskiej.

Kluczowym elementem będzie także pobudzanie lokalnej aktywności gospodarczej – przewiduje się opracowanie systemu wsparcia dla lokalnych usługodawców, ze szczególnym uwzględnieniem branży gastronomicznej, poprzez stworzenie warunków do prowadzenia ogródków letnich i działalności sezonowej na preferencyjnych warunkach. Dzięki temu Stary Rynek ma stać się nie tylko miejscem reprezentacyjnym, ale codzienną przestrzenią życia mieszkańców – dynamiczną, dostępną i zróżnicowaną.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach projektu rewitalizacji Starego Rynku w Środzie Wielkopolskiej szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu pełnej dostępności przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami. Wprowadzenie bezbarierowych nawierzchni, podjazdów i szerokich chodników umożliwi swobodne poruszanie się wózkami inwalidzkimi i dziecięcymi w obrębie całego rynku. Dodatkowo, elementy małej architektury, takie jak ławki, pergole i stojaki na rowery, będą projektowane z myślą o komforcie osób z ograniczoną mobilnością. Przestrzenie kulturalne, w tym kompaktowe galerie, wystawy oraz miejsca organizacji wydarzeń plenerowych, zostaną przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zapewniając łatwy dostęp do wszystkich atrakcji. Wszelkie wydarzenia kulturalne i artystyczne będą uwzględniały potrzeby osób z dysfunkcjami słuchu i wzroku, wprowadzając rozwiązania takie jak tłumaczenia na język migowy oraz audiodeskrypcję. Projekt stworzy w ten sposób przestrzeń przyjazną dla każdego mieszkańca i odwiedzającego.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.
 - 2) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 3) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 3) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.
 - 4) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	2 000 000,00 zł	2026-2027
Moduł II	1 500 000,00 zł	2026-2027
Moduł III	1 000 000,00 zł	2027-2035

łącznie: 4 500 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni	około 5 000 m ²
Liczba przestrzeni dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	1 szt.
Liczba wprowadzonych elementów zieleni urządzonej	10 szt.
Liczba wprowadzonych elementów małej architektury	10 szt.

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	4 szt./rok

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Ś8	6 293 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	1 szt.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	1 000 os./rok
Liczba podmiotów gospodarczych oferujących usługi w zrewitalizowanej przestrzeni	4 szt.

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

6.1.4. Projekt zintegrowany nr 4 – Planty Kultury i Historii – Nowa opowieść o Środzie Wielkopolskiej

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy:

- Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej
- Biblioteka Publiczna w Środzie Wielkopolskiej
- Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”
- Lokalni pasjonaci historii i rekonstruktorzy
- Środa XXI Sp. z o.o. – spółka gminna

Lokalizacja przedsięwzięcia

Budynek dawnej Szkoły Ewangelickiej przy ul. 17 Września 10 oraz Park Planty (podobszar rewitalizacji Ś8).

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- wysoki udział mieszkańców będących osobami bezrobotnymi i doświadczającymi ubóstwa, co wpływa na ograniczone możliwości korzystania z płatnej oferty kulturalno-rozrywkowej w większych miastach;
- niski kapitał społeczny, w tym odpływ ludności i starzenie się społeczeństwa;
- wysoki udział osób ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnym niedostosowaniu części obiektów i przestrzeni publicznych do ich wymagań;
- niska dostępność infrastruktury publicznej;
- niewykorzystany w pełni potencjał Parku Planty w Środzie Wielkopolskiej;
- zły stan techniczny budynku przy ul. 17 września;
- niewystarczająca oferta miejsc utrwalania lokalnej tożsamości i historii;
- niewystarczająca oferta kulturalno-edukacyjna dla mieszkańców w różnym wieku;

- degradacja terenów zielonych i potrzeba ich przystosowania do potrzeb rekreacyjnych;
- brak dostępu do atrakcyjnej infrastruktury plenerowej dla wydarzeń miejskich.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu jest nadanie nowej funkcji społecznej i kulturowej obszarowi Plant Miejskich i Zabytkowej Szkoły Ewangelickiej poprzez stworzenie atrakcyjnej, zielonej przestrzeni miejskiej oraz instytucji muzealnej, wspierającej tożsamość lokalną, edukację historyczną i integrację międzypokoleniową, a także stworzenie miejsca dla wydarzeń kulturalnych.

Zakres realizowanych zadań

Omawiany projekt zintegrowany składa się z elementów infrastrukturalnych i społeczno-kulturalnych, a także zagospodarowania przestrzeni publicznej. Działania infrastrukturalne (tzw. twarde) ustanowią przestrzeń i obiekty, które będą służyły lokalnej społeczności oraz rozwojowi kultury i tradycji lokalnej. Przedsięwzięcie składa się z kilku powiązanych ze sobą modułów.

Moduł I: Nowe życie w dawnych murach: Muzeum Historii Środy Wielkopolskiej

Adaptacja budynku dawnej Szkoły Ewangelickiej przy ul. 17 Września, w której obecnie znajduje się przedszkole, zakłada jego gruntowną modernizację przy zachowaniu oryginalnego, zabytkowego charakteru. W ramach działań adaptacyjnych przewiduje się również rozbudowę współczesnej części przedszkola z przeznaczeniem na cele muzealne. Prace obejmą wzmocnienie konstrukcji, dostosowanie obiektu do współczesnych standardów technicznych i energetycznych (termomodernizacja), a także przywrócenie detali architektonicznych.

W odrestaurowanych i nowych wnętrzach powstanie nowoczesna, interaktywna ekspozycja stała poświęcona dziejom miasta i losom jego mieszkańców – zarówno tym znanym, jak i anonimowym twórcom codzienności. Znajdą się tam również przestrzenie przeznaczone do działań edukacyjnych, sale warsztatowe, archiwum społeczne gromadzące pamiątki i opowieści mieszkańców oraz infrastruktura umożliwiająca digitalizację zbiorów. Dzięki temu muzeum zyska również wymiar wirtualny – z zasobami dostępnymi online dla mieszkańców, badaczy i turystów.

Moduł II: Kultura pod gołym niebem: Amfiteatr miejski na Plantach

Budowa nowoczesnego amfiteatru w zielonym sercu miasta – na Plantach – stworzy przestrzeń dla organizacji wydarzeń artystycznych przez cały rok. Projekt zakłada realizację sceny plenerowej z odpowiednią infrastrukturą dla widowni, która będzie częściowo zadaszona lub mobilna, co umożliwi korzystanie z niej w różnych warunkach pogodowych. Obiekt zostanie w pełni przystosowany do wydarzeń muzycznych, teatralnych i filmowych, dzięki systemowi nagłośnienia, oświetlenia i zapleczu technicznemu.

Amfiteatr stanie się naturalnym centrum wydarzeń miejskich – od kina letniego, przez występy lokalnych zespołów, po koncerty profesjonalnych artystów. Nowa infrastruktura sanitarna i dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami zapewnią komfort i dostępność dla szerokiego grona odbiorców.

Moduł III: Zielone serce miasta: rewaloryzacja Plant i ekoskwer

Planty Miejskie w Środzie Wielkopolskiej powstały w konsekwencji rozbiórki murów miejskich. Park stanowi uzupełnienie niewielkich płatów zieleni urządzonej w mieście, jednak wymaga dalszych prac, aby zachować jego funkcje środowiskowe oraz społeczne.

Planty zostaną odnowione poprzez kompleksowe działania rewaloryzacyjne obejmujące pielęgnację drzewostanu, wymianę chorych okazów oraz nasadzenia rodzimych gatunków drzew, krzewów i bylin wspierających lokalną bioróżnorodność.

W okolicach budynku przy ul. 17 września powstanie ekoskwer – miejsce edukacyjne, rekreacyjne i integracyjne, które poprzez tablice informacyjne, hotele dla owadów, łąki kwietne i sensoryczne ścieżki edukacyjne przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców. Ten element zieleni miejskiej będzie połączony z resztą Plant, dzięki czemu powiązania ekologiczne będą zachowane. Zastosowane zostaną rozwiązania przyjazne środowisku – m.in. systemy małej retencji wody i nawierzchnie przepuszczalne. To miejsce stanie się nie tylko przestrzenią wypoczynku, ale też nowoczesnym narzędziem edukacji ekologicznej.

Moduł IV: Opowieści i spotkania: edukacja, historia i społeczność

Ostatni moduł zakłada prowadzenie szeroko zakrojonych działań społecznych i edukacyjnych, które będą odbywać się zarówno w przestrzeni muzeum, jak i na terenie Plant i amfiteatru. Program skierowany będzie do szkół, rodzin, seniorów, młodzieży oraz lokalnych społeczników. Uczniowie poznają historię miasta i zasady ekologii miejskiej poprzez lekcje muzealne, terenowe i warsztaty.

Współpraca międzypokoleniowa pozwoli na przekazywanie wiedzy i wspomnień – starsi mieszkańcy będą mogli dzielić się opowieściami z młodszymi pokoleniami podczas wieczorów wspomnień czy warsztatów pamięci. Przestrzenie zrewitalizowane w ramach poprzednich modułów będą żyć dzięki debatom, wystawom czasowym, wydarzeniom społeczno-artystycznym i wspólnym projektom z organizacjami pozarządowymi.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu dostępności przestrzeni i obiektów osobom ze szczególnymi potrzebami. Wszystkie nowe i modernizowane budynki, w tym muzeum i amfiteatr, zostaną wyposażone w podjazdy, windy, szerokie przejścia oraz toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Nawierzchnie ścieżek w ekoskwerze i na Plantach będą równe, antypoślizgowe i pozbawione barier, z zastosowaniem kontrastowych oznaczeń ułatwiających orientację osobom słabowidzącym. W przestrzeniach edukacyjnych przewidziano zastosowanie rozwiązań multisensorycznych, tłumaczeń na język migowy i audiodeskrypcji w ekspozycjach muzealnych. Działania edukacyjne oraz wydarzenia plenerowe będą planowane z myślą o pełnej dostępności – zarówno fizycznej, jak i informacyjnej – tak, by każda osoba, niezależnie od ograniczeń, mogła w nich aktywnie uczestniczyć. Całość działań opiera się na zasadach projektowania uniwersalnego, promując inkluzyjność i pełną integrację społeczną.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
 - 5) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.
 - 2) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
3. **Cel 3: Zieleni, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 3) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
 - 4) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	8 000 000,00 zł	2026-2028
Moduł II	3 000 000,00 zł	2027-2029
Moduł III	1 500 000,00 zł	2028-2030
Moduł IV	500 000,00 zł	2028-2035

łącznie: 13 000 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni	ok. 1,7 ha
Liczba powstałych obiektów infrastruktury	1 szt.
Liczba przestrzeni dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	2 szt.
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	6 szt./rok

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Koszuty	6 293 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	2 szt.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	1 000 os./rok
Liczba odwiedzających Muzeum Historii Środy Wielkopolskiej	5 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.5. Projekt zintegrowany nr 5 – Nowy wymiar kultury – rozbudowa i aktywizacja Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy:

- Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej
- Organizacje pozarządowe

Lokalizacja przedsięwzięcia

Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej, ul. 20 Października 30 (podobszar rewitalizacji Ś8)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- wysoki udział mieszkańców będących osobami bezrobotnymi i doświadczającymi ubóstwa, co wpływa na ograniczone możliwości korzystania z płatnej oferty kulturalno-rozrywkowej w większych miastach;
- niski kapitał społeczny, w tym odpływ ludności i starzenie się społeczeństwa;
- niski stopień integracji społecznej oraz zaangażowania mieszkańców w życie kulturalne;
- wysoki udział osób ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnym niedostosowaniu części obiektów i przestrzeni publicznych do ich wymagań;
- brak wystarczającej przestrzeni w Ośrodku Kultury do prowadzenia i rozwijania szerokiej oferty kulturalnej dla mieszkańców;
- brak zaplecza technicznego i organizacyjnego dla nowoczesnych wydarzeń artystycznych;

- konieczność wynajmowania obiektów od innych podmiotów do prowadzenia działalności statutowej Ośrodka Kultury ze względu na brak dostępnych pomieszczeń;
- ograniczona dostępność oferty dla grup z niepełnosprawnościami, seniorów i młodzieży.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu jest wzmocnienie roli Ośrodka Kultury jako nowoczesnej i inkluzywnej instytucji życia społecznego i kulturalnego w Środzie Wielkopolskiej. Projekt ma na celu dostosowanie przestrzeni i oferty instytucji do potrzeb mieszkańców w różnym wieku i o różnych zainteresowaniach, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz pobudzenie aktywności lokalnych twórców i grup nieformalnych.

Zakres realizowanych zadań

Przedstawione przedsięwzięcie rewitalizacyjne ma charakter kompleksowy i obejmuje zarówno działania związane z infrastrukturą, jak i działania organizacyjne, kulturalne i społeczne. Rozbudowa obiektu stworzy miejsce, które będzie wykorzystywane przez mieszkańców do celów kulturalnych i integracyjnych. Całość projektu opiera się na powiązanych ze sobą częściach, które omówiono w kolejnych modułach.

Moduł I: Nowa przestrzeń kultury – rozbudowa Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej

Niniejszy moduł zakłada rozbudowę istniejącego Ośrodka Kultury, która uczyni z niego nowoczesne centrum życia kulturalnego, edukacyjnego i społecznego dla mieszkańców Środy Wielkopolskiej i okolic.

Projekt obejmuje dobudowę nowego skrzydła o charakterze wielofunkcyjnym, w którym znajdzie się przestrzeń mogąca pełnić funkcje sali koncertowo-teatralnej, a także miejsca spotkań, konferencji i wydarzeń edukacyjnych. Istniejące pomieszczenia ośrodka zostaną zmodernizowane z pełnym uwzględnieniem zasad dostępności – zainstalowane zostaną windy, systemy audiowizualne i pętle indukcyjne, a ciągi komunikacyjne zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Ośrodek zostanie wyposażony w energooszczędne i ekologiczne rozwiązania techniczne – panele fotowoltaiczne, systemy gromadzenia i wykorzystania deszczówki, zielone dachy – co znacząco obniży koszty eksploatacyjne i poprawi komfort użytkowników. Budynek będzie efektywny energetycznie, poprzez ograniczenie strat ciepła jak i zastosowanie innych ekologicznych rozwiązań. Całość zostanie uzupełniona o nowoczesne zaplecze techniczne, obejmujące cyfrową reżyserkę, nowoczesne oświetlenie i nagłośnienie.

Moduł II: Miejsce rozwoju, spotkań i współpracy

Zakres działań niniejszego modułu skupia się na kompleksowej adaptacji i funkcjonalnym przekształceniu istniejących pomieszczeń Ośrodka Kultury tak, aby odpowiadały współczesnym potrzebom mieszkańców.

Przewiduje się utworzenie wyspecjalizowanych pracowni tematycznych, takich jak studio muzyczne, pracownia plastyczna, ceramiczna, fotograficzna, krawiecka oraz przestrzeń do rozwoju e-sportu. Z myślą o organizacjach społecznych i grupach nieformalnych powstaną przestrzenie coworkingowe oraz ogólnodostępny open space z zapleczem biurowym

i technicznym.

Dla dzieci i młodzieży powstanie sala edukacji obywatelskiej „Mały Obywatel”, w której będą realizowane symulacje samorządowe, warsztaty debat i miejskie gry edukacyjne.

Korytarz zostanie zaadaptowany na stałą galerię lokalnej twórczości, promującą artystów i rzemieślników z regionu. Istotnym uzupełnieniem będzie przestrzeń relaksu – miejsce dla seniora z czytelnią, strefa młodzieżowa wyposażona w konsole, planszówki i stanowiska muzyczne, które sprzyjać będą międzypokoleniowej integracji.

Moduł III: Żywa kultura – ludzie, wspólnota, integracja

Funkcjonalna infrastruktura, która powstała dzięki realizacji powyższych działań, posłuży realizacji zadań o charakterze kulturalnym, artystycznym, rozrywkowym, integracyjnym i edukacyjnym.

W ramach całorocznego programu tematycznego np. pod nazwą „Kultura na wyciągnięcie ręki” organizowane będą wydarzenia skierowane do różnych grup wiekowych – od dzieci, przez dorosłych, po seniorów.

Mieszkańcy będą mogli uczestniczyć w rozmaitych warsztatach twórczych i rozwojowych, obejmujących teatr, film, improwizację, kreatywne pisanie czy design thinking. Ośrodek Kultury stanie się przestrzenią wzmacniania kompetencji społecznych i obywatelskich poprzez spotkania i szkolenia dla liderów, animatorów i inicjatorów działań oddolnych. Mieszkańcy oraz organizacje będą mogli korzystać z przestrzeni Ośrodka na zasadzie inkubatora, realizując własne inicjatywy.

Moduł obejmuje także program rezydencji artystycznych, zapraszający twórców do pracy z lokalną społecznością, oraz rozwój wolontariatu kulturalnego, w którym udział wezmą osoby w różnym wieku.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach realizacji poszczególnych modułów szczególna uwaga poświęcana będzie zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Cała infrastruktura Ośrodka Kultury, zarówno nowo projektowana, jak i modernizowana, będzie w pełni przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – przewidziano instalację wind, podjazdów, drzwi o odpowiedniej szerokości oraz dostępnych toalet. Sale warsztatowe, korytarze i przestrzenie coworkingowe zostaną wyposażone w systemy wspomagające słyszenie, jak pętle indukcyjne, oraz systemy informacji wizualnej i dotykowej dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi. Ciągi komunikacyjne będą zaprojektowane w sposób umożliwiający bezpieczne i komfortowe poruszanie się osób poruszających się na wózkach lub z ograniczoną mobilnością.

Również działania społeczno-kulturalne będą uwzględniały potrzeby różnych grup – przewidziano tłumaczenia wydarzeń na język migowy, materiały w wersji łatwej do czytania oraz wsparcie wolontariuszy. Dzięki kompleksowemu podejściu, cały obiekt stanie się miejscem przyjaznym i dostępnym dla wszystkich użytkowników, bez względu na wiek, sprawność czy potrzeby komunikacyjne.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	5 000 000,00 zł	2028-2030
Moduł II	2 000 000,00 zł	2028-2030
Moduł III	1 000 000,00 zł	2030-2035

łącznie: 8 000 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia nowoutworzonej przestrzeni o funkcjach kulturalno-społecznych	200 m ²
Liczba przestrzeni dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	1 szt.
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	12 szt./rok

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Ś8	6 293 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	1 szt.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	1 000 os./rok
Liczba sekcji działających w ramach Ośrodka Kultury	10 szt.

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.6. Projekt zintegrowany nr 6 – Na torach historii – rewitalizacja Średzkiej Kolei Powiatowej

Nazwa wnioskodawcy – Powiat Średzki

Potencjalni partnerzy:

- Gmina Środa Wielkopolska
- Towarzystwo Przyjaciół Kolejki Średzkiej „Bana”
- Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej
- Biblioteka Publiczna w Środzie Wielkopolskiej

Lokalizacja przedsięwzięcia

Średzka Kolej Powiatowa, w tym teren przy ul. Mieczysława Niedziałkowskiego (podobszar rewitalizacji Ś8).

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

- wysoki udział mieszkańców będących osobami bezrobotnymi i doświadczającymi ubóstwa, co wpływa na ograniczone możliwości korzystania z płatnej oferty kulturalno-rozrywkowej w większych miastach;
- niski kapitał społeczny, w tym odpływ ludności i starzenie się społeczeństwa;
- degradacja obiektów Średzkiej Kolei Powiatowej, w tym samych torów, budynków, ale również historycznych wagonów, co zagraża przyszłości funkcjonowania Średzkiej Kolei Powiatowej;
- brak wiedzy mieszkańców, szczególnie młodzieży, o lokalnej historii oraz obiektach technicznych i ich znaczeniu w funkcjonowaniu miasta.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest kompleksowa rewitalizacja infrastruktury kolejowej oraz przestrzeni towarzyszących, w celu ochrony dziedzictwa technicznego i nadania mu nowoczesnych, społeczno-kulturalnych funkcji. Projekt ma na celu integrację mieszkańców wokół wspólnej historii, aktywizację społeczną oraz rozwój oferty edukacyjno-turystycznej miasta. Inwestycja łączy działania infrastrukturalne i społeczne, tworząc atrakcyjną, dostępną dla wszystkich przestrzeń publiczną inspirowaną lokalną tożsamością.

Zakres realizowanych zadań

Niniejszy projekt zintegrowany w sposób wielowątkowy obejmuje zarówno zadania infrastrukturalne związane z poprawą stanu technicznego i funkcjonalnego poszczególnych obiektów i przestrzeni, jak i działania o charakterze społecznym, integracyjnym, edukacyjnym czy kulturalnym. W zakres planowanych zadań wpisują się powiązane ze sobą moduły, które przedstawiono poniżej.

Moduł I: „Kolej z duszą” – modernizacja infrastruktury Średzkiej Kolei Powiatowej

W ramach tego modułu zaplanowano gruntowną modernizację budynku parowozowni, który zachowa swój historyczny i funkcjonalny charakter. W odrestaurowanych wnętrzach przeprowadzane będą naprawy bieżące i naprawy główne parowozów i taboru.

Zmodernizowane zostaną także tory, wiaty i zadaszenia – zachowując elementy stylu architektonicznego epoki, z uwzględnieniem współczesnych standardów bezpieczeństwa i dostępności. Przebudowa torowiska oraz otoczenia obejmie naprawę lub wymianę nawierzchni, tak aby umożliwić bezpieczne przejazdy turystyczne oraz przebywanie mieszkańców na terenie kompleksu.

W przestrzeni przy torach i zajezdni, wprowadzone będą elementy małej architektury, które pozwolą na odpoczynek zwiedzającym, ale będą również mogły zostać wykorzystane jako baza do prowadzenia wystaw, warsztatów i zajęć plenerowych.

Moduł II: „Pociąg do historii” – renowacja i aktywizacja historycznego taboru

Moduł ten koncentruje się na konserwacji i utrzymaniu zabytkowego taboru kolejowego, obejmującej zarówno lokomotywy, jak i wagony, z zachowaniem oryginalnych detali, malatury i układów mechanicznych. Wybrane wagony zostaną uzupełnione o mobilne przestrzenie wystawiennicze (wagony nadal będą pełniły swoją pierwotną funkcję), szczególnie dedykowane dzieciom i grupom szkolnym.

Moduł III: „Szlak kultury i natury” – ścieżka rowerowa do Koszut

Działanie zakłada budowę nowoczesnej, bezpiecznej i utwardzonej ścieżki rowerowej biegnącej ze Środy Wielkopolskiej do Koszut, w możliwie tożsamym przebiegu, gdzie przed 1975 rokiem istniało odgałęzienie Średzkiej Kolei Powiatowej prowadzące przez Koszuty do Jaszkowa.

Trasa będzie pełnić funkcję rekreacyjną, edukacyjną i turystyczną. Po drodze znajdą się przystanki tematyczne opowiadające o historii kolei, dziedzictwie przyrodniczym i architekturze okolicznych wsi.

Pojawią się miejsca odpoczynku – altany, stojaki na rowery, punkty naprawcze oraz tablice informacyjne. Trasa zostanie połączona z lokalnymi gospodarstwami agroturystycznymi i punktami gastronomicznymi oznaczonymi jako np. „stacje kultury i smaku”. Planowane są wydarzenia takie jak rajdy rodzinne, terenowe gry edukacyjne czy wycieczki z przewodnikiem, aby promować przemieszczanie się ekologiczną formą transportu, jaką stanowi rower.

Ścieżka rowerowa będzie dostępna dla użytkowników przez cały rok, co stanowi dogodną alternatywę dla Średzkiej Kolei Powiatowej, która nie kursuje codziennie. Umożliwi to swobodne przemieszczanie się do Koszut, w których użytkownicy będą mogli zapoznać się z bogatą ofertą opartą na lokalnej historii i kulturze.

Moduł IV: „Lokomotywa Wiedzy” – edukacja, integracja i dziedzictwo techniczne

Niniejszy element projektu zintegrowanego zakłada szeroko zakrojone działania o charakterze społecznym, edukacyjnym i animacyjnym, które mają na celu przywrócenie znaczenia dziedzictwa kolejowego i infrastruktury technicznej Środy Wielkopolskiej jako

przestrzeni aktywnego uczestnictwa mieszkańców.

W ramach tego modułu prowadzony będzie program edukacyjny „Lokomotywa Wiedzy” skierowany do dzieci, młodzieży i dorosłych, obejmujący aktywności w zabytkowym wagonie wystawowym oraz warsztaty techniczne i modelarskie. Istotnym elementem będzie uwzględnienie dostępności – zajęcia i trasy będą dostosowane do osób z niepełnosprawnościami, a działania będą prowadzone z wykorzystaniem metod edukacji włączającej.

Organizowane będą wydarzenia cykliczne, takie jak np. „Święto Kolei Wąskotorowej”, „Noc Kolejki” czy „Wagon Poezji”, które będą integrować lokalną społeczność i przyciągać turystów.

Projekt będzie wspierany przez wolontariuszy oraz instytucje kultury funkcjonujące na terenie miasta, a jego działaniom towarzyszyć będzie szeroka promocja w mediach i współpraca z lokalnymi partnerami.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

W ramach całego przedsięwzięcia duży nacisk zostanie położony na zapewnienie dostępności przestrzeni i działań dla osób z niepełnosprawnościami, dzieci, seniorów oraz osób z ograniczoną mobilnością. Modernizowane obiekty – budowle i budynki kolejowe – zostaną przystosowane poprzez odpowiednie wejścia, podjazdy oraz wyposażenie ich w udogodnienia takie jak poręcze i kontrastowe oznaczenia.

Działania edukacyjne będą prowadzone w formach dostępnych sensorycznie i językowo – np. z użyciem prostego języka, napisów do prezentacji czy materiałów dotykowych.

Opiekunowie obiektów będą odpowiednio przeszkoleni, by wspierać gości z różnymi potrzebami. Tereny wokół zostaną dostosowane tak, aby były bezpieczne i komfortowe, a wszystkie wydarzenia promowane będą z informacją o dostępności. Dzięki temu każdy – bez względu na wiek czy sprawność – będzie mógł w pełni skorzystać z projektowanej oferty.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
 - 5) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:

- 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.
 - 2) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 3) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 4) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
- 3. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
- 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
 - 2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 3) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
 - 4) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	6 500 000,00 zł	2026-2029
Moduł II	3 500 000,00 zł	2026-2029
Moduł III	10 000 000,00 zł	2027-2029
Moduł IV	500 000,00 zł	2029-2035

łącznie: 20 500 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanej przestrzeni	około 9 000 m ²
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	1 szt.
Liczba przestrzeni dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami	1 szt.
Liczba wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	8 szt./rok
Długość wybudowanej ścieżki rowerowej	około 6 km

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Ś8	6 293 os.
Liczba przedsięwzięć proekologicznych	1 szt.

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	1 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.7. Projekt zintegrowany nr 7 – Ratusz bez barier – Środa Wielkopolska dla wszystkich

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej

Lokalizacja przedsięwzięcia

Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej (podobszar rewitalizacji Ś8)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- nagromadzenie mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnej ograniczonej dostępności przestrzeni publicznej;
- niedostosowanie budynku Urzędu Miejskiego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, co utrudnia im samodzielne załatwianie spraw urzędowych i ogranicza ich udział w życiu publicznym;
- brak infrastruktury dostępnej dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (brak windy, pochylni, odpowiednio dostosowanych toalet czy stanowisk obsługi);
- niedobór rozwiązań wspierających osoby z niepełnosprawnością sensoryczną (brak oznaczeń w alfabecie Braille’a, systemów tyflograficznych, pętli indukcyjnych czy kontrastowego oznakowania);
- niska dostępność usług publicznych dla osób starszych, z niepełnosprawnością intelektualną i neuroatypowych, wynikająca z braku odpowiednich narzędzi komunikacyjnych i przestrzeni sprzyjającej wyciszeniu;
- niedostateczne przygotowanie kadry urzędniczej do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach, brak szkoleń z zakresu równego traktowania i komunikacji inkluzywnej;
- ograniczone zaufanie i niska aktywność obywatelska mieszkańców z grup narażonych na wykluczenie społeczne, wynikające z wieloletniego doświadczenia barier w kontaktach z instytucjami publicznymi;
- potrzeba dostosowania ratusza do obowiązujących przepisów prawa (w tym ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami) oraz do unijnych standardów projektowania uniwersalnego;
- brak spójnego systemu obsługi interesanta opartego na dostępności cyfrowej, komunikacyjnej i przestrzennej.

Cel przedsięwzięcia

Celem projektu jest przekształcenie Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej w nowoczesną, w pełni dostępną i otwartą instytucję publiczną, odpowiadającą na potrzeby wszystkich mieszkańców – niezależnie od wieku, sprawności czy stopnia samodzielności. Projekt obejmuje zarówno modernizację przestrzeni ratusza z uwzględnieniem zasad dostępności architektonicznej i technologicznej, jak i podniesienie kompetencji pracowników w zakresie obsługi osób ze szczególnymi potrzebami. Działania te mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu, budowanie urzędu bez barier oraz podniesienie jakości usług publicznych świadczonych lokalnej społeczności.

Zakres realizowanych zadań

Przedstawione przedsięwzięcie modernizacyjne ma charakter kompleksowy i obejmuje zarówno działania infrastrukturalne, jak i miękkie działania edukacyjne. Zakres projektu został podzielony na dwa wzajemnie uzupełniające się moduły, które wspólnie służą przekształceniu ratusza w instytucję nowoczesną, w pełni dostępną i przyjazną wszystkim mieszkańcom. Całość projektu opiera się na wzajemnie powiązanych działaniach technicznych i społecznych, których wspólnym celem jest tworzenie środowiska przyjaznego, dostępnego i włączającego, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego oraz ideą równości szans.

Moduł I: Ratusz bez barier

Niniejszy moduł zakłada modernizację i dostosowanie budynku ratusza do współczesnych standardów dostępności, funkcjonalności oraz komfortu użytkowania, z poszanowaniem jego historycznego charakteru. Celem inwestycji jest zapewnienie pełnej dostępności obiektu dla wszystkich mieszkańców – niezależnie od poziomu sprawności – oraz poprawa jakości obsługi interesantów.

W ramach projektu planowane jest zainstalowanie nowoczesnej windy obsługującej wszystkie kondygnacje budynku, dostosowanej do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dodatkowo przewidziano wykonanie pochylni przy wejściu głównym oraz dostosowanie toalet i przestrzeni wspólnych do standardów dostępności. Zmodernizowane zostaną również punkty obsługi – lada recepcyjna oraz stanowiska kontaktu z interesantami zostaną obniżone i odpowiednio przystosowane.

Modernizacja obejmuje także wdrożenie rozwiązań wspierających osoby z niepełnosprawnością wzroku i słuchu: zainstalowane zostaną pętle indukcyjne w wybranych pomieszczeniach oraz systemy informacji wizualnej i dotykowej, w tym tablice tyflograficzne i oznaczenia w alfabecie Braille'a. Przestrzeń zostanie dostosowana do potrzeb osób słabowidzących poprzez odpowiednie oświetlenie, kontrastowe oznaczenia oraz systemy prowadzące.

Budynek zostanie także przystosowany do obsługi osób z niepełnosprawnością intelektualną i neuroatypowych – poprzez czytelne i intuicyjne oznakowanie przestrzeni oraz stworzenie stref wyciszenia. Całość uzupełni system cyfrowej informacji, czyli dostępność strony internetowej Urzędu zgodnie z wytycznymi WCAG 2.1.

Moduł II: Dostępna obsługa, dostępne usługi

Celem modułu jest rozwój kompetencji pracowników Urzędu oraz wdrożenie rozwiązań cyfrowych ułatwiających dostęp mieszkańców do usług publicznych. Obejme on organizację szkoleń z zakresu:

- komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami (w tym sensorycznymi i poznawczymi);
- równego traktowania i inkluzji;
- obsługi klienta w modelu dostępności uniwersalnej.

Dodatkowo Urząd zorganizuje cykliczne spotkania informacyjne i konsultacyjne dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem cyfrowym, a także stworzy dostępne przewodniki (papierowe i cyfrowe) po urzędzie oraz jego usługach. W planach jest również stworzenie mobilnego punktu informacyjnego obsługiwanego przez przeszkolonych urzędników.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Projekt rozwiązuje kluczowy problem niedostępności Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej, który dotychczas stanowił istotną barierę w samodzielnym załatwianiu spraw przez osoby z niepełnosprawnościami. Dzięki modernizacji infrastruktury – w tym montażowi windy, wykonaniu pochylni oraz dostosowaniu przestrzeni sanitarnej i obsługowej – możliwe będzie pełne i komfortowe korzystanie z urzędu przez osoby z ograniczoną mobilnością.

Osoby z niepełnosprawnością sensoryczną zyskają na wdrożeniu pętli indukcyjnych, oznaczeń dotykowych i kontrastowych oraz przemyślanej nawigacji w przestrzeni. Z kolei osoby z niepełnosprawnością intelektualną, starsze i neuroatypowe znajdą wsparcie w wyciszonych strefach oraz intuicyjnym systemie oznaczeń.

Szkolenia dla kadry zagwarantują, że obsługa klienta stanie się nie tylko technicznie dostępna, ale również empatyczna i kompetentna. E-usługi i uproszczone formularze umożliwią samodzielne załatwianie spraw online, co szczególnie docenią osoby z trudnościami w poruszaniu się lub komunikacji. W rezultacie urząd stanie się przestrzenią otwartą, inkluzywną i przyjazną każdemu mieszkańcowi.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.
2. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 2) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	4 000 000,00 zł	2026-2029
Moduł II	500 000,00 zł	2026-2035

łącznie: 4 500 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1 szt.
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	1 szt.
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.
Liczba przeprowadzonych szkoleń dla pracowników	10 szt.

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Ś8	6 293 os.
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	8 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.1.8. Projekt zintegrowany nr 8 – Wieża ciśnień – rewitalizacja obiektów techniki

Nazwa wnioskodawcy – Gmina Środa Wielkopolska

Potencjalni partnerzy

- Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.
- Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej
- Biblioteka Publiczna w Środzie Wielkopolskiej

Lokalizacja przedsięwzięcia

Wieża ciśnień przy ul. Gen. Jana Henryka Dąbrowskiego (podobszar rewitalizacji Ś8)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- wysoki udział mieszkańców będących osobami bezrobotnymi i doświadczającymi ubóstwa, co wpływa na ograniczone możliwości korzystania z płatnej oferty kulturalno-rozrywkowej w większych miastach;

- niski kapitał społeczny, w tym odpływ ludności i starzenie się społeczeństwa;
- degradacja zabytkowych obiektów techniki, w tym obiektów infrastrukturalnych, powiązanych z poszczególnymi etapami rozwoju i historii miasta;
- brak wiedzy mieszkańców, szczególnie młodzieży, o lokalnej historii oraz obiektach technicznych i ich znaczeniu w funkcjonowaniu miasta.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 8 jest kompleksowa modernizacja i adaptacja zabytkowej wieży ciśnień, jako miejsca z potencjałem edukacyjnym i kulturalnym. Projekt zakłada ochronę dziedzictwa materialnego będącego nieodłącznym elementem budowania tożsamości lokalnej, zwłaszcza w przypadku młodego pokolenia mieszkańców. Jest on również odpowiedzią na problemy sfery społecznej zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji, a objawiające się m.in. odpływem młodych mieszkańców czy niedostatecznie rozwiniętą nieodpłatną ofertą kulturalno-rozrywkową.

Zakres realizowanych zadań

Poniższy projekt cechuje się holistycznym ujęciem procesu rewitalizacji, uwzględniając nie tylko problematykę sfery społecznej, ale posiadając również wymiar środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny i techniczny. Tym samym, składa się on z powiązanych ze sobą modułów, które przedstawione są poniżej.

Moduł I: Konserwacja i modernizacja wieży ciśnień

Zakres niniejszego modułu obejmuje kompleksową modernizację i adaptację zabytkowej wieży ciśnień jako wielofunkcyjnego obiektu edukacyjno-kulturowego. Prace rozpoczną się od naprawy zewnętrznej konstrukcji i dachu, a także remontu wewnętrznej konstrukcji nośnej, co pozwoli na bezpieczne udostępnienie części wieży dla zwiedzających. Prace skupione będą na ochronie detali i elementów architektonicznych kształtujących charakter budowli. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, dzieci i seniorów – obejmie to m.in. przebudowę wejścia, montaż poręczy, korektę układu schodów oraz opracowanie rozwiązania umożliwiającego bezpieczne użytkowanie ażurowych schodów.

Moduł II: „Źródło wiedzy” – nowa wieża ciśnień

Wewnątrz wieży powstanie ekspozycja stała dotycząca historycznych i współczesnych osiągnięć techniki oraz rozwiązań z zakresu funkcjonowania wodociągów, kanalizacji czy ciepłownictwa. Ekspozycja w przystępny sposób opowie o historii infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej miasta, systemie uzdatniania wody oraz jej znaczeniu dla rozwoju miasta i lokalnego przemysłu. Przewiduje się również wprowadzenie elementów związanych ze wzrostem świadomości środowiskowej, w tym istotnej roli wody, jej retencjonowania i racjonalnego użytkowania w dobie zmian klimatycznych.

Zostaną zastosowane nowoczesne formy przekazu – prezentacje multimedialne, makiety edukacyjne oraz instalacje VR.

Powołany zostanie opiekun–edukator, którego zadaniem będzie oprowadzanie po obiekcie, wyjaśnianie działania systemów technicznych oraz prowadzenie prezentacji tematycznych.

Przewidzane jest także utworzenie bezpiecznej trasy dojścia/dojazdu rowerem czy wózkiem do wieży. W wieży ciśnień lub jej pobliżu przewiduje się również umieszczenie sanitariatu m.in. dla osób zwiedzających obiekt.

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Projekt będzie realizowany w zgodzie z zasadami projektowania uniwersalnego, zapewniając tym samym pełną dostępność przestrzeni i działań realizowanych wewnątrz obiektu dla osób z niepełnosprawnościami, szczególnymi potrzebami, dzieci, seniorów, czy o ograniczonej mobilności. Obiekt wyposażony zostanie w bezpieczne wejście i podjazd, a także poręczę i kontrastowe oznaczenia.

Działania edukacyjne i kulturalne będą prowadzone z uwzględnieniem i poszanowaniem inkluzywności uczestników, w tym neuroróżnorodności poprzez zastosowanie technik sprzyjających aktywnemu uczeniu.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
 - 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci
 - 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji.
 - 5) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.
 - 2) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 3) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 4) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.
3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:
 - 1) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.
 - 2) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.

- 3) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Moduł	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I	1 500 000,00 zł	2026-2029
Moduł II	500 000,00 zł	2030-2035

łącznie: 2 000 000,00 zł

Szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej.

Prognozowane rezultaty

Wartość produktów

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1 szt.
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	1 szt.
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	1 szt.

Wartość rezultatów

Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji Ś8	6 293 os.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń i obiekty	1 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć

6.2. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

6.2.1. Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1 – Środa OdNowa – odkryj miasto na nowo

Podmiot realizujący – Gmina Środa Wielkopolska

Lokalizacja

Cały obszar miasta Środa Wielkopolska

Charakterystyka przedsięwzięcia:

W ramach przedsięwzięcia zostanie opracowana i wdrożona interaktywna gra miejska, która poprowadzi uczestników szlakiem zrewitalizowanych obiektów oraz innych ważnych miejsc w Środzie Wielkopolskiej – zarówno tych o charakterze historycznym, jak i społeczno-kulturalnym.

Gra będzie dostępna w dwóch formach: elektronicznej (mobilna aplikacja oraz wersja przeglądarkowa) oraz tradycyjnej (papierowa karta gry dostępna w urzędzie, Ośrodku Kultury i na stronach internetowych do samodzielnego wydruku).

Gracze będą odwiedzać wybrane punkty, gdzie zdobędą pieczątki, naklejki lub wirtualne potwierdzenia ukończenia zadania – np. przez zeskanowanie QR kodu lub rozwiązanie zagadki.

Partnerami gry będą lokalne instytucje, placówki kultury oraz restauratorzy i usługodawcy, którzy udostępnią punkty pieczętkowe. Zebranie odpowiedniej liczby potwierdzeń umożliwi odebranie drobnej nagrody – zniżki w kawiarni, rabatu na posiłek lub drobnego gadżetu promocyjnego. Atrakcyjna forma zabawy i element rywalizacji zachęcą zarówno mieszkańców, jak i turystów do aktywnego zwiedzania Środy Wielkopolskiej, a jednocześnie zwiększą zainteresowanie lokalną ofertą usługowo-gastronomiczną.

Zakres działań obejmuje:

- opracowanie merytoryczne trasy, punktów, zagadek i zadań;
- stworzenie i wdrożenie aplikacji mobilnej (z interaktywną mapą, QR kodami i systemem punktacji);
- przygotowanie papierowej wersji gry (formularze, mapki, karty z zadaniami);
- zakup lub produkcję pieczętek i materiałów promocyjnych;
- koordynację z partnerami – ustalenie zasad i zakresu udziału (gastronomia, instytucje kultury);
- promocję gry – kampania informacyjna, media społecznościowe, wydarzenia promujące start projektu.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

1. **Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości** – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:
 - 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.
 - 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.
2. **Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość** – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:
 - 1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.
 - 2) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych.
 - 3) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
 - 4) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej.

3. **Cel 3: Zieleń, dostępność, historia** – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:

- 1) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.

Szacowana wartość przedsięwzięcia – około 300 000,00 zł.

7. Opis sposobu realizacji przez Gminny Program Rewitalizacji dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na całym obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Środa Wielkopolska.

W kolejnych punktach 7.1.-7.3. przedstawiono opis sposobu realizacji poszczególnych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym poprzez przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji działania wraz z odpowiadającymi im celami i kierunkami działań rewitalizacyjnych.

7.1. Dokumenty na poziomie regionalnym

7.1.1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

W dokumencie nakreślono wizję regionu:

Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.

Sformułowana została również misja, charakteryzująca elementarne wartości jakie przyświecają Samorządowi Województwa:

Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.

Celem zapewnienia efektywności procesów rozwojowych przyjęto również model rozwoju: Rozwój Wielkopolski przebiega według modelu funkcjonalnego, zakładającego zrównoważony terytorialnie rozwój regionu, wzajemnie korzystne relacje zarówno w przestrzeni, jak i w układzie sfer gospodarczych i społecznych, a także powiązania międzyinstytucjonalne i partnerskie współdziałanie.

W Tabeli 24 przedstawiono podstawowe regulacje, z zaznaczeniem spójności względem zapisów niniejszego dokumentu.

Tabela 24 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1.1 Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu. 2) 1.2 Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia. 3) 1.3 Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PU nr 1 	<p>Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. 2) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu:</p> <p>1) 2.1 Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie.</p> <p>2) Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom.</p> <p>3) 2.3 Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 • PU nr 1 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <p>1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej.</p> <p>2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych.</p> <p>3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.</p> <p>4) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku.</p> <p>2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <p>1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.</p> <p>3. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <p>1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p>

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 3.1 Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa. 2) 3.2 Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski. 3) 3.3 Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 	<p>Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. 2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni 3) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu 4) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
<p>Cel 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 4.1 Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług. 2) 4.2 Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 5 • PZ nr 7 • PU nr 1 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. 3. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25 – Spójność kluczowych kierunków działań dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
-----------------------------	--	--

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców</p> <p>Kluczowe kierunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej</u> • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych • <u>podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność</u> • <u>zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PU nr 1 	<p>Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <p>3) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.</p> <p>4) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.</p>

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu</p> <p>Kluczowe kierunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania</u> • <u>rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego</u> • polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim • działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii Centrum 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 • PU nr 1 	<p>4. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej. 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 4) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku. <p>5. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. <p>6. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski</p> <p>Kluczowe kierunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434) • rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 	<p>Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. 6) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni 7) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu 8) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele / kierunki w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Cel 4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem:</p> <p>Kluczowe kierunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania • <u>rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych</u> • promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania • przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego • koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System 	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 5 • PZ nr 7 • PU nr 1 	<p>4. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <p>1) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.</p> <p>5. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <p>1) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.</p> <p>6. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <p>1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami</p>

7.1.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego to dokument określający politykę zagospodarowania przestrzennego w województwie. Wspólnie ze strategią rozwoju województwa stanowi on podstawę prowadzenia polityki rozwoju.

Nakreślona wizja rozwoju województwa wielkopolskiego brzmi następująco:

Wielkopolska 2020 roku – w wyniku stopniowego osiągnięcia celów strategii ma być regionem inteligentnym, innowacyjnym i spójnym, gdzie:

- efektywnie wykorzystywany jest potencjał wewnętrzny,
- podmioty rozwoju ściśle współpracują, co skutkować powinno wartością dodaną,
- istnieje klimat dla innowacji we wszystkich sferach funkcjonowania regionu,
- konkurencyjność budowana jest na wzajemnie korzystnych powiązaniach funkcjonalnych między ośrodkami wzrostu a ich otoczeniem, co generuje korzystne procesy dyfuzyjne i absorpcyjne,
- priorytetem i fundamentem rozwoju jest edukacja oraz budowa na jej podstawie kreatywnych kapitałów, intelektualnego i innowacyjnego,
- jednym z głównych priorytetów jest zielony aspekt rozwoju,
- mieszkańcy wykazują wysoką aktywność zawodową, gospodarczą i społeczną,
- gospodarka i życie społeczne są otwarte na świat, co wzmacnia ich konkurencyjność,
- wszystkie aspekty rozwoju uwzględniają zasadę włączenia społecznego,
- każdy mieszkaniec ma dostęp do podstawowych standardów usług społecznych,
- przestrzeń województwa pozbawiona jest barier dla mobilności mieszkańców,
- sytuacja demograficzna sprzyja zastępowalności pokoleń,
- polityka kieruje się większą otwartością na nowe i nowych,
- istotny wpływ na rozwój regionu wywiera sprawowane w stylu koncyliacyjnym zdecydowane przywództwo regionalne.

W ramach realizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+ sformułowano również osiem podstawowych celów polityki przestrzennej w ujęciu średniookresowym. Cele te przedstawione są w kolumnie „Podstawowe Regulacje” w Tabeli 25.

Dodatkowo, należy zaznaczyć, że Gmina Środa Wielkopolska należy do kilku obszarów terytorializacji polityki rozwoju, dla których zostały wskazane szczególnie istotne cele. Zapisy niniejszego dokumentu są neutralne względem tych wyszczególnionych celów bądź wpłyną pozytywnie na ich realizację. Gmina należy do:

- Miejskiego obszaru ośrodka wojewódzkiego – Poznański Obszar Metropolitalny,
- Obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej,
- Obszarów cennych przyrodniczo,
- Obszarów ochrony krajobrazów kulturowych,
Obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych.

Tabela 26 – Spójność podstawowych regulacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
Kształtowanie spójnej przestrzeni osadniczej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <p>1) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci.</p> <p>2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <p>1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.</p> <p>3. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <p>1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.</p> <p>2) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.</p> <p>3) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.</p> <p>4) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.</p>
Ochrona walorów przyrodniczych	PZ nr 4	<p>Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
Kształtowanie i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego	PZ nr 4	<p>Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.
Ochrona potencjału kulturowego i krajobrazu oraz rozwój konkurencyjnych form turystyki i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> ● PZ nr 1 ● PZ nr 2 ● PZ nr 3 ● PZ nr 4 ● PZ nr 6 ● PZ nr 8 ● PU nr 1 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej. <p>2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. ○ Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. ○ Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. ○ Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. ○ Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej. <p>3. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.
Zrównoważony rozwój rolnictwa	Brak	Brak

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa	Brak	Brak
Rozwój efektywnej i innowacyjnej infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 2 • PZ nr 4 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 	<p>1. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <p>1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych.</p> <p>2. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <p>1) Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni.</p>
Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie zagrożeniom	PZ nr 3	<p>Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <p>1) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu.</p>

Źródło: opracowanie własne

Tabela 27 – Spójność podstawowych regulacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania (POM) względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
-----------------------------	---	--

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Rozwój funkcji metropolitalnych</p> <p>Strona 145 z 201</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej. ○ Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. ○ Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci ○ Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji. • Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. ○ Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. ○ Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. ○ Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. ○ Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej. • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultur

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii	PZ nr 4	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury. ○ Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Kształtowanie spójnego systemu przyrodniczego	PZ nr 4	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury. ○ Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 3 • PZ nr 4 	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu. ○ Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
Rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 3 • PZ nr 4 	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu. ○ Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	Brak	Brak

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
<p>Rozwój efektywnych struktur osadniczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej. ○ Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. ○ Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci ○ Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji. • Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. ○ Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. ○ Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. ○ Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. ○ Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej. • Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. ○ Kierunek 3.2. – Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonalności zabytkowych przestrzeni. ○ Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 28 – Spójność pozostałych obszarów terytorializacji polityki rozwoju zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Pozostałe obszary terytorializacji polityki rozwoju	
<ul style="list-style-type: none">• Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej,• Obszary cenne przyrodniczo,• Obszary ochrony krajobrazów kulturowych,• Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych.	<p>W zakresie wskazanych pozostałych obszarów terytorializacji polityki rozwoju Gminny Program Rewitalizacji wykazuje spójność, poprzez działania podejmowane wyłącznie na obszarach już zurbanizowanych i zagospodarowanych, co determinuje ochronę gruntów wykorzystywanych dla celów produkcji rolnej. Działania zaplanowane do realizacji nie ingerują w obszary cenne przyrodniczo, a polegają jedynie na modernizacji lub odtworzeniu infrastruktury już istniejącej. Ponadto, w przypadku podejmowanych działań, zakłada się każdorazowo podejmowanie działań ochronnych wobec roślinności, jej pielęgnację i uzupełnienie o nowe nasadzenia gatunków rodzimych, charakterystycznych dla danych terenów. Obszary cenne kulturowo przewidziane są do rewitalizacji w sposób nie zmieniający ich dotychczasowej funkcji, a służący jej wzmocnieniu i rozszerzeniu. Projekty zintegrowane zaplanowane do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji nie zakładają naruszania zasobów wodnych. Wzmacniane natomiast będą aspekty związane z małą retencją, ograniczeniem spływu powierzchniowego i racjonalnym korzystaniem z zasobów, w tym wodnych.</p>

Źródło: opracowanie własne.

7.2. Dokumenty na poziomie lokalnym

7.2.1. Strategia Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska 2021-2030

Strategia jest odpowiedzią na stojące przed Gminą Środa Wielkopolska wyzwania, które wiążą się z globalizacją i rewolucją gospodarczo–technologiczną, ponieważ zmieniają one sposób funkcjonowania gospodarki lokalnej i społeczeństwa. Dokument składa się z części diagnostycznej i programowej.

W Strategii zamieszczono również wizję Gminy w 2030 roku, do której realizacji zmierzają cele, wskazane w następnej Tabeli 26.

Wizja Gminy Środa Wielkopolska w Strategii Rozwoju 2021-2030:

Środa Wielkopolska w 2030 roku to licząca się w Wielkopolsce gmina o stałym wzroście gospodarczym i demograficznym, reprezentująca wysoki poziom gospodarności, przedsiębiorczości, kultury rolnej i innowacji społecznych, świadoma swojego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, spójna, zrównoważona i dostępna terytorialnie, otwarta na innowacje i ludzi, silna nowoczesną gospodarką, dążeniami swoich mieszkańców, zapewniająca im wysoką jakość życia, pracy oraz szeroki dostęp do kultury, edukacji, infrastruktury, ochrony zdrowia, opieki społecznej, wypoczynku, rekreacji i sportu.

Tabela 29 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska 2021-2030 względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
1.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej poprzez spójną politykę inwestycyjną	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 3 • PU nr 1 	<p>Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. 2) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. 3) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. 4) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. 5) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinne.
1.2. Wzmocnienie współpracy i promocja postaw przedsiębiorczych	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 3 • PU nr 1 	<p>Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. 2) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. 3) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. 4) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. 5) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinne.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
2.1. Wzmocnienie tożsamości lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 8 • PU nr 1 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.1. – Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty muzealnej, edukacyjnej i kulturalnej. 2) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. 3) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 4) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji. <p>2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale.
2.2. Zwiększenie atrakcyjności oferty edukacyjnej	Brak	Brak

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
2.3. Wsparcie integracji społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 5 • PZ nr 6 • PZ nr 7 • PZ nr 8 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. 2) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 3) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku. <p>2. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy.
2.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu i marginalizacji	Brak	Brak
3.1. Poprawa ładu przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 6 • PZ nr 8 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.4. – Rozwój przestrzeni aktywności społecznej i rekreacji. <p>2. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych. 2) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu. 3) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
4.1. Poprawa stanu infrastruktury sieciowej, drogowej, edukacyjnej	PZ nr 3	Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.3. – Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych poprzez ograniczanie ruchu samochodowego i uporządkowanie organizacji ruchu. 2) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury.
4.2. Rozwój gospodarki opartej na OZE	Brak	Brak
4.3. Przeciwdziałanie stepowieniu gminy	Brak	Brak
5.1. Wzrost atrakcyjności turystycznej i przyrodniczej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 1 • PZ nr 2 • PZ nr 3 • PZ nr 4 • PZ nr 6 • PZ nr 8 • PU nr 1 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cel 2: Przedsiębiorczość i otwartość – rozwój potencjału turystycznego, kulturalnego i gospodarczego: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 2.1. – Rozwój infrastruktury turystyczno-kulturalnej poprzez adaptację i modernizację obiektów historycznych. 2) Kierunek 2.2. – Promowanie przedsiębiorczości opartej na dziedzictwie kulturowym i lokalnym potencjale. 3) Kierunek 2.3. – Kreowanie nowych oraz wsparcie i rozwój istniejących produktów turystycznych i kulturowych. 4) Kierunek 2.4. – Sieciowanie podmiotów lokalnych – współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców na rzecz rozwoju oferty Miasta i Gminy. 5) Kierunek 2.5. – Wzmacnianie atrakcyjności Środy Wielkopolskiej i Koszut jako celów turystyki weekendowej i rodzinnej. 2. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.1. – Rewaloryzacja i rozbudowa terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych.

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
5.2. Uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu przez promowanie zdrowego trybu życia i aktywności sportowej	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 4 • PZ nr 6 • PZ nr 8 • PU nr 1 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. 2) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku. <p>2. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.4. – Kształtowanie spójnego układu przestrzennego łączącego kluczowe miejsca dziedzictwa i kultury

Źródło: opracowanie własne

7.2.2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Środa Wielkopolska na lata 2022-2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Środa Wielkopolska jest dokumentem określającym misję, cele i kierunki działania na lata 2021-2030 i jest kontynuacją działań zapoczątkowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Środa Wielkopolska, przyjętej Uchwałą Nr XXIII/341/2008 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 27 listopada 2008 roku.

Strategia składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej gminy oraz założeń programowych (wdrożeniowych).

W Strategii zawarto 4 cele strategiczne (przedstawione w następnej Tabeli 27), które uszczegółowiono jako cele operacyjne i kierunki działań.

Tabela 30 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Środa Wielkopolska na lata 2022-2030 względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
1. Budowanie zintegrowanego systemu wsparcia rodzin z dziećmi	Brak	Brak
2. Inkluzja społeczna mieszkańców schroniska dla bezdomnych w Nochowiu oraz w mieszkaniach chronionych w Dębnie, skierowanych na pobyt czasowy przez ośrodek pomocy społecznej w środzie wielkopolskiej poprzez aktywizację społeczno-zawodową	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 2 • PZ nr 5 • PZ nr 7 	<p>Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.2. – Organizacja działań integracyjnych i animacyjnych, w tym wydarzeń historyczno-kulturalnych. 2) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 3) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku
3. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie w gminie Środa Wielkopolska	Brak	Brak

Podstawowe regulacje	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji
4. Rozbudowa systemu wsparcia na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych na terenie miasta i gminy Środa Wielkopolska	<ul style="list-style-type: none"> • PZ nr 5 • PZ nr 7 	<p>1. Cel 1: Wspólnota historii i przyszłości – integracja społeczna oraz rozwój kultury i tożsamości lokalnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 1.3. – Wyrównywanie dostępu do kultury i usług społecznych dla wszystkich grup wiekowych i społecznych, w tym seniorów i dzieci. 2) Kierunek 1.5. – Wsparcie działań w zakresie aktywności fizycznej, zdrowia i integracji społecznej poprzez tworzenie przestrzeni aktywnego wypoczynku. <p>2. Cel 3: Zieleń, dostępność, historia – tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Kierunek 3.5. – Zapewnienie dostępności przestrzeni, budynków i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Źródło: opracowanie własne

7.2.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska, przyjęte uchwałą nr XXXVII/521/2021 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 czerwca 2021 roku, następnie zmieniane, w tym uchwałą nr VIII/98/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 14 listopada 2024 r. w sprawie częściowej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska, na moment opracowywania niniejszego GPR jest podstawowym dokumentem określającym politykę przestrzenną Gminy. W dokumencie określono cele strategiczne rozwoju w ramach polityki przestrzennej:

- 1) Zapewnienie mieszkańcom możliwie najlepszego poziomu życia poprzez stymulowanie wzrostu w lokalnej sferze gospodarczej, a przez to generowanie dochodów zarówno w sektorze podmiotów, jak i w sektorze gospodarstw domowych, a pośrednio również dochodów do budżetu gminy.
- 2) Wypracowanie pozytywnego wizerunku gminy jako nowoczesnej, dynamicznie rozwijającej się, bezpiecznej i dbającej o ekologię jednostki administracyjno-terytorialnej, poprzez koncentrowanie się na działaniach związanych z poprawą infrastruktury technicznej, utrzymaniem stanu bezpieczeństwa, polepszeniem estetyki oraz wdrażaniem działań promocyjnych.
- 3) Zapewnienie wysokiej jakości obsługi administracyjnej i zarządzania strategicznego przez aparat samorządowy, umożliwiających długofalowy rozwój gminy i pozyskiwanie partnerów dla przedsięwzięć rozwojowych.
- 4) Zachowanie zasobów naturalnych, architektonicznych i kulturowych, zachowanie ładu przestrzennego oraz harmonii pomiędzy naturalnym krajobrazem wraz z tradycyjnym budownictwem wiejskim oraz nowymi obiektami.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie nie będą miały negatywnego wpływu na ustalenia zawarte w Studium.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska zachowuje moc do czasu przyjęcia Planu Ogólnego, jednak nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 roku.

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Realizowane przedsięwzięcia pośrednio lub bezpośrednio wpisują się w założenia przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych oraz pozostają spójne z ich zapisami.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Założeniami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie warunkujące osiągnięciem kompleksowości interwencji. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji nie przewiduje się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

8.2. Koncentracja programu

Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Środa Wielkopolska zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Z kolei diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji dodatkowo pozwoliła na identyfikację negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej.

Zdecydowana większość planowanych podstawowych, jak i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie prowadzone na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Jednak z uwagi na chęć zachowania spójności oraz umożliwienia bezpiecznego przemieszczania się mieszkańców Koszut do Środy Wielkopolskiej i odwrotnie za pomocą ekologicznego środka transportu jakim jest rower, elementem jednego z działań rewitalizacyjnych jest ścieżka rowerowa, która będzie prowadziła śladem nieczynnego od dawna fragmentu Średzkiej Kolei Powiatowej. Ten element przedsięwzięcia będzie zatem realizowany częściowo poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji. Dzięki powiązaniu przestrzennemu podobszarów rewitalizacji możliwe będzie uzyskanie silniejszego oddziaływania między jednostkami pod względem prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Pozostałe planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone wyłącznie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W celu wsparcia prowadzonego procesu

rewitalizacji dopuszcza się realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, również zlokalizowanych wyłącznie na obszarze rewitalizacji.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnątrz i zewnątrz. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach:

- przestrzennym;
- problemowym;
- proceduralno-instytucjonalnym;
- międzyokresowym;
- w zakresie źródeł finansowania (finansowym).

8.3.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy przedsięwzięciami realizowanymi na obszarze rewitalizacji oraz częściowo poza nim, jednak oddziałującymi na obszar.

Planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w zdecydowanej większości w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Jedynym elementem działań rewitalizacyjnych, którego realizacja będzie wykraczała poza obszar, jest planowana ścieżka rowerowa Środa Wielkopolska–Koszuty, której realizacja wpłynie na zachowanie spójności przestrzennej oraz umożliwi mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji korzystać z efektów działań rewitalizacyjnych nawet poza miejscem zamieszkania. Pomimo, iż działania są prowadzone w różnych częściach obszaru, to znacząco oddziałują pomiędzy sobą prowadząc do efektu synergii.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali Gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo. Zakładają one możliwość korzystania z nowej infrastruktury publicznej nie tylko przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całej Gminy. Należy również zaznaczyć, że realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie będzie skutkować przenoszeniem się problemów na inne obszary,

co mogłoby prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna czy marginalizacja.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiona została w załączniku nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.3.2. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczynić się do realizacji celów rewitalizacji. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji, a także ich pożądane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny przedstawiono w rozdziale 6.1. Z kolei spójność pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z kierunkami działań, które realizują, została przedstawiona w rozdziale 6.2. Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się również zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy w innych sferach, co wpłynie na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały również opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie będą one stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela 31 – Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze społecznej	Oddziaływanie na problemy w sferze gospodarczej	Oddziaływanie na problemy w sferze środowiskowej	Oddziaływanie na problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	Oddziaływanie na problemy w sferze technicznej
PZ nr 1	Dwór żyjący historią – aktywizacja społeczna poprzez dziedzictwo kulturowe w Koszutach	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 2	Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach	Oddziałuje	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 3	Nowe życie Starego Rynku – gościnne centrum Środy Wielkopolskiej	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Nie oddziałuje
PZ nr 4	Planty Kultury i Historii – Nowa opowieść o Środzie Wielkopolskiej	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 5	Nowy wymiar kultury – rozbudowa i aktywizacja Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Nie oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 6	Na torach historii – rewitalizacja Średzkiej Kolei Powiatowej	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 7	Ratusz bez barier – Środa Wielkopolska dla wszystkich	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Nie oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PZ nr 8	Wieża ciśnień – rewitalizacja obiektów techniki	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje	Oddziałuje
PU nr 1	Środa OdNowa – odkryj miasto na nowo	Oddziałuje	Oddziałuje	Nie oddziałuje	Nie oddziałuje	Nie oddziałuje

Źródło: opracowanie własne

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne składają się z powiązanych ze sobą działań (modułów) inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, które określić można jako komplementarne względem siebie. Powstały, zintegrowany zestaw działań cechuje się kompleksowością podejmowanej interwencji, przeciwdziałając fragmentacji rewitalizacji na tzw. „rewitalizację techniczną” lub „rewitalizację społeczną”.

Ponadto poszczególne projekty zintegrowane są powiązane pomiędzy sobą, co zwiększa wzajemne oddziaływanie zaplanowanych do realizacji działań. Niniejszy dokument zakłada również realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają na celu wsparcie i dopełnienie projektów podstawowych, bezpośrednio ukierunkowanych na osiągnięcie celów strategicznych. Ma to prowadzić do osiągnięcia efektu synergii i zachowania kompleksowości podejmowanej interwencji. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami podstawowymi oraz ich zależność z pozostałymi przedsięwzięciami przedstawia kolejna Tabela 29.

Tabela 32 – Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Nr projektu	Nazwa przedsięwzięcia	Powiązanie z PZ nr 1	Powiązanie z PZ nr 2	Powiązanie z PZ nr 3	Powiązanie z PZ nr 4	Powiązanie z PZ nr 5	Powiązanie z PZ nr 6	Powiązanie z PZ nr 7	Powiązanie z PZ nr 8	Powiązanie z PU nr 1
PZ nr 1	Dwór żyjący historią – aktywizacja społeczna poprzez dziedzictwo kulturowe w Koszutach	Ten sam projekt	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany	Powiązany
PZ nr 2	Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach	Powiązany	Ten sam projekt	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany	Powiązany
PZ nr 3	Nowe życie Starego Rynku – gościnne centrum Środy Wielkopolskiej	Powiązany	Brak powiązania	Ten sam projekt	Powiązany	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany
PZ nr 4	Planty Kultury i Historii – Nowa opowieść o Środzie Wielkopolskiej	Powiązany	Brak powiązania	Powiązany	Ten sam projekt	Powiązany	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany

Nr projektu	Nazwa przedsięwzięcia	Powiązanie z PZ nr 1	Powiązanie z PZ nr 2	Powiązanie z PZ nr 3	Powiązanie z PZ nr 4	Powiązanie z PZ nr 5	Powiązanie z PZ nr 6	Powiązanie z PZ nr 7	Powiązanie z PZ nr 8	Powiązanie z PU nr 1
PZ nr 5	Nowy wymiar kultury – rozbudowa i aktywizacja Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany	Powiązany	Ten sam projekt	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany
PZ nr 6	Na torach historii – rewitalizacja Średzkiej Kolei Powiatowej	Powiązany	Powiązany	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Ten sam projekt	Brak powiązania	Powiązany	Powiązany
PZ nr 7	Ratusz bez barier – Środa Wielkopolska dla wszystkich	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Ten sam projekt	Brak powiązania	Powiązany
PZ nr 8	Wieża ciśnień – rewitalizacja obiektów techniki	Powiązany	Powiązany	Brak powiązania	Brak powiązania	Brak powiązania	Powiązany	Brak powiązania	Ten sam projekt	Powiązany
PU nr 1	Środa OdNowa – odkryj miasto na nowo	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Powiązany	Ten sam projekt

Źródło: opracowanie własne

8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 z procedurami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska na lata 2021-2030. Organem odpowiedzialnym za realizację obu wymienionych dokumentów będzie Burmistrz Miasta Środa Wielkopolska, stymulując i koordynując działania, a także odpowiednie komórki Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy, którym zadania wynikające z Programu będą zlecane w taki sposób, aby wykonywały je podmioty mające do tego najlepsze kompetencje.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 poddany został analizie przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Poznaniu pod względem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W piśmie z dnia 29 grudnia 2025 roku o sygnaturze WPP-III.410.450.2025.MM.1 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu stwierdza, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 nie zalicza się do projektów dokumentów wymienionych w art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, 1881,1940. ze zm.). W obwieszczeniu z dnia 19 stycznia 2026 roku po analizie uwarunkowań wymienionych w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 1881,1940. ze zm.) Burmistrz Miasta Środa Wielkopolska stwierdził, że dokument nie może znacząco oddziaływać na środowisko, bowiem nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Również Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny poddał analizie niniejszy projekt pod względem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W piśmie z dnia 23 grudnia 2025 roku o sygnaturze DN-ND.9011.2679.2025 organ stwierdza, że nie jest właściwym do zajęcia stanowiska w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, obejmujących działania prowadzone na terenie wpisanym do rejestru zabytków lub w indywidualnych obiektach wpisanych do rejestru zabytków, będzie poprzedzona uzyskaniem pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Zgodnie z opinią wydaną przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Poznaniu należy w szczególności uwzględnić sformułowane uwagi:

- działania planowane w obrębie zespołu dworsko – parkowego w Koszutach należy prowadzić w poszanowaniu dla historycznie ukształtowanej przestrzeni, którą uznano za pomnik historii. Planowane inwestycje nie mogą prowadzić do zmiany oryginalnej bryły i powiązań kompozycyjnych w terenie. Odnośnie iluminacji dworu istotne jest jego równomierne ujęcie, bez podkreślania wybranych elementów. Zaleca się ujęcie całości budynku światłem rozproszonym i unikania tworzenia kontrastowego zestawienia elementów oświetlonych i pozostających w mroku. Oświetlenie zabytku powinno uczytelniać oryginalny charakter budowli, a nie tworzyć nowej kreacji,
- w zakresie działań planowanych w ramach Ośrodka Kultury Włociańskiej w Koszutach, w obrębie zespołu trzech wiatraków, wskazać należy, że budynek dawnego zajazdu „Tośtoki” nie stanowi budynku historycznego, jest wytworem czasów współczesnych. Natomiast trzy wiatraki wraz z terenem stanowiącym część działki nr 182/10 są wpisane do rejestru zabytków, co wpływa na wymóg uzyskania pozwolenia konserwatorskiego przed przystąpieniem do realizacji prac,
- nie dopuszcza się posadowienia na płycie rynku budowli trwale związanych z gruntem. Wymagane jest zachowanie historycznej nawierzchni z kamienia naturalnego. Podczas działań należy dążyć jednocześnie do uporządkowania reklam i lokalizacji urządzeń, tj. klimatyzatory. W przypadku reklam należy ograniczać stosowanie rozbudowanych informacji, form graficznych i kolorystyki. Nośnik informacji wizualnej powinien być umieszczony z poszanowaniem kompozycji elewacji budynku. W przypadku konieczności umieszczenia urządzeń na budynkach, np. klimatyzatorów itp. należy montować je w mało widocznych miejscach,
- modernizacja szkoły ewangelickiej przy ul. 17 września 10 nie może wiązać się z ingerencją w oryginalny wystrój elewacji historycznego budynku.

Należy podkreślić, że podobszar rewitalizacji Koszuty znajduje się na Obszarze Ograniczonego Użytkownika dla lotniska wojskowego Poznań – Krzesiny, co wymaga każdorazowego uwzględniania ograniczeń wynikających z załącznika nr 3 rozporządzenia Nr 40/7 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 31 grudnia 2007 roku (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2008 roku Nr 1 poz. 1.).

Potencjalnie, zaplanowane działania w ramach projektu zintegrowanego nr 6 mogą kolidować z projektowanym rurociągiem. Prace realizowane przez Orlen S.A. w jednym z wariantów wstępnych zakładają budowę rurociągu płynu złożowego relacji strefa przyodwiertowa (SP) Kromolice – 3 – Ośrodek Produkcyjny (OP) Środa Wielkopolska. Przedstawiona lokalizacja rurociągu ma jednak charakter orientacyjny i może ulec zmianom. W przypadku przystąpienia do realizacji projektu zintegrowanego nr 6, należy podjąć negocjacje zmierzające do wypracowania wspólnego stanowiska.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji.

Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 12.

8.3.4. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, stąd działania rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym Programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020 oraz 2021-2027. Stanowią one kontynuację i uzupełnienie wcześniejszych projektów. Przedstawione projekty wynikały z realizacji poprzedniego Programu Rewitalizacji, innych dokumentów lub pozytywnie wpływały na efekty rewitalizacji, choć nie były przewidziane w programie. Ponadto wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich projektów pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków, co wzmocni efektywność i skuteczność podejmowanych działań. Realizowane przedsięwzięcia obejmowały wyznaczony obszar rewitalizacji lub pośrednio wpływały na sytuację społeczno-gospodarczą.

Tabela 33 – Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich

Lp.	Perspektywa finansowa (rok od-do)	Nazwa zrealizowanego projektu	Beneficjent	Wartość projektu (zł)	Dofinansowanie UE (zł)
1	2004-2006	Budowa oczyszczalni ścieków wraz z kanalizacją sanitarną na terenach wiejskich gminy Środa Wlkp.	Gmina Środa Wielkopolska	5 696 448,03 zł	4 086 977,16 zł
2	2004-2006	Budowa pierwszego odcinka obwodnicy miasta Środa Wlkp.-ulicy łączącej ul. Hallera z ul. Topolską	Gmina Środa Wielkopolska	2 784 575,43 zł	2 004 342,68 zł
3	2007-2013	Rozbudowa kolektorów sanitarnych z odbudową ulic w aglomeracji Środa Wielkopolska	Gmina Środa Wielkopolska	25 574 678,89 zł	10 950 730,99 zł
4	2007-2013	Budowa drogi gminnej łączącej drogę powiatową nr 2410P z drogą wojewódzką nr 432 w Środzie Wielkopolskiej	Gmina Środa Wielkopolska	13 009 272,60 zł	3 962 031,90 zł
5	2007-2013	Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Gminie Środa Wielkopolska	Gmina Środa Wielkopolska	691 874,00 zł	561 108,96 zł
6	2007-2013	Promocja dziedzictwa kulturowego wraz z poprawą dostępności do przedsięwzięć kulturalnych w regionie śródzkiem	Gmina Środa Wielkopolska	583 748,72 zł	460 975,89 zł
7	2007-2013	Dobry start dla każdego	Gmina Środa Wielkopolska	269 678,00 zł	229 226,30 zł
8	2007-2013	Każdy ma szansę na sukces	Gmina Środa Wielkopolska	151 775,00 zł	129 008,75 zł
9	2007-2013	Pomagając innym - pomagam sobie	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	1 902 326,91 zł	1 616 977,87 zł
10	2007-2013	Cyfryzacja kina BASZTA w Środzie Wielkopolskiej	Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej	478 760,28 zł	143 508,04 zł
11	2014-2020	Rozbudowa kolektorów sanitarnych i deszczowych z odbudową ulic w aglomeracji Środa Wielkopolska	Gmina Środa Wielkopolska	13 152 702,27 zł	6 856 224,67 zł
12	2014-2020	Rozwój elektronicznych usług publicznych	Gmina Środa Wielkopolska	3 191 238,06 zł	2 370 186,19 zł

L.p.	Perspektywa finansowa (rok od-do)	Nazwa zrealizowanego projektu	Beneficjent	Wartość projektu (zł)	Dofinansowanie UE (zł)
13	2014-2020	Rozbudowa sieci ścieżek pieszo - rowerowych w mieście i gminie Środa Wielkopolska	Gmina Środa Wielkopolska	2 081 659,00 zł	1 652 895,53 zł
14	2014-2020	Przebudowa dróg dojazdowych do dworca PKP w Środzie Wielkopolskiej	Gmina Środa Wielkopolska	1 143 135,87 zł	971 665,48 zł
15	2014-2020	Poprawa jakości środowiska w mieście Środa Wielkopolska poprzez rozwój terenów zieleni realizowanego w ramach zadania - Zagospodarowanie terenów w rejonie ul. Spacerowej, ul. Dmowskiego i ul. Plantaża w Środzie Wielkopolskiej	Gmina Środa Wielkopolska	543 804,30 zł	291 780,63 zł
16	2014-2020	Promocja dziedzictwa kulturowego regionu średzkiego poprzez poprawę dostępności do wydarzeń kulturalnych i popularyzację uczestnictwa w kulturze	Ośrodek Kultury w Środzie Wielkopolskiej	1 565 374,41 zł	696 075,20 zł
17	2021-2027 (trwająca)	Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej nr 3 im I. Łukasiewicza w Środzie Wielkopolskiej	Gmina Środa Wielkopolska / Szkoła Podstawowa nr 3 im. I. Łukasiewicza w Środzie Wielkopolskiej	1 643 204,40 zł	1 150 243,08 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie [danych z Mapy Dotacji UE na stronie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej](http://www.mapadotacji.gov.pl) (www.mapadotacji.gov.pl), dostęp 14 maja 2025 roku)

Jednym z realizowanych przez Gminę Środa Wielkopolska projektów była „Poprawa jakości środowiska w mieście Środa Wielkopolska poprzez rozwój terenów zieleni realizowanego w ramach zadania - Zagospodarowanie terenów w rejonie ul. Spacerowej, ul. Dmowskiego i ul. Plantaża w Środzie Wielkopolskiej”. Celem projektu była poprawa jakości środowiska naturalnego i warunków życia mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska poprzez podniesienie dostępności i rozwój terenów zielonych zlokalizowanych na terenie miasta Środa Wielkopolska. Poza wprowadzeniem zieleni urządzonej, w ramach projektu przygotowano miejsca do odpoczynku, a także szereg rozwiązań proekologicznych, w tym budek dla ptaków i owadów. Działania spowodowały zatem pozytywne oddziaływanie w zakresie jakości powietrza, bioróżnorodności, poprawy stanu środowiska gruntowo-wodnego, ale również umożliwiły mieszkańcom spędzanie czasu w otoczeniu natury. W ramach niniejszego Programu również przewidziane są działania związane z zielenią miejską, co pozwoli na kontynuację racjonalnego podejścia w wykorzystaniu przestrzeni publicznej, w zgodzie z potrzebami mieszkańców oraz środowiska.

8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przez podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),

- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa wielkopolskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027. Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS+, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne (krajowe oraz środki budżetu Gminy), środki UE oraz środki prywatne. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 70 300 000,00 zł, z czego 21 090 000,00 zł wydatkowane zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Gminy Środa wielkopolska, a 49 210 000,00 zł mln zł finansowane będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 70% dofinansowania).

Rycina 24 – Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Środa Wielkopolska. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 34 – Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Środa Wielkopolska

Numer i typ projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe – środki publiczne	Szacunkowe nakłady finansowe – środki Unii Europejskiej	Szacunkowe nakłady finansowe – środki prywatne	Źródła finansowania
Projekt podstawowy PZ NR 1	Dwór żyjący historią – aktywizacja społeczna poprzez dziedzictwo kulturowe w Koszutach	10 500 000,00 zł	3 150 000,00 zł	7 350 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)
Projekt podstawowy PZ NR 2	Ośrodek Kultury Włociańskiej w Koszutach	7 000 000,00 zł	2 100 000,00 zł	4 900 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)

Numer i typ projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe – środki publiczne	Szacunkowe nakłady finansowe – środki Unii Europejskiej	Szacunkowe nakłady finansowe – środki prywatne	Źródła finansowania
Projekt podstawowy PZ NR 3	Nowe życie Starego Rynku – gościnne centrum Środy Wielkopolskiej	4 500 000,00 zł	1 350 000,00 zł	3 150 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)
Projekt podstawowy PZ NR 4	Planty Kultury i Historii – Nowa opowieść o Środzie Wielkopolskiej	13 000 000,00 zł	3 900 000,00 zł	9 100 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)

Numer i typ projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe – środki publiczne	Szacunkowe nakłady finansowe – środki Unii Europejskiej	Szacunkowe nakłady finansowe – środki prywatne	Źródła finansowania
Projekt podstawowy PZ NR 5	Nowy wymiar kultury – rozbudowa i aktywizacja Ośrodka Kultury w Środzie Wielkopolskiej	8 000 000,00 zł	2 400 000,00 zł	5 600 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska, • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, dotacje NFOŚ i WFOŚ)
Projekt podstawowy PZ NR 6	Na torach historii – rewitalizacja Średzkiej Kolei Powiatowej	20 500 000,00 zł	6 150 000,00 zł	14 350 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Powiatu Średzkiego; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)

Numer i typ projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe – środki publiczne	Szacunkowe nakłady finansowe – środki Unii Europejskiej	Szacunkowe nakłady finansowe – środki prywatne	Źródła finansowania
Projekt podstawowy PZ NR 7	Ratusz bez barier – Środa Wielkopolska dla wszystkich	4 500 000,00 zł	1 350 000,00 zł	3 150 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)
Projekt podstawowy PZ NR 8	Wieża ciśnień – rewitalizacja obiektów techniki	2 000 000,00 zł	600 000,00 zł	1 400 000,00 zł		<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie, w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty, fundusze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotacje NFOŚ i WFOŚ)

Numer i typ projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe – środki publiczne	Szacunkowe nakłady finansowe – środki Unii Europejskiej	Szacunkowe nakłady finansowe – środki prywatne	Źródła finansowania
Projekt uzupełniający PU NR 1	Środa OdNowa – odkryj miasto na nowo	300 000,00 zł	90 000,00 zł	210 000,00 zł	0,00 zł	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet Gminy Środa Wielkopolska; • środki zewnętrzne (w tym m.in. Fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, dotacje krajowe, granty)

Ogółem:

1. Szacowana wartość wszystkich przedsięwzięć – 70 300 000,00 zł;
2. Szacunkowe nakłady finansowe ze środków publicznych – 21 090 000,00 zł;
3. Szacunkowe nakłady finansowe ze środków Unii Europejskiej – 49 210 000,00 zł;
4. Szacunkowe nakłady finansowe ze środków prywatnych – 0,00 zł.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania Gminy, realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie jego przygotowania, jak również podczas realizacji, monitoringu i ewaluacji. Z tego względu wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja Programu zakłada aktywną współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym jednostkom konkretnych zadań tak, aby przyniosła ona jak najlepsze efekty.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta Środa Wielkopolska. Pełni on rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania wykonywane są we współpracy z wyznaczonymi przez niego pracownikami Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej. Do zadań pracowników wskazanych przez Burmistrza Miasta Środa Wielkopolska należeć będzie:

- koordynacja wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji;
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz partnerami społecznymi;
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w gminie;
- sporządzanie raportów z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji;
- organizacja systemu oceny i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu;
- bieżące informowanie mieszkańców nt. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- zbieranie propozycji zmian do Programu zgłaszanych przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji;
- aktualizacja założeń Programu na skutek przeprowadzonej oceny skuteczności i bieżącego monitoringu Programu.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji Rada Miejska w Środzie Wielkopolskiej zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy oraz sprawuje funkcję opiniotawczą-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy. Do

minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie sporządzonej przez Burmistrza oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na schemacie Rycina 25 przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035.

Rycina 25 – Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Źródło: opracowanie własne

10.2. Koszty zarządzania

Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Gminie Środa Wielkopolska ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Gminy i stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Nie przewiduje się wyodrębnienia osobnego stanowiska do realizacji GPR, w związku z czym, zadania związane z realizacją niniejszego dokumentu zostaną powierzone pracownikom według aktualnej struktury organizacyjnej, zgodnie z właściwością poszczególnych wydziałów.

Ponadto, dodatkowym organem w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, pełniący funkcje opiniodawczo-doradcze, którego praca ma charakter społeczny. Obsługa organizacyjna Komitetu pełniona będzie w ramach działań Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 10 lat. Rok 2025 jest rokiem kończącym prace nad przygotowaniem dokumentu oraz rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Z końcem roku 2025 planuje się z kolei powołanie Komitetu Rewitalizacji. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliuguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3-letnie okresy. Rok 2035 jest rokiem kończącym Program, w którym zostanie przeprowadzona ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 35 – Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Lata	Opis działania	Zadania
2025-2027	Prace nad GPR/Pierwszy okres realizacji GPR	<ol style="list-style-type: none">1. Uchwalenie GPR.2. Wyznaczenie pracowników Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej odpowiedzialnych za koordynowanie procesu wdrażania GPR.3. Powołanie Komitetu Rewitalizacji.4. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2025-2027.5. Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2025 (do 31 marca 2026 roku), 2026 (do 31 marca 2027 roku) i 2027 (do 31 marca 2028 roku).6. Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2025-2027 (do 30 kwietnia 2028 roku).
2028-2030	Drugi okres realizacji GPR	<ol style="list-style-type: none">1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2028-2030.2. Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2028 (do 31 marca 2029 roku), 2029 (do 31 marca 2030 roku) i 2030 (do 31 marca 2031 roku).3. Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2028-2030 (do 30 kwietnia 2031 roku).
2031-2033	Trzeci okres realizacji GPR	<ol style="list-style-type: none">1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2031-2033.2. Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2031 (do 31 marca 2032 roku), 2032 (do 31 marca 2033 roku) i 2033 (do 31 marca 2034 roku).3. Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2031-2033 (do 30 kwietnia 2034 roku).
2034-2035	Czwarty okres realizacji GPR oraz zakończenie prac nad GPR	<ol style="list-style-type: none">1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2034-2035.2. Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2034 (do 31 marca 2035 roku), 2035 (do 31 marca 2036 roku).3. Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2034-2035 (do 30 kwietnia 2036 roku).4. Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2025-2035.

Źródło: opracowanie własne

11. Opis sposobu zapewnienia udziału interesariuszy w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania). Na każdym etapie prac nad GPR każda osoba zainteresowana procesem mogła wziąć udział w konsultacjach społecznych, które prowadzone były w sposób niewykluczający ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- mieszkańcom Gminy Środa Wielkopolska,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Gminy,
- samorządowi gminnemu,
- partnerom społeczno-gospodarczym,
- podmiotom reprezentującym społeczeństwo obywatelskie,
- podmiotom działającym na rzecz ochrony środowiska,
- podmiotem odpowiedzialnym za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etapie diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska. Od 6 listopada do 11 grudnia 2024 roku wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu uchwały ogłoszono nie później niż w dniu rozpoczęcia konsultacji, tj. 5 listopada 2024 roku w następujących formach:

- przez publikację w prasie;
- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanych konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego go urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na swojej stronie internetowej;
- w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska, dostępne były na stronie internetowej Gminy Środa Wielkopolska, na stronie podmiotowej gminy w BIP oraz w formie papierowej w Urzędzie Miejskim w Środzie Wielkopolskiej. Wypełnione formularze można było dostarczyć w postaci papierowej lub elektronicznej. Łącznie na dwóch formularzach zgłoszono 27 uwag, co do których odniesiono się w sprawozdaniu z konsultacji społecznych opublikowanym w BIP.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza online dotycząca problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Odpowiedzi zbierane były do 11 grudnia 2024 roku. W wyznaczonym terminie wypełniono łącznie 40 ankiet, a wyniki ankietyzacji zostały opublikowane w sprawozdaniu z konsultacji.

20 listopada 2024 roku zorganizowano również spotkanie konsultacyjne online o charakterze otwartym. Wzięły w nim udział 4 osoby. Podczas spotkania przedstawiona została propozycja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz metodologia ich wyznaczenia. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami wyznaczonych obszarów. Podczas spotkania zgłoszono ustnie uwagi, później ujęte i złożone za pośrednictwem formularza zgłaszania uwag.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania Gminnego Programu Rewitalizacji, 14 kwietnia 2025 roku odbyły się warsztaty rewitalizacyjne z mieszkańcami, w tym także liderami społecznymi i przedstawicielami jednostek organizacyjnych Gminy oraz przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej. Warsztaty przeprowadzono w Bibliotece Publicznej im. R.W. Berwińskiego w Środzie

Wielkopolskiej, Plac Zamkowy 7. Miejsce przeprowadzenia warsztatów było dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami. Na początku uczestnicy warsztatów zapoznali się z głównymi założeniami rewitalizacji. Część warsztatowa składała się z trzech modułów pn.: „Gdzie leży problem i co można z tym zrobić?”, „Mamy potencjał!” oraz „Działamy na obszarze!”. Zadaniem uczestników było zidentyfikowanie negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, wskazanie przyczyn tych zjawisk oraz znalezienie rozwiązań na wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. W dalszej części warsztatów uczestnicy wskazali lokalne potencjały obszaru rewitalizacji, a następnie zaproponowali pomysły na działania rewitalizacyjne w określonych podobszarach. Wypracowane wnioski posłużyły do opracowania rozdziału 3, 4, 5 oraz 6 niniejszego dokumentu.

W dniu warsztatów partycypacyjnych odbyła się również wizja lokalna, podczas której przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej oprowadzili zainteresowane osoby po miejscach i obiektach, które planowane były do poddania działaniom rewitalizacyjnym, bądź w których widoczne były zjawiska kryzysowe. W trakcie spaceru omówiono pomysły na przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wykonano dokumentację fotograficzną wykorzystaną w niniejszym dokumencie.

Przeprowadzono również wywiady pogłębione z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej oraz jednostek organizacyjnych, które pozwoliły na uszczegółowienie wniosków płynących z warsztatów.

Rycina 26 – Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych

Źródło: dokumentacja zdjęciowa wykonana podczas warsztatów rewitalizacyjnych 14 kwietnia 2025 roku

Na etapie programowania zaproszono również interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być

zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne.

11.1. Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

Kolejną formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Konsultacje odbyły się od 22 października 2025 roku do 27 listopada 2025 roku. Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi i wnioski do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety online oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu GPR ogłoszono nie później niż w dniu rozpoczęcia konsultacji, tj. 22 października 2025 roku w następujących formach:

- przez publikację w prasie;
- przez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawany konsultacjom oraz w siedzibie obsługującego do urzędu;
- przez udostępnienie informacji na stronie podmiotowej gminy w BIP oraz na swojej stronie internetowej;
- w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 zakończyła publikacja w Biuletynie Informacji Publicznej raportu podsumowującego przeprowadzone konsultacje społeczne, wraz z poszczególnymi protokołami.

11.2. Dodatkowa forma partycypacji społecznej

Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpiła również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego przeprowadzone były również konsultacje społeczne, w trybie przewidzianym w ustawie o rewitalizacji.

Konsultacje odbyły się od 22 października do 27 listopada 2025 roku. Wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu ww. uchwały. Konsultacje przeprowadzono w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety online oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym. Szczegółowe wyniki konsultacji społecznych projektu uchwały, wraz z odniesieniem się do uwag opublikowane zostały w sprawozdaniu z konsultacji.

Kolejnym etapem będzie powołanie Komitetu Rewitalizacji zgodnie z przyjętym Regulaminem. Wśród członków Komitetu Rewitalizacji będą mogli się znaleźć:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji;

- przedstawiciele mieszkańców spoza obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą, lub przedstawiciele właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, społecznych inicjatyw mieszkaniowych, towarzystw budownictwa społecznego oraz członków kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów, wyłonionych w drodze otwartego naboru;
- przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej, jednostek organizacyjnych lub spółek komunalnych Gminy Środa Wielkopolska, w szczególności ekspertów w zakresie problematyki społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- przedstawiciele Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej.

Rycina 27 – Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

11.3. Udział społeczności we wdrażaniu dokumentu

Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu.

Za proces wdrażania Programu odpowiedzialni będą pracownicy Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej z organizacjami pozarządowymi. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych osób w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań.

Realizacja przedsięwzięć pozwoli na stworzenie atrakcyjnych i przyjaznych przestrzeni dla mieszkańców i osób odwiedzających obszar rewitalizacji. Wpłynie na zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania integracyjne, a także uczestnictwa w szeregu

spotkań edukacyjnych, wydarzeń kulturalnych i sportowych oraz imprez o różnym charakterze wykorzystujących zmodernizowaną infrastrukturę.

Wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej gminy, mediach społecznościowych, lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie Gminy.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

12.1. Monitoring programu

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest jego monitoring oraz ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. Za monitoring Programu odpowiadać będą pracownicy Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej we współpracy z jednostkami organizacyjnymi gminy oraz pozostałymi partnerami w projektach.

Prowadzony on będzie w czterech płaszczyznach:

1. monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji (listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nakładów finansowych, przewidywanych rezultatów);
2. monitorowanie stopnia realizacji celów za pomocą tabeli ewaluacyjnej stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego Programu (raz na rok);
3. monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji;
4. bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów za pomocą karty oceny projektu/przedsięwzięcia stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego Programu.

Na podstawie powyższych parametrów sporządzany będzie raport monitoringowy (raport z postępów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035), który corocznie przygotowywać będą pracownicy Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok będzie opracowywana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki prowadzonemu corocznemu monitoringowi Gminnego Programu Rewitalizacji, a także ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych dokonywanej raz na 3 lata przez Burmistrza Miasta Środa Wielkopolska przy pomocy pracowników Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, a następnie ogłaszany będzie na stronie podmiotowej miasta w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie, w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Miasta Środa Wielkopolska wraz z oddelegowanymi do tego zadania pracownikami w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035, Burmistrz występuje do Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035 wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rycina 28 – Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Źródło: opracowanie własne

Ponadto pracownicy Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej będą odpowiedzialni za przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad przez nich ustalonych. Na podstawie zebranych wniosków pracownicy będą mogli wnioskować do Burmistrza i Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej o wprowadzenie zmian w treści dokumentu.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i zmianie Kodeksu cywilnego, implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadzi za sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczącymi:

1. wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.
2. zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Gminy Środa Wielkopolska są to:

- Uchwała nr XXXV/493/2021 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Środa Wielkopolska na lata 2021-2025;
- Uchwała Nr XXX/444/2021 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy oraz pomieszczeń tymczasowych.

Zauważa się jednocześnie, że w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, zasobem mieszkaniowym i pomieszczeniami tymczasowymi Gminy Środa Wielkopolska zarządza podmiot zewnętrzny – na podstawie zarządzenia nr 190/2024 Burmistrza Miasta Środa Wielkopolska z dnia 30 grudnia 2024 r. w sprawie powierzenia Spółce z o.o. „Lider Usług Komunalno-Samorządowych” w Środzie Wielkopolskiej administrowania zasobem mieszkaniowym i pomieszczeniami tymczasowymi Gminy Środa Wielkopolska.

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się zmian w powyższych uchwałach, w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

Przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji została przyjęta uchwała nr/...../2026 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 26 marca 2026 roku (numer i data uchwały zostaną wpisane po jej podjęciu) w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Nie został jednak jeszcze powołany Komitet Rewitalizacji, dlatego zgodnie z art. 7 ust. 5 ustawy o rewitalizacji nie przewiduje się wprowadzenia zmian w uchwale w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość późniejszego dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej uchwale. Ewentualna zmiana uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji następuje w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne Gminy, nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

16.1. Wskazanie zakresu zmian w planie ogólnym gminy

W momencie opracowywania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji obszar Gminy Środa Wielkopolska nie jest objęty planem ogólnym. Do czasu uchwalenia planu ogólnego, ale nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 roku, dokumentem planistycznym obowiązującym na obszarze rewitalizacji, jak i całej Gminy Środa Wielkopolska, jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska. Studium przyjęte zostało uchwałą nr XXXVII/521/2021 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 czerwca 2021 roku, następnie zmieniane, w tym uchwałą nr VIII/98/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 14 listopada 2024 r. w sprawie częściowej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Środa Wielkopolska.

W momencie opracowywania niniejszego dokumentu, Gmina Środa Wielkopolska przystąpiła do opracowania planu ogólnego, co wyrażone zostało przyjęciem uchwały nr LXII/921/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 29 lutego 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Środa Wielkopolska. Wskazuje się, aby na etapie opracowania planu ogólnego uspoźnić jego ustalenia z działaniami wynikającymi z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto zwraca się uwagę na zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 13b pkt 3 lit. o wskazuje, że ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając m.in. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

W granicach obszaru rewitalizacji obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Uchwała nr LXXIII/935/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Koszuty - etap I;
- Uchwała nr LXXIII/936/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w miejscowościach Koszuty i Brzeziny, gmina Środa Wielkopolska;
- Uchwała nr XXXI/400/2005 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 27 października 2005 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrzeży „Jeziora Średzkiego”;
- Uchwała nr XVI/194/2011 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrzeży „Jeziora Średzkiego”;

- Uchwała nr LXV/1040/2018 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 25 czerwca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej przy Jeziorze Średzkiem – wschód;
- Uchwała nr LVIII/1015/2014 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 10 listopada 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej w rejonie ulic: Plażowej, Spacerowej, Słonecznej, Alfonsa Białkowskiego i Lotniczej;
- Uchwała nr XXXV/612/2016 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 27 października 2016 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej w rejonie ulic: Plażowej, Spacerowej, Słonecznej, Alfonsa Białkowskiego i Lotniczej, zatwierdzonego uchwałą Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej Nr LVIII/1015/2014 z dnia 10 listopada 2014 r.;
- Uchwała nr XV/222/2000 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 21. sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego parku miejskiego w Środzie Wlkp.;
- Uchwała nr XXXVII/509/2006 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie: uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego parku miejskiego w Środzie Wielkopolskiej;
- Uchwała nr XXVI/378/2008 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 30 grudnia 2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów usługowo-mieszaniowych w Środzie Wlkp., rejon ulicy Witosy;
- Uchwała nr XVI/195/2011 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej w rejonie ulicy Ignacego Daszyńskiego,
- Uchwała nr XV/217/2000 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 21 sierpnia 2000 r. w sprawie: uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Środa Wlkp.;
- Uchwała nr XXXII/418/2005 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 listopada 2005 r. w sprawie: uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, położonego w Środzie Wielkopolskiej w rejonie ulicy Żwirki i Wigury;
- Uchwała nr VI/80/99 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 22 marca 1999 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu centrum usługowego przy ul. Czerwonego Krzyża w Środzie Wlkp.;
- Uchwała nr XXIV/343/01 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 21 listopada 2001 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta Środa Wlkp., obejmującej teren położony pomiędzy ulicami Lipową i Dąbrowskiego;

- Uchwała nr XXXV/472/2006 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Osiedla Piastowskiego oraz przyległych obszarów zieleni publicznej w Środzie Wielkopolskiej;
- Uchwała nr XXXVIII/392/98 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie: uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Środa Wlkp.;
- Uchwała nr XLVII/644/2022 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej przy ul. Harcerskiej;
- Uchwała nr XV/221/2000 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 21. sierpnia 2000 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu działalności gospodarczej przy ul. Brodowskiej w Środzie Wlkp.;
- Uchwała nr XIII/174/2004 Rady Miejskiej w Środzie Wlkp. z dnia 26 lutego 2004 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki ozn. nr ewid. 3221/28, położonej w Środzie Wlkp. Przy ul. Brodowskiej;
- Uchwała nr LXXIII/934/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 marca 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej przy drodze krajowej nr 11 i ul. Brodowskiej;
- Uchwała nr XXI/330/2020 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 maja 2020 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego we wsi Kijewo i w mieście Środa Wielkopolska pomiędzy drogą krajową nr 11 i ulicą Podmiejską;
- Uchwała nr XLVII/645/2022 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w Środzie Wielkopolskiej, w rejonie ul. Podmiejskiej.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia nowych bądź zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego znajdujących się w granicach obszaru rewitalizacji. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poza obszarem rewitalizacji, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tych dokumentach.

17. Załączniki

17.1. Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik stanowi osobną kartę dokumentu.

17.2. Załącznik nr 2: Tabele ewaluacyjne

Tabela 36 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 1, Kierunki działań: 1.1., 1.2., 1.3., 1.4. i 1.5.

Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2023)	Wartość docelowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2035)
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	6,0%	5,2%
Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000` mieszkańców	21,13	12,04
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	22,4%	18,0%
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,47	0,47

Źródło: opracowanie własne

Tabela 37 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 2, Kierunki działań: 2.1., 2.2., 2.3., 2.4. i 2.5.

Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2023)	Wartość docelowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2035)
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	2,79	2,44
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	32,8%	27,2%
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	0,8%	0,6%
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	10,97	10,97

Źródło: opracowanie własne

Tabela 38 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 3, Kierunki działań: 3.1., 3.2., 3.3., 3.4. i 3.5.

Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2023)	Wartość docelowa – średnia dla obszaru rewitalizacji (2035)
Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	1,69	1,12
Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	0,18	0,19
Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	0,06	0,04
Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	0,29	0,26

Źródło: opracowanie własne

17.3. Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia

Załącznik stanowi osobną kartę dokumentu.

17.4. Spis tabel

Tabela 1 – Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska.....	11
Tabela 2 – Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska – dane dot. demografii i powierzchni.....	14
Tabela 3 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera społeczna	18
Tabela 4 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera gospodarcza.....	20
Tabela 5 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera środowiskowa	21
Tabela 6 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna	21
Tabela 7 – Wskaźniki wykorzystane w procesie delimitacji – sfera techniczna.....	22
Tabela 8 – Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego – zestawienie zbiorcze	24
Tabela 9 – Przedstawienie wyników analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla Gminy Środa Wielkopolska w podziale na jednostki analityczne	26

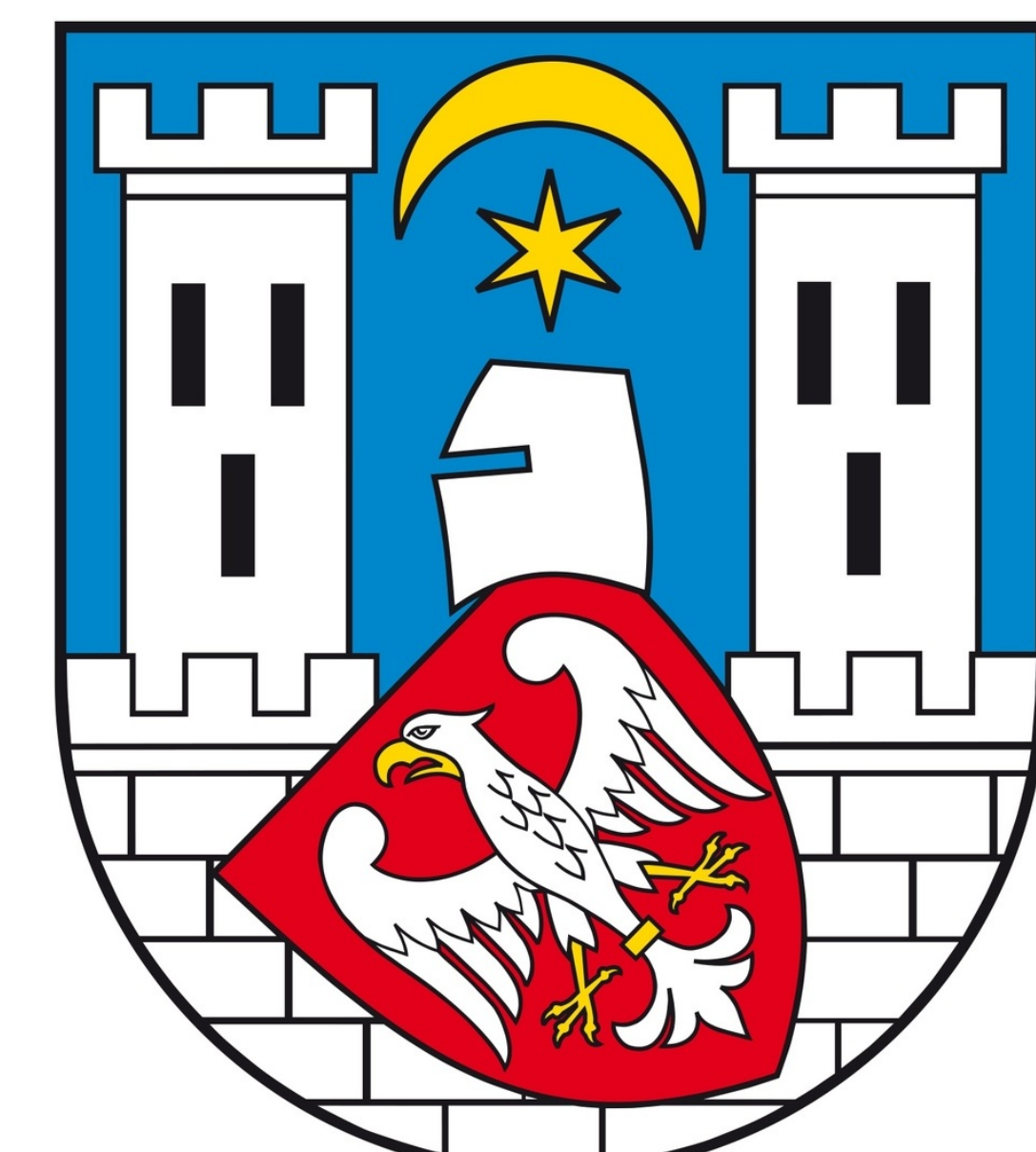
Tabela 10 – Zabytki ujęte w rejestrze zabytków występujące w granicach podobszarów rewitalizacji – Środa Wielkopolska	33
Tabela 11 – Zabytki ujęte w rejestrze zabytków występujące w granicach podobszarów rewitalizacji – Koszuty.....	35
Tabela 12 – Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska	39
Tabela 13 – Dane z wykresu Rycina 9 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery społecznej zdaniem ankietowanych	49
Tabela 14 – Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz średniej dla Gminy Środa Wielkopolska	51
Tabela 15 – Dane z wykresu Rycina 12 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery gospodarczej zdaniem ankietowanych	56
Tabela 16 – Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej podobszarów rewitalizacji oraz dla Gminy Środa Wielkopolska	59
Tabela 17 – Stan powietrza atmosferycznego w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w strefie wielkopolskiej w 2023 roku	61
Tabela 18 – Dane z wykresu Rycina 16 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery środowiskowej zdaniem ankietowanych	66
Tabela 19 – Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska	68
Tabela 20 – Dane z wykresu Rycina 20 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej zdaniem ankietowanych	75
Tabela 21 – Porównanie wskaźników dla sfery technicznej podobszarów rewitalizacji oraz Gminy Środa Wielkopolska	78
Tabela 22 – Dane z wykresu Rycina 22 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery technicznej zdaniem ankietowanych.....	82
Tabela 23 – Wykaz organizacji pozarządowych działających w granicach obszaru rewitalizacji i okolicach	86
Tabela 24 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	131
Tabela 25 – Spójność kluczowych kierunków działań dla Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	134

Tabela 26 – Spójność podstawowych regulacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	141
Tabela 27 – Spójność podstawowych regulacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Poznania (POM) względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	143
Tabela 28 – Spójność pozostałych obszarów terytorializacji polityki rozwoju zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	149
Tabela 29 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwoju Gminy Środa Wielkopolska 2021-2030 względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	151
Tabela 30 – Spójność podstawowych regulacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Środa Wielkopolska na lata 2022-2030 względem zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	157
Tabela 31 – Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	163
Tabela 32 – Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	165
Tabela 33 – Wykaz projektów zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących z funduszy europejskich	170
Tabela 34 – Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych przez Gminę Środa Wielkopolska.....	175
Tabela 35 – Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji.....	182
Tabela 36 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 1, Kierunki działań: 1.1., 1.2., 1.3., 1.4. i 1.5.	197
Tabela 37 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 2, Kierunki działań: 2.1., 2.2., 2.3., 2.4. i 2.5.	197
Tabela 38 – Tabela ewaluacyjna dla Celu 3, Kierunki działań: 3.1., 3.2., 3.3., 3.4. i 3.5.	197

17.5. Spis rycin

Rycina 1 – Jednostki analityczne na terenie Gminy Środa Wielkopolska	16
Rycina 2 – Poglądowa mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska	29
Rycina 3 – Ocena obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych	31
Rycina 4 – Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszarów rewitalizacji Ś2 i Ś8.....	36
Rycina 5 – Struktura przestrzenno-funkcjonalna podobszaru rewitalizacji Koszuty	37
Rycina 6 – Główne przyczyny bezrobocia zdaniem ankietowanych	43

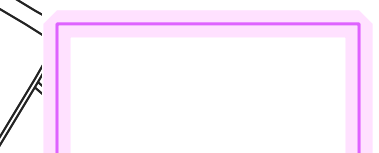

Rycina 7 – Akty wandalizmu na obszarze rewitalizacji – pierwsze zdjęcie wykonano w miejscowości Koszuty, pozostałe w jednostkach Ś2 i Ś8.....	45
Rycina 8 – Zagrożenie wykluczeniem poszczególnych grup społecznych zdaniem ankietowanych.....	48
Rycina 9 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery społecznej zdaniem ankietowanych.....	49
Rycina 10 – Opuszczone lokale usługowe na średzkim rynku	53
Rycina 11 – Budynek po zajezdzie „Tośtoki” w Koszutach	54
Rycina 12 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery gospodarczej zdaniem ankietowanych.....	56
Rycina 13 – Odpady widoczne w przestrzeni publicznej: zdjęcie po lewej stronie dotyczy podobszaru Ś2, zdjęcie po prawej stronie podobszaru Koszuty	63
Rycina 14 – Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej zdaniem ankietowanych.....	64
Rycina 15 – Płyta Rynku w Środzie Wielkopolskiej.....	64
Rycina 16 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery środowiskowej zdaniem ankietowanych.....	66
Rycina 17 – Park i teren przy wiatrakach w Koszutach.....	72
Rycina 18 – Teren przy Średzkiej Kolei Powiatowej.....	73
Rycina 19 – Niewykorzystywany plac przy ul. Tadeusza Kościuszki w Środzie Wielkopolskiej.....	74
Rycina 20 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery przestrzenno-funkcjonalnej zdaniem ankietowanych	75
Rycina 21 – Zły stan techniczny budynków na podobszarze rewitalizacji Ś2.....	80
Rycina 22 – Ocena istotności poszczególnych problemów sfery technicznej zdaniem ankietowanych.....	81
Rycina 23 – Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji	93
Rycina 24 – Szacunkowe zestawienie wartości przedsięwzięć rewitalizacyjnych	174
Rycina 25 – Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	181
Rycina 26 – Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych	185
Rycina 27 – Etapy powołania Komitetu Rewitalizacji	187
Rycina 28 – Schemat wprowadzania zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035	190

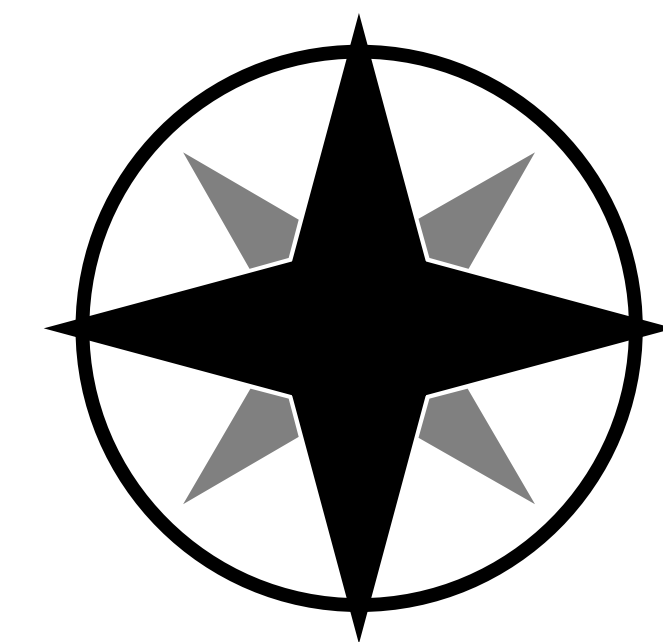
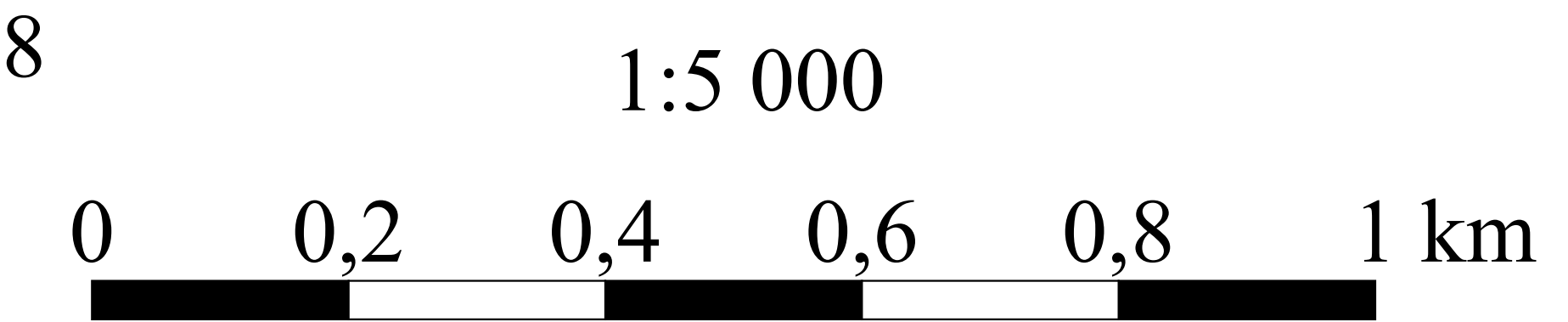

Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Legenda

	Granica Gminy		Projekt zintegrowany nr 2		Projekt zintegrowany nr 6
	Obszar rewitalizacji		Projekt zintegrowany nr 3		Przedsięwzięcie uzupełniające nr 1
	Projekty zintegrowane		Projekt zintegrowany nr 4		Projekt zintegrowany nr 7
	Projekt zintegrowany nr 1		Projekt zintegrowany nr 5		Projekt zintegrowany nr 8
					Szlak kultury i natury

Załącznik nr 3 do Gminnego Programu Rewitalizacji

Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - narzędzie służące do monitoringu realizacji poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Wzór Karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

1. Nazwa przedsięwzięcia

Wpisz nazwę przedsięwzięcia, którego dotyczy Karta.

2. Jednostka odpowiedzialna

Wpisz jakie jednostki są odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia.

3. Partnerzy

Wpisz partnerów przedsięwzięcia, jeśli zostali wskazani. Jeżeli przy realizacji przedsięwzięcia nie ma partnerów, wpisz „Nie dotyczy”.

4. Miejsce realizacji

Wpisz miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji.

5. Aktualny status projektu

Wybierz i wpisz aktualny postęp rzeczowy projektu z niżej wymienionych:

- „Zakładane do realizacji”
- „W trakcie realizacji”
- „Zrealizowane”

6. Termin realizacji

1) Planowany

Wpisz planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia projektu.

2) Rzeczywisty

Wpisz rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia projektu.

7. Opis realizacji projektu

Opisz zrealizowany projekt oraz zakres zrealizowanych zadań. Podaj cel przedsięwzięcia, wskaż jakie problemy rozwiązuje, określ udział interesariuszy rewitalizacji w tworzeniu i realizacji przedsięwzięcia.

8. Rezultaty projektu

Wpisz efekty zrealizowanego projektu oraz ich wpływ na negatywne zjawiska, w szczególności w sferze społecznej oraz w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej.

9. Nazwa wskaźnika odpowiadającego realizacji projektu i jego wartość

1) Wskaźnik produktu

Wpisz nazwę i wartość wskaźnika produktu realizacji celów i przedsięwzięć.

2) Wskaźnik rezultatu

Wpisz nazwę i wartość wskaźnika rezultatu realizacji celów i przedsięwzięć.

10. Wartość projektu

Wpisz całkowitą wartość projektu

11. Poniesione koszty

Wpisz dotychczas poniesione koszty projektu.

12. Dofinansowanie UE

Wpisz wartość dofinansowania ze środków unijnych.

13. Program wsparcia

Wpisz fundusz, program wsparcia i działanie, w ramach którego został zrealizowany projekt.

Uzasadnienie

DO UCHWAŁY NR XXIII/ /2026 RADY MIEJSKIEJ W ŚRODZIE WIELKOPOLSKIEJ

z dnia 26 marca 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035

Zasady oraz tryb przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji określone zostały w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej realizacja w zakresie właściwości stanowią zadania własne gminy. Proces rewitalizacji prowadzony jest na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji, w związku z czym Rada Miejska w Środzie Wielkopolskiej przyjęła uchwałę nr X/143/2025 z dnia 27 lutego 2025 roku w sprawie przystąpienia do sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zostało poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień społecznych, a także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych (diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku). Tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wychodzenia z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych, ale również z innych środków publicznych oraz prywatnych. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Gminny Program Rewitalizacji współtworzony był przy udziale interesariuszy rewitalizacji w postaci uczestnictwa w warsztatach rewitalizacyjnych oraz spacerze z wizją lokalną. Po ukończeniu prac nad projektem, został on szeroko konsultowany w dniach od 22 października do 27 listopada 2025 r. Uwagi można było zgłaszać w formie papierowej, w postaci odpowiedzi na ankiety oraz podczas spotkania konsultacyjnego, które przeprowadzono dnia 13 listopada 2025 r. W trakcie konsultacji nie wpłynęły uwagi do projektu w żadnej z powyższych form.

Ostatnim etapem było opiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji przez instytucje wskazane w art. 17, ust. 2, pkt 4 ustawy o rewitalizacji: zarząd właściwego powiatu, zarząd właściwego województwa, właściwego wojewodę, właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa, właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną, operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych, Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasiobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223), właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, właściwy organ nadzoru górniczego, właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe.

Zgodnie z opinią przedstawioną w piśmie z dn. 29 grudnia 2025 roku nr sprawy WPP-III.410.2025.MM.1 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, a także zgodnie z pismem otrzymanym w dniu 23 grudnia 2025 roku z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Poznaniu (numer sprawy DN-NS.9011.2679.2025), uzgodnione zostało, iż jeśli organ opracowujący projekt dokumentu po zebraniu i analizie informacji, o których mowa w art. 49 ustawy ooś, nie widzi podstaw do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – sporządza pisemne stanowisko w sprawie braku potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 ust. 3 ustawy ooś wraz z uzasadnieniem zawierającym informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy. W obwieszczeniu z dnia 19 stycznia 2026 roku po analizie uwarunkowań wymienionych w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 1881,1940. ze zm.) Burmistrz Miasta Środa Wielkopolska stwierdził, że

dokument nie może znacząco oddziaływać na środowisko, bowiem nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Środa Wielkopolska do roku 2035, umożliwi prowadzenie w Gminie Środa Wielkopolska przez interesariuszy kompleksowego i zaplanowanego procesu rewitalizacji oraz uruchomi narzędzia i instrumenty jego wsparcia. W związku z tym zasadne jest przyjęcie wyżej wymienionego dokumentu.